

eul_wid: tbu-aa

Ἱεροκλῆς ὁ Ἀλεξανδρεύς · Hierocles of Alexandria

On the Golden Poem

Περὶ τοῦ Χρυσοῦ Ποιήματος

Period: Ὀψιμαρχία Late Antique
Dialect: Κοινὴ φιλοσοφικὴ Philosophical Koine
Domain: Φιλοσοφία Philosophy
Format: Πραγματεία Treatise
Affiliation: Neoplatonist

- Ἱεροκλέους φιλοσόφου ὑπόμνημα εἰς αὐτὰ Ἡ φιλοσοφία ἐστὶ ζωῆς ἀνθρωπίνης κάθαρσις καὶ τελειότης, κάθαρσις μὲν ἀπὸ τῆς ὑλικῆς ἀλογίας καὶ τοῦ θνητοειδοῦς σώματος, τελειότης δέ, τῆς οἰκείας εὐζωΐας ἀνάληψις, πρὸς τὴν θεϊαν ὁμοίωσιν ἐπανάγουσα.
- ταῦτα δὲ πέφυκεν ἀρετὴ καὶ ἀλήθεια μάλιστα ἀπεργάζεσθαι, ἡ μὲν τὴν ἀμετρίαν τῶν παθῶν ἐξορίζουσα, ἡ δὲ τὸ θεῖον εἶδος τοῖς εὐφυῶς ἔχουσι προσκτωμένη. ^[5]
- δεῖ οὖν πρὸς ταύτην τὴν ἐπιστήμην τὴν μέλλουσαν ἡμᾶς καθαρὸν καὶ τελεῖον ποιεῖν κανόνας τινὰς ἔχειν ἐν βραχεῖ διωρισμένους οἷον ἀφορισμούς τινας τεχνικούς, ὅπως ἂν ἐν τάξει καὶ εὐμεθόδως πρὸς τὸ τῆς εὐζωΐας τέλος ἀφικοίμεθα. τῶν δὲ τοιούτων κανόνων τῶν πρὸς τὴν ὅλην φιλοσοφίαν συντεινόντων τὰ Πυθαγορικά ἔπη τὰ οὕτως ἐπικαλούμενα χρυσᾷ ἐν πρώτοις ἂν θεΐμεν εὐλόγως. περιέχει γὰρ πάσης φιλοσοφίας πρακτικῆς τε καὶ θεωρητικῆς τὰ καθόλου δόγματα, δι' ὧν ἂν τις ἀλήθειαν καὶ ἀρετὴν κτήσαιο καὶ ἑαυτὸν καθαρὸν ἀπολάβοι καὶ τὴν πρὸς θεὸν ὁμοίωσιν εὐτυχήσῃ καὶ, ὥς φησιν ὁ Πλάτωνος Τίμαιος, τῶν Πυθαγορείων δογμάτων ὁ ἀκριβὴς διδάσκαλος, ὑγιὴς τε καὶ ὁλόκληρος γενόμενος εἰς τὸ τῆς προτέρας ἀφίκοιτο εἶδος ἔξω. ^[10]
- καὶ πρῶτά γε τὰ τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς παρατίθεται παραγγέλματα. πρῶτον γὰρ δεῖ τάξαι τὴν ἐν ἡμῖν ἀλογίαν τε καὶ ῥαθυμίαν, ἔπειτα οὕτως ἐπιβαλεῖν τῇ τῶν θειοτέρων γνώσει. ὥσπερ γὰρ ὀφθαλμῷ λημῶντι καὶ οὐ κεκαθαμένῳ τὰ σφόδρα φωτεινὰ ἰδεῖν οὐχ οἷόν τε, οὕτω καὶ ψυχῇ μὴ ἀρετὴν κεκτημένῃ τὸ τῆς ἀληθείας ἐνοπρίσασθαι κάλλος ἀμήχανον· μὴ καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ἦ. ἔστι δὲ ἡ μὲν πρακτικὴ φιλοσοφία ἀρετῆς ποιητικῆ, ἡ δὲ θεωρητικὴ ἀληθείας, ὥς καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔπεσι τὴν μὲν πρακτικὴν φιλοσοφίαν ἀνθρωπίνην ἀρετὴν εὐρίσκομεν λεγομένην, τὴν δὲ θεωρητικὴν θεϊαν ἀρετὴν ὑμνουμένην, ἐν οἷς συμπεράνας ὁ λόγος τὰ τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς παραγγέλματα, ταῦτα πόνει, φησί, ταῦτ' ἐκμελέτα. τούτων χρὴ ἐρᾶν σε. ταῦτά σε τῆς θεῆς ἀρετῆς εἰς ἵχνια θήσει. πρῶτον οὖν ἀνθρώπον δεῖ γενέσθαι καὶ τότε θεόν. ^[15]
- ἀνθρώπον δὲ ποιοῦσιν ἀγαθὸν αἱ πολιτικαὶ ἀρεταί, θεοποιοῦσι δὲ αἱ πρὸς τὴν θεϊαν ἀρετὴν ἀνάγουσαι ἐπιστήμαι. τὰ δὲ μικρὰ πρὸ τῶν μεγάλων ἐστὶν ἐν τάξει τοῖς ἀνθρώποις. διὸ καὶ ἐν ταῖς Πυθαγορικάς ὑποθήκαις τὰ τῶν ἀρετῶν παραγγέλματα πρῶτα παραδίδωσιν ἐν τοῖς ἔπεσι ὁ λόγος παιδαγωγῶν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς περὶ τὸν βίον ἀρίστης χρήσεως πρὸς τὴν θεϊαν ὁμοίωσιν

ἀνιέναι. καὶ οὗτος μὲν ὁ σκοπὸς τῶν ἐπῶν καὶ ἡ τάξις, χαρακτηρὰ φιλόσοφον πρὸ τῶν ἄλλων ἀναγνωσμάτων ἐνθεῖναι τοῖς ἀκροαταῖς. χρυσᾶ δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ἔσχε διὰ τό, ὡς ἐν ἔπεσιν, ἄριστα εἶναι καὶ θεῖα. οὕτω γὰρ καὶ χρυσοῦν γένος λέγομεν τὸ ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις γένεσιν ἄριστον ἀπὸ τῆς τῶν ὑλῶν ἀναλογίας τὴν διαφορὰν τῶν ἡθῶν λαμβάνοντες. ἔστι δὲ καὶ ὁ χρυσὸς ἀκίβδηλόν τι καὶ γῆς οὐκ ἀναπεπλησμένον ὥσπερ τὰ συγγενῇ καὶ ἐφεξῆς ὄντα τούτῳ, οἶον ἄργυρος καὶ χαλκὸς καὶ σίδηρος, πρὸς ᾧ καὶ τὸ ὑπερέχον φύσει κέκτεται ὁ χρυσός, μόνος τῶν ἄλλων ἰὸν οὐ ποιῶν, ἐκείνων ἐκάστου καθ' ὅσον γῆς μετέχει, κατὰ τοσοῦτον καὶ εἰς ἰὸν μεταβάλλοντος. τοῦ οὖν γεώδους ἰοῦ κατὰ τὴν ἐνυλον κακίαν λαμβανομένου τὸ ἅγιον καὶ καθαρὸν γένος καὶ τὸ πάντῃ καθαρεῦον πονηρίας ἡθὸς εἰκότως χρυσοῦν ἐλέχθη. οὕτω δὲ καὶ ταῦτα τὰ ἔπη, ὅλα δι' ὅλων ὄντα καλὰ, χρυσᾶ καὶ θεῖα τὴν ἐπὶ κλησιν ἀναγράφονται. οὐ γάρ ἐστι τὸ μὲν αὐτῶν καλόν, τὸ δὲ οὐ καλόν, ὥσπερ ἔνια τῶν ἄλλων, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως τὸ καθαρὸν ἡθὸς ἐμφαίνει καὶ πρὸς τὴν θεῖαν ὁμοίωσιν ἀνάγει καὶ τῆς Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας τὸν τελειότατον σκοπὸν ἐκκαλύπτει, ὡς ἐν τῇ καθ' ἕκαστον ἐξηγήσει σαφὲς γενήσεται. ^[5]

6 καὶ πρῶτόν γε ἀπὸ τῶν πρώτων ἀρξώμεθα. Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς, νόμῳ ὡς διάκεινται, τίμα· Ἐπειδὴ πασῶν τῶν ἀρετῶν ἡγεμὼν ἐστὶν ἡ εὐσέβεια πρὸς τὴν θεῖαν αἰτίαν τὴν ἀναφορὰν ἔχουσα, εἰκότως καὶ τῶν ἐν τοῖς ἔπεσι νόμων τὸ περὶ ταύτης ἡγεῖται παράγγελμα, ὡς δέοι τοὺς ἐγκοσμίους θεοὺς κατὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν αὐτοῖς τάξιν τιμᾶν, ἣν ὁ δημιουργικὸς νόμος ἅμα τῇ οὐσίᾳ αὐτῶν συμπροήγαγε τάξας αὐτῶν τοὺς μὲν ἐπὶ τῆς πρώτης σφαίρας, τοὺς δὲ ἐπὶ τῆς δευτέρας καὶ ἐπὶ τῆς τρίτης ἄλλους καὶ οὕτως ἐφεξῆς μέχρι τῆς πάσης τῶν οὐρανίων κύκλων συμπληρώσεως. ^[5]

1 2 τὸ γάρ, ἢ ἐτάχθησαν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ αὐτῶν καὶ πατρός, ταύτῃ αὐτοὺς ἐγνωκέναι τε καὶ τιμᾶν τῷ θεῷ νόμῳ κατακολουθούντων ἐστὶ καὶ τὴν ὄντως τιμὴν αὐτοῖς ἀποδιδόντων καὶ τὸ μήτε ὑπεραίρειν τὴν ἀξίαν μήτε ἀπολείπεσθαι ταύτης ἐν ταῖς περὶ αὐτῶν ἐννοίαις, ἀλλὰ τοῦτο αὐτοὺς εἶναι τίθεσθαι, ὃ γεγονόνασι, καὶ ταύτην ἔχειν τὴν τάξιν, ἣν εἰλήχασιν, ἐπὶ τὸν δημιουργὸν αὐτῶν θεὸν ἀναφέρει τὸ σέβας, ὃν καὶ θεὸν θεῶν κυρίως ἂν εἴποι τις καὶ θεῶν ὕπατον καὶ ἄριστον. ^[5]

1 3 τὴν δὲ ὄντως ἀξίαν τοῦ κοσμοποιοῦ καὶ ἀριστοτέχνου θεοῦ μόνως ἂν ἐξεύροιμεν, εἰ καὶ θεῶν αἴτιον αὐτὸν καὶ ἀτρέπτων λογικῶν οὐσιῶν ποιητὴν θησόμεθα. τούτους γὰρ νῦν ἀθανάτους θεοὺς ὠνόμασεν ὁ λόγος τοὺς αἰεὶ καὶ ὡσαύτως νοοῦντας τὸν δημιουργὸν θεὸν καὶ αἰεὶ πρὸς τὸ ἐκείνου ἀγαθὸν συντεταγμένους καὶ ἀπ' ἐκείνου τὸ εἶναι καὶ τὸ εὔ εἶναι ἀμερίστως τε καὶ ἀτρέπτως λαμβάνοντας, ὡς τῆς δημιουργικῆς αἰτίας εἰκόνας αὐτοὺς ὄντας ἀπαθεῖς καὶ ἀκακύντους. ^[5]

1 4 πρέπει γὰρ τῷ θεῷ καὶ τοιαύτας ὑποστῆσαι ἑαυτοῦ εἰκόνας καὶ μὴ πάσας τρεπτάς καὶ ἐμπαθεῖς τῇ εἰς κακίαν ὑποφορᾷ, οἵαί εἰσιν αἱ ἀνθρώπιναι ψυχαί, τῶν λογικῶν φύσεων τὸ ἔσχατον οὔσαι γένος, ὥσπερ αὖ ἀκρότατον ἦν νῦν τὸ τῶν ἀθανάτων θεῶν λεγόμενον γένος. καὶ μήποτε πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν ἀθάνατοι θεοὶ οὗτοι ἐκλήθησαν ὡς μὴ ἀποθνήσκοντες τὴν θεῖαν εὐζωΐαν μηδὲ ἐν λήθῃ ποτὲ γιγνόμενοι μήτε τῆς ἑαυτῶν οὐσίας μήτε τῆς τοῦ πατρὸς ἀγαθότητος. ^[5]

1 5 τούτοις δὲ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ τοῖς πάθεσιν ὑπόκειται, ποτὲ μὲν νοοῦσα τὸν θεὸν καὶ τὴν ἑαυτῆς ἀξίαν ἀπολαμβάνουσα, ποτὲ δὲ τούτων ἀποπίπτουσα. διὸ καὶ εἰκότως θνητοὶ θεοὶ λέγοντο ἂν αἱ ἀνθρώπιναι ψυχαί ὡς ἀποθνήσκουσαι ποτὲ τὴν θεῖαν εὐζωΐαν τῇ ἀπὸ θεοῦ φυγῇ καὶ ἀναβιωσκόμεναι αὐτὴν πάλιν τῇ πρὸς θεὸν ἐπιστροφῇ καὶ οὕτω μὲν ζῶσαι τὸν θεῖον βίον, ἐκείνως δὲ ἀποθνήσκουσαι, ὡς οἶόν τε ἀθανάτῳ οὐσίᾳ θανάτου μοίρας μεταλαχεῖν, οὐ τῇ εἰς τὸ μὴ εἶναι ἐκβάσει, ἀλλὰ τῇ τοῦ εὔ εἶναι ἀποπτώσει. ^[5]

- ^{1 6} θάνατος γὰρ λογικῆς οὐσίας ἀθεΐα καὶ ἄνοια, οἷς ἔπεται καὶ ἡ περὶ τὸν βίον ἄμετρος τῶν παθῶν ἐπανάστασις. ἐν γὰρ τῇ ἀγνοίᾳ τῶν κρειττόνων ἀνάγκη δουλεύειν τοῖς χείροσιν, ὧν ἐλευθεριάσαι ἄλλως οὐχ οἷόν τε ἢ τῇ δι' ἀναμνήσεως εἰς νοῦν καὶ θεὸν ἐπιστροφῇ. μεταξὺ δὲ τῶν οὕτω λεγομένων ἀθανάτων θεῶν καὶ τῶν θνητῶν, ὡς εἵπομεν, θεῶν ἀνάγκη γένος τι εἶναι τιμιώτερον μὲν ἀνθρώπου, καταδεέστερον δὲ θεοῦ, τῇ δι' ἑαυτοῦ μεσότητι τὰ ἄκρα πρὸς ἄλληλα συνάπτον, ὥστε τὸ πᾶν τῆς λογικῆς δημιουργίας αὐτὸ ἑαυτῷ συνδεδέσθαι καλῶς. ^[5]
- ^{1 7} τοῦτο δὴ τὸ μέσον οὔτε παντελῇ ἀγνοίαν τοῦ θεοῦ ἴσχει ποτὲ οὔτε παντελῶς ἀκίνητον καὶ αἰὶ ὡσαύτως διαμένουσιν γινώσκοντες, ἀλλ' αἰὶ μὲν γινώσκει, ἄλλως δὲ καὶ ἄλλως ἐπιβάλλει καὶ μᾶλλον ἔστιν ὅτε καὶ ἦν. τῷ μὲν αἰὶ γινώσκειν ἀναβέβηκε τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τῷ δὲ μὴ ἀτρέπτως μηδὲ ὡσαύτως αἰὶ γινώσκειν ὑποβέβηκε τοῦ θείου, φύσει μέσον ὑπάρχον καὶ οὔτε προκοπῇ βελτιωθὲν ἐξ ἀνθρώπου οὔτε ἀμελείᾳ ὑποβᾶν ἐκ θεοῦ εἰς τὴν μέσσην τάξιν. ^[5]
- ^{1 8} πρῶτα γὰρ καὶ δεύτερα καὶ τρίτα ὁ δημιουργὸς θεὸς ὑπέστησε φύσει διαφέροντα ἀλλήλων καὶ μὴ συγχεόμενα πρὸς ἄλληλα μηδὲ ἀρετῇ καὶ κακίᾳ τὴν τάξιν διαμείβοντα, ἃ δὴ κατ' οὐσίαν ἐστῶτα αἰδιῶς τῇ συμπροελθούσῃ αὐτοῖς τάξει κατὰ γένος διέστη καὶ ταῖς δημιουργικαῖς αἰτίαις ἀνάλογον ἐτάχθη. ὡς γὰρ ἐκεῖ πρῶτα καὶ μέσα καὶ ἔσχατα τῆς παντελείου σοφίας ἡ τάξις ἔχει (τοῦτο γὰρ ἐστὶν αὐτῇ καὶ τὸ εἶναι σοφίᾳ· τὸ ἐν τάξει καὶ τελειότητι προάγειν τὴν ποίησιν, ὥστε συνεισιέναι ἀλλήλαις σοφίαν καὶ τάξιν καὶ τελειότητα), οὕτω δὴ καὶ ἐν τῷδε τῷ παντὶ τὰ πρὸς τὴν πρώτην νόησιν τοῦ θεοῦ γενόμενα πρῶτα ἂν εἴη ἐν κόσμῳ, τὰ δὲ πρὸς τὴν μέσσην καὶ αὐτὰ μέσα καὶ τὰ τῷ πέρατι τῶν νοήσεων ἐοικότα τελευταῖα ἂν εἴη ἐν λογικοῖς. ^[10]
- ^{1 9} ἔστι γὰρ πᾶς μὲν ὁ λογικὸς διάκοσμος μετὰ τοῦ συμπεφυκέντος αὐτῷ ἀφάρτου σώματος εἰκῶν ὅλου τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ, τῆς δὲ ἐκεῖ ἀκρότητος τὰ ἐν κόσμῳ πρῶτα ἀκήρατος εἰκῶν καὶ τῆς ἐκεῖ μεσότητος μέση εἰκῶν τὰ ἐνταῦθα μέσα καὶ τοῦ πέρατος τῆς ἐκεῖ θεότητος τελευταῖα εἰκῶν τὰ ἐν λογικοῖς τρίτα καὶ ἔσχατα. τούτων δὲ τῶν τριῶν γενῶν τὸ μὲν πρῶτον ἀθανάτους θεοὺς ὁ παρὼν λόγος ἐσήμανε, τὸ δὲ μέσον ἥρωας ἀγαυοὺς καὶ τὸ ἔσχατον δαίμονας καταχθονίους, ὡς μικρὸν ὕστερον εἰσόμεθα. ^[5]
- ^{1 10} νῦν δὲ ἐπὶ τὰ πρῶτα πάλιν ἐπανεέλθωμεν. τίς ὁ νόμος καὶ ἡ κατὰ τοῦτον τάξις καὶ ἡ πρὸς τὴν τάξιν ἀποδιδόμενη τιμή; νόμος μὲν ὁ δημιουργικὸς νοῦς καὶ ἡ θεία βούλησις ἡ αἰδιῶς παράγουσα τὰ πάντα καὶ εἰς αἰὶ διασφύζουσα, τάξις δὲ ἔννομος ἡ ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν ὅλων καὶ δημιουργοῦ τοῖς ἀθανάτοις θεοῖς συνεισελθοῦσα καὶ ποιοῦσα ἐν αὐτοῖς τοὺς μὲν πρώτους, τοὺς δὲ δευτέρους. ^[5]
- ^{1 11} εἰ γὰρ καὶ ὡς ἐν παντὶ τῷ λογικῷ διακόσμῳ τὴν ἀκρότητα ἔλαχον, ὅμως ἐν ἑαυτοῖς ποικίλλονται καὶ εἰσὶν ἄλλοι ἄλλων θειότεροι. μήνυμα δὲ τῆς κατ' οὐσίαν αὐτῶν ὑπεροχῆς τε καὶ ὑποβάσεως ἡ τῶν οὐρανίων σφαιρῶν τάξις κατ' οὐσίαν καὶ δύνανται τὴν θέσιν διαλαχοῦσα, ὡς ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῶν κεῖσθαι τὸν νόμον καὶ τὴν τάξιν ὁμοφυῆ εἶναι αὐτῶν τῇ ἀξίᾳ. ^[5]
- ^{1 12} οὐ γὰρ ὡς ἔτυχεν ὑποστάντες ὕστερον διεκρίθησαν, ἀλλὰ τεταγμένοι προῆλθον εἰς τὸ εἶναι ὥσπερ ἐν ἐνὶ ζῳῇ τῷ ὅλῳ οὐρανῷ διάφορα ὄντες μέρη καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα σύνταξιν ἐν τῇ κατ' εἶδος διαστάσει ἅμα καὶ συναφῇ ἀποσφύζοντες, ὥστε μηδὲ ἐπάλλαξιν τῆς θέσεως αὐτῶν ἐπινοηθῆναί ποτε δύνασθαι εἰ μὴ μετὰ τῆς φθορᾶς τοῦ παντός, ἣν ἀδύνατον ἐπισυμβῆναι, ἔστ' ἂν ἦ τὸ πρῶτον αὐτῶν αἴτιον ἀμετάβλητον πάντη καὶ ἄτρεπτον καὶ τὴν οὐσίαν τῇ ἐνεργείᾳ τὴν αὐτὴν κεκτημένον καὶ τὴν ἀγαθότητα οὐκ ἐπικτήτων ἔχον, ἀλλ' οὐσιωμένην καθ' αὐτὴν καὶ δι' αὐτὴν τὰ πάντα πρὸς τὸ εἶναι παράγον. αἰτία γὰρ ἡ τῆς τῶν πάντων ποιήσεως αὐτῷ οὐδεμία ἄλλη πρόσεστιν εὐλόγος πλὴν τῆς κατ' οὐσίαν ἀγαθότητος. ^[10]

ἀγαθὸς γὰρ ἦν, φησὶν· ἀγαθῷ δὲ οὐδείς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίνεται φθόνος. αἱ δὲ παρὰ τὴν ἀγαθότητα λεγόμεναι αἰτίαι τῆς δημιουργίας τοῦδε τοῦ παντὸς ἀνθρωπίναις περιστάσεσι μᾶλλον ἢ θεῷ πρέπουσιν. ^[5]

- 1 14 ἀγαθὸς δὴ ὢν τὴν οὐσίαν ὁ θεὸς τὰ μάλιστα ὡμοιωμένα αὐτῷ πρῶτα φύσει παρήγαγε καὶ δευτέρα τὰ τὴν μέσσην ὁμοιότητα πρὸς αὐτὸν κεκτημένα, τρίτα δὲ καὶ ἔσχατα πάντων τῶν ἑοικότων αὐτῷ τὰ πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν μάλιστα ὑφειμένα. τῇ δὲ οὐσίᾳ τῶν γινομένων σύνδρομος ἦν ἡ τάξις, ὥστε τὸ φύσει κρεῖττον προτεταγμένον εἶναι τοῦ καταδεεστέρου ἔν τε τοῖς ὅλοις γένεσι καὶ ἐν τοῖς καθ' ἑν ἑκαστον γένος τὴν κατ' εἶδος ὑπόβασιν κεκτημένοις. ^[5]
- 1 15 οὐ γὰρ τύχαις ἐκκληροῦτο τὴν τάξιν τὰ πάντα οὐδὲ προαιρέσεων μεταβολαῖς, ἀλλὰ νόμοις δημιουργικοῖς διάφορα προήγετο καὶ τὴν τάξιν ἀνάλογον ταῖς τῶν φύσεων ἀξίαις ἐλάγχχανεν. διὸ τὸ νόμῳ, ὡς διάκεινται, τίμα οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἀθανάτων θεῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀγαυῶν ἡρώων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν κοινῶς ἀκουστέον. ἔστι γὰρ πλήθος εἰδῶν ἐν ἑκάστῳ γένει καθ' ὑπεροχὴν καὶ ὑπόβασιν τεταγμένον. τοιαύτη μὲν ἡ φύσις τῶν λογικῶν οὐσιῶν καὶ ἡ τάξις. ^[5]
- 1 16 τίς δὲ ὁ νόμος καὶ ἡ τούτῳ ἐπομένη τιμὴ; πάλιν λέγωμεν, ὅτι νόμος μὲν ἡ ἄτρεπτος τοῦ θεοῦ καὶ δημιουργικὴ ἐνέργεια ἡ γεννώσα τὰ θεῖα γένη καὶ τάττουσα αἰδιῶς τε καὶ ἀμεταβλήτως, ἡ δὲ σύμφωνος τῷ νόμῳ τιμὴ ἡ τῆς οὐσίας ἐστὶ τῶν τιμωμένων γνῶσις καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν κατὰ δύναμιν ἐξομοίωσις. ὁ γὰρ ἄγαταί τις, καὶ μιμεῖται, ὅσον αὐτῷ οἶόν τε, καὶ τιμὴν ποιεῖται τοῦ ἀνενδεοῦς τὴν τῶν ὑπ' ἐκείνου προτεινομένων ἀγαθῶν ὑποδοχὴν. ^[5]
- 1 17 οὐ γὰρ τιμήσεις τὸν θεὸν διδούς τι αὐτῷ, ἀλλ' ἄξιός τοῦ λαβεῖν τὰ παρ' ἐκείνου γενόμενος. ὡς γὰρ φασιν οἱ Πυθαγόρειοι, τιμήσεις τὸν θεὸν ἄριστα, ἐὰν τῷ θεῷ τὴν διάνοιαν ὁμοιώσης· καὶ ὅστις τιμᾷ τὸν θεὸν ὡς προσδεόμενον, οὗτος λέληθεν οἰόμενος ἑαυτὸν τοῦ θεοῦ εἶναι κρεῖττονα. καὶ ἡ τῶν προσφερομένων πολυτέλεια τιμὴ εἰς θεὸν οὐ γίνεται, εἰ μὴ μετὰ τοῦ ἐνθέου φρονήματος προσάγοιτο. ^[5]
- 1 18 δῶρα γὰρ καὶ θυηπολῖαι ἀφρόνων πυρὸς τροφή καὶ ἀναθήματα ἱεροσύλοις χορηγία, τὸ δὲ ἔνθεον φρόνημα διαρκῶς ἡδρασμένον συνάπτει θεῷ· χωρεῖν γὰρ ἀνάγκη τὸ ὅμοιον πρὸς τὸ ὅμοιον, ὅθεν καὶ μόνος ἱερεὺς ὁ σοφὸς λέγεται, μόνος θεοφιλὴς, μόνος εἰδῶς εὖξασθαι. μόνος γὰρ οἶδε τιμᾶν ὁ τὴν ἀξίαν μὴ συγχέων τῶν τιμωμένων καὶ ὁ προηγουμένως ἱερεῖον ἑαυτὸν προσάγων καὶ ἄγαλμα θεῖον τεκταίνων τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν καὶ ναὸν εἰς ὑποδοχὴν τοῦ θείου φωτὸς τὸν ἑαυτοῦ κατασκευάζων νοῦν. ^[5]
- 1 19 τί γὰρ τοιοῦτον προσάξεις ἀπὸ τῶν ἐν μέσῳ κειμένων ὑλῶν, ὃ τῷ θεῷ προσφυνὲς ἄγαλμα ἐργάσῃ ἢ δῶρον ἐνοῦσθαι αὐτῷ δυνάμενον; ἂν δὲ ἐπὶ τῆς λογικῆς ψυχῆς καθαρθεῖσης συμβαίνειν ἀνάγκη. ὡς γὰρ οἱ αὐτοὶ ἄνδρες φασί, ψυχῆς καθαρᾶς τόπον οἰκειότερον ἐπὶ γῆς θεὸς οὐκ ἔχει· οἷς καὶ ὁ Πύθιος συμφέρεται λέγων· εὐσεβέσιν δὲ βροτοῖς γάνυμαι τόσον ὅσον Ὀλύμπῳ. εὐσεβὴς δὲ ὁ τὴν θείαν ἐπιστήμην ἔχων καὶ τὴν ἑαυτοῦ τελείωσιν ὡς τιμὴν ἀρίστην προσάγων τοῖς τῶν ἀγαθῶν αἰτίοις, τῇ σπουδῇ τῆς κτήσεως πρὸς τοὺς χορηγεῖν πεφυκότας ἐπιστρεφόμενος καὶ τῷ λαμβάνειν τὰ ἀγαθὰ δύνασθαι τιμῶν τοὺς αἰεὶ διδόντας αὐτά. ^[5]
- 1 20 ὁ δὲ ἄλλως τιμᾶν τὸ θεῖον προαιρούμενος καὶ μὴ δι' ἑαυτοῦ, παρανάλωμα τῆς ἔξωθεν εὐπορίας ποιεῖται τὴν τιμὴν, οὐκ οἰκείαν ἀρετὴν προσφέρων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἐκτὸς αὐτοῖς ἀφοσιούμενος. ταῦτα δὲ οὐδὲ σπουδαίῳ ἀνδρὶ λαμβάνειν ἢ δὲ εἰ μὴ μετὰ τῆς ἀρίστης διαθέσεως διδόμενα.
- 1 21 τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ τοῦ Πυθίου πάλιν ἀπόφθεγμα· πρὸς γὰρ τὸν ἐκατόμβας θύσαντα μὴ μετ' εὐσεβοῦς γνώμης, καὶ πυνθανόμενον, πῶς εἴη προσδεδεγμένος τὰ παρ' αὐτοῦ δῶρα, ἀποκρίνεται· ἀλλὰ μοι εὖαδε χόνδρος ἀγακλυτοῦ Ἑρμιονῆος, τὸ εὐτελέστατον προκρίνων τῆς τοσαύτης πολυτελείας, ὅτι δὴ θεοσεβεῖ γνώμῃ κεκόσμητο. μετὰ ταύτης γὰρ πάντα θεοφιλῇ καὶ

ἄνευ ταύτης οὐδὲν θεῶ φίλον ἂν ποτε γένοιτο. καὶ τὰ μὲν περὶ θεοσεβείας καὶ ὁσιότητος ἱκανῶς ἐν τῷ παρόντι λέλεκται. ^[5]

1 22 ἐπειδὴ δὲ τὸν νόμον τῆς τοῦ παντὸς διατάξεως ἄτρεπτος φρουρὰ διατηρεῖ καὶ τὸν τῆς φρουρᾶς ταύτης φύλακα τοῖς παλαιοῖς ἔθος ἦν δι' ἀπορρήτων ὅρκον ὀνομάζειν, εἰκότως ἐφεξῆς τοῖς προειρημένοις ὡς ἀκόλουθον ἐπάγει δόγμα τὸ περὶ τοῦ ὅρκου παράγγελμα. καὶ σέβου ὅρκον. ^[5]

2 1 Νόμον μὲν ἐν τοῖς προτέροις ἀπεφηνάμεθα τὴν αἰὶ καὶ ὡσαύτως ἔχουσαν ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ, τὴν αἰδίως καὶ ἀτρέπτως τὰ πάντα πρὸς τὸ εὖ εἶναι παράγουσαν. ὅρκον δὲ νῦν ἐπομένως ἂν τῷ νόμῳ λέγοιμεν τὴν ἐν ταυτότητι τὰ πάντα διατηροῦσαν αἰτίαν καὶ οὕτως αὐτὰ βεβαιουμένην ὡς ἐν ὅρκου πίστει κρατούμενα καὶ διασώζοντα τοῦ νόμου τὴν τάξιν, ὥστε ἀποτέλεσμα τοῦ δημιουργικοῦ νόμου εἶναι τὸ ἀπαράβατον τῆς ἐν τοῖς δημιουργηθεῖσιν εὐταξίας. τὸ γὰρ διαμένειν τὰ πάντα, νόμῳ ὡς διαέκεται, προηγούμενον ἔργον ἂν εἴη τοῦ θείου ὅρκου, ὃς ἐν μὲν τοῖς αἰὶ νοοῦσι τὸν θεὸν μάλιστα τε καὶ αἰὶ διασώζεται. ^[5]

2 2 ἐν δὲ τοῖς ποτὲ μὲν νοοῦσι, ποτὲ δὲ ἀφισταμένοις τῆς θείας γνώσεως καὶ ὁ ὅρκος ὁμοίως παραβαίνεται μὲν ὑπὸ τῶν ἀφισταμένων, αὐθις δὲ τηρεῖται ὑπὸ τῶν πρὸς τὴν θείαν στροφὴν ἀναγομένων. ^[5]

2 3 ἡ γὰρ τήρησις τῶν θείων νόμων ὅρκος νῦν λέγεται, ᾧ δέδεται καὶ ἀνήρηται πάντα πρὸς τὸν δημιουργὸν θεὸν τὰ γινώσκειν αὐτὸν πεφυκότα, ὧν τὰ μὲν αἰὶ ἐχόμενα αὐτοῦ αἰὶ σέβει τὸν ὅρκον, τὰ δὲ ἀφιστάμενά ποτε τότε καὶ περὶ τὸν ὅρκον ἀσεβεῖ, οὐ μόνον τοῦ θείου νόμου τὴν τάξιν ἀλλὰ καὶ τοῦ θείου ὅρκου τὴν πίστιν παραβαίνοντα. τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ τοῖς λογικοῖς γένεσιν ἐνουσιωμένος ὅρκος· ἔχεσθαι τοῦ πατρὸς αὐτῶν καὶ ποιητοῦ καὶ μὴ παραβαίνειν μηδαμῇ τοὺς ὑπ' ἐκείνου διορισθέντας νόμους. ὁ δὲ ἐν ταῖς κατὰ τὸν βίον ἀναστροφαῖς ὅρκος ἵχνος ἐστὶν ἐκείνου πρὸς ἀλήθειαν ἀπευθύνων τοὺς δεόντως αὐτῷ χρωμένους. ^[5]

2 4 τὸ γὰρ ἀμφίβολον τῆς ἀνθρωπίνης προαιρέσεως εἰς βεβαιότητα μεταρρυθμίζειν καὶ μένειν ἐπὶ τῆς ταυτότητος ἀναγκάζει ἔν τε λόγοις καὶ ἔργοις, τοῦτο μὲν τῶν γεγεννημένων τὸ σαφὲς ἐκφαίνων, τοῦτο δὲ τῶν μελλόντων γενήσεσθαι τὸ βέβαιον ἀπαιτῶν. ^[5]

2 5 διὰ ταῦτα δὴ καὶ μάλιστα σέβεσθαι προσήκει τὸν ὅρκον, τὸν μὲν κατ' οὐσίαν προϋπάρχοντα διὰ τὴν τῆς αἰδιότητος φρουράν, τὸν δὲ ἀνθρώπινον καὶ τοῖς ἐν βίῳ πράγμασιν ἐπίκουρον ὡς εἰκόνα ἐκείνου καὶ μετ' ἐκεῖνον βεβαιότητος καὶ ἀληθείας γινόμενον ἡμῖν πρῦτανιν καὶ τῶν καλλίστων ἡθῶν πληροῦντα τοὺς σέβειν αὐτὸν μεμαθηκότας. σέβας δὲ ὅρκου μόνον ἂν εἴη ἡ τήρησις τῶν ὁμωμοσμένων ὅσον ἐφ' ἡμῖν ἀπαραπόδιστος ἢ πρὸς τὸ μόνιμον καὶ ἀληθευτικὸν τῆς θείας ἔξεως τῇ ἐκουσίῳ ἀνάγκῃ τοὺς σέβοντας τὸν ὅρκον συναρμολογούσα. ^[5]

2 6 καὶ ἡ μὲν πρώτη καὶ ἀπόρρητος εὐορκία διὰ τῆς εἰς θεὸν ἐπιστροφῆς αὐθις ἀναλαμβάνεσθαι πέφυκε ταῖς καθαρτικαῖς ἀρεταῖς τὴν παρέκβασιν ἰωμένη τοῦ θείου ὅρκου, ἡ δὲ βιωτικὴ εὐορκία ταῖς πολιτικαῖς ἀρεταῖς διασώζεται. μόνοι γὰρ οἱ τὰς ἀρετὰς ταύτας κεκτημένοι καὶ εὐορκεῖν ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον δύνανται, ἡ δὲ κακία μήτηρ ἐπιορκίας τῷ ἀβεβαίῳ τοῦ ἥθους τὸν ὅρκον καταπατοῦσα. ^[5]

2 7 πῶς γὰρ ἂν ὁ φιλοχρήματος ἢ πρὸς ἀργυρίου λῆψιν ἢ ἀπόδοσιν εὐορκός ποτε γένοιτο, πῶς δὲ ὁ ἀκόλαστος ἢ ὁ δειλὸς ἐμμείνειε τοῖς ὅρκοις; καὶ οὐχ, ὅπου δ' ἂν ἑκάτερος αὐτῶν οἰηθεῖται πλέον τι ἔξειν, ἐν οἷς ἐστὶν ἡττων, ἐνταῦθα τὸ σέβας τῶν ὅρκων ἀποδύσεται, θνητὰ καὶ ἐπὶ κήρα τῶν θείων ἀγαθῶν ἀνταλλαττόμενος; οἷς δὲ καλῶς τὸ τῶν ἀρετῶν ἐνίδρυται κτῆμα, τούτοις εὖ καὶ τὸ σέβας τῶν ὅρκων διασώζεσθαι πέφυκεν. ^[5]

2 8 μελέτη δὲ ἀρίστη τοῦ τηρεῖν τὸ περὶ αὐτῶν σέβας τὸ μὴ πυκνῶς μηδὲ ὡς ἔτυχε χρῆσθαι τῷ ὅρκῳ μηδὲ ἐπὶ τοῖς παρατυχοῦσι μηδὲ εἰς ἀναπλήρωσιν λόγου μηδὲ εἰς πίστωσιν διηγήματος,

ἀλλ' ὥς οἷόν τε τηρεῖν αὐτοῦ τὴν χρεῖαν ἐν τοῖς ἀναγκαίοις τε ἅμα καὶ τιμίοις καὶ τότε, ὅτε οὐδεμία ἄλλη τῶν τοιούτων σωτηρία παραφαίνεται εἰ μὴ διὰ μόνης τῆς ἐκ τοῦ ὅρκου ἀληθείας. ^[5]

2 9 ἔσται δὲ ταῦτα πιστὰ τοῖς ἀκούουσιν, εἰ τὸν τρόπον σύμφωνον τῷ ὅρκῳ παρεχοίμεθα καὶ μηδεμίαν ὑποψίαν καταλείπομεν, ὥς ἄρα ποτὲ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων φανείη τι μεῖζον ἡμῖν ἀληθείας εἶτε ἀνωμότοις εἶτε καὶ ὁμνύουσιν. τὸ δὲ σέβου ὅρκον οὐ μόνον εὐορκεῖν ἀλλὰ καὶ ἀπέχεσθαι ὅρκου παρεγγυᾶ. οὕτω γὰρ ἂν τηρήσαιμεν τὸ ἀεὶ εὐορκεῖν, εἰ μὴ καταχρησοίμεθα τῷ ὅρκῳ. καὶ γὰρ ἐν τῇ συνεχείᾳ τοῦ ὁμνύειν ῥαδίως ἂν μεταπέσοι τις εἰς ἐπιορκίαν, φειδοῖ δὲ τήρησις ἔπεται. ἢ γὰρ οὐκ ὁμεῖται ἢ, ὅταν ὁμνυσιν, εὐορκήσῃ, καὶ οὔτε ἂν ὑπὸ συνηθείας προδράμοι ἢ γλῶττα οὔτε ὑπὸ παθῶν ἀκρατείας ἢ διάνοια σφαλεῖη. ^[10]

2 10 τὴν μὲν γὰρ ὁ τρόπος ὀρθώσῃ χρηστὸς ὢν, τὴν δὲ τὸ ἔθος τῆς ἐποχῆς τοῦ ὁμνύειν. πρέπει δὲ τῇ προειρημένῃ τιμῇ τῶν θεῶν ἡ εὐορκία ὥς ἀεὶ σύμφυτος καὶ ὁπαδὸς τῆς εὐσεβείας· καὶ γὰρ καὶ ὁ ὅρκος τοῦ θεοῦ νόμου ἦν φύλαξ κατὰ τὴν τοῦ παντὸς διακόσμησιν. τίμα οὖν τὸν νόμον ἐπόμενος αὐτοῦ τῇ διατάξει καὶ σέβου τὸν ὅρκον τῷ μὴ προχείρως αὐτῷ καταχρησθαι, ἵν' ἐθισθῇς εὐορκεῖν ἐκ τοῦ μὴ εἰθίσθαι ὁμνύειν. ^[5]

2 11 μέρος γὰρ οὐ μικρόν ἐστι τῆς εὐσεβείας ἡ εὐορκία. καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου γένους τῶν κρειττόνων καὶ τοῦ θεοῦ νόμου τοῦ τῆς τάξεως ἡγουμένου καὶ τοῦ συνεπομένου ὅρκου τῷ νόμῳ τοσαῦτα. ὅτι δὲ καὶ τὸ μετὰ θεοὺς γένος, ὃ ἔφαμεν ἀγγελικὸν εἶναι, δευτέρως χρή τιμᾶν, ἐπάγει· ἔπειθ' ἥρωας ἀγαπούς. ^[5]

3 1 Οὗτοι ἦσαν τὸ μέσον γένος τῶν λογικῶν οὐσιῶν, οἱ μετὰ θεοὺς τοὺς ἀθανάτους τὴν ἐφεξῆς πληροῦντες χώραν προηγοῦνται τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ συνάπτουσι δι' ἑαυτῶν τὰ ἔσχατα τοῖς πρώτοις. τούτοις οὖν ὥς δευτέροις τὴν δευτέραν τιμὴν ἀποδιδόναι δεῖ προσυπακούοντας καὶ ἐπ' αὐτῶν τὸ τίμα, νόμῳ ὥς διάκεινται. ^[5]

3 2 ἢ γὰρ ὅλη δύναμις τῆς τιμῆς ἐν τῇ γνώσει τῆς οὐσίας τῶν τιμωμένων κεῖται, ἀφ' ἧς καὶ τὸ τῶν δεόντων εἰπεῖν τι ἢ πρᾶξαι πρὸς τὰ τιμώμενα εὖ καὶ καλῶς ἐξευρίσκεται. πῶς γὰρ ἂν διαλεχθεῖη τις, οἷς ἀγνοεῖ; πῶς δὲ δῶρον προσάξει τούτοις, ὧν τὴν ἀξίαν οὐκ οἶδεν; ἢ πρώτη οὖν καὶ ὄντως τιμὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν ἡρώων ἐστὶν ἡ τῆς οὐσίας αὐτῶν καὶ τῆς τάξεως γνῶσις καὶ ἡ τῆς παρεπομένης ἐνεργείας καὶ εἰς τόδε τὸ πᾶν διατεινούσης συντελείας εἵδησις. ^[5]

3 3 συμμέτρως δὲ ταῖς οὐσίαις ἐπὶ πάντων ποιεῖσθαι δεῖ τὴν τιμὴν· τοῦτο δὲ ἀπὸ τῆς περὶ αὐτὰς ἐπιστήμης παραγίνεται. ὅταν γὰρ, ὥς ἕκαστα φύσεως ἔχει καὶ τάξεως, διαγνώμεν, τότε καὶ ἐπομένως τῷ νόμῳ τὴν τιμὴν αὐτοῖς ἀποδώσομεν. τιμήσομεν δὲ οὐδὲν τῶν χειρόνων τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας, ἀλλὰ μόνον προηγουμένως μὲν τὰ φύσει κρείττονα καὶ τὰ ἴσα δὲ ἀρετῆς ὑπεροχῇ κοσμηθέντα. ^[5]

3 4 ἔστι δὲ τῶν φύσει κρειττόνων πρῶτιστος καὶ ἄριστος ὁ δημιουργὸς θεός, ἀσυγκρίτως τῶν πάντων προτιμώμενος· ὥς δὲ ἐν κόσμῳ, πρῶτοι οἱ ἀπ' αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτόν, ἀτρέπτως αὐτὸν νοοῦντες καὶ ἀπαθῶς ἐνεικονιζόμενοι τὴν ἀπὸ τῆς δημιουργικῆς αἰτίας εἰς αὐτοὺς κατιοῦσαν τῶν ἀγαθῶν μετουσίαν, οὓς ὁ παρὼν λόγος ἀθανάτους θεοὺς προσεῖπεν, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκουσιν οὐδὲ ἀποβάλλουσι τὴν πρὸς τὸν θεὸν ὁμοίωσιν, ἀλλ' ἀεὶ καὶ ὡσαύτως ἐν αὐτῇ διατελοῦσιν. ^[5]

3 5 μέσοι δὲ οὐσίᾳ καὶ τιμῇ οἱ νῦν λεγόμενοι ἥρωες ἀγαθοί, ἀεὶ μὲν νοοῦντες τὸν δημιουργὸν καὶ τῇ παρ' αὐτοῦ εὐζωίᾳ καταλαμπόμενοι, οὐχ ὡσαύτως δὲ οὐδὲ ἀτρέπτως. ἐν γὰρ τῷ μέσῳ ἠνώσθαι πρὸς τὸν θεὸν καὶ τροπὴν ἀκάκυντον ἐπιδεχόμενοι ἄλλοτε ἄλλαις ἐπιβολαῖς περὶ αὐτὸν χορεύουσι καὶ τὴν ἀμετάβλητον καὶ ἠνωμένην θεωρίαν τῶν πρώτων τῇ ἑαυτῶν

πεπληθυσμένη γνώσει διαιρουσί τε ἅμα καὶ συνάγουσι, τὰ πέρατα τῆς ἐκείνων ἐποπτείας ἀρχὰς τῆς ἑαυτῶν ποιούμενοι μυήσεως. οἳ δὴ καὶ εἰκότως ἀγαυοὶ ἥρωες λέγονται, ἀγαυοὶ μὲν ὡς ἀγαθοὶ ὄντες καὶ φωτεινοὶ αἰεὶ καὶ μὴ ἐν κακίᾳ μῆτε ἐν λήθῃ ποτὲ γινόμενοι, ἥρωες δὲ ὡς ἔρωες τινες ὄντες καὶ ἥρωες οἷον ἐρωτικοὶ καὶ διαλεκτικοὶ ἐρασταὶ τοῦ θεοῦ αἴροντες ἡμᾶς καὶ κουφίζοντες πρὸς τὴν θεϊὰν πολιτείαν ἀπὸ τῆς ἐν γῇ διατριβῆς. ^[5]

3 6 τοὺς δὲ αὐτοὺς καὶ δαίμονας ἀγαθοὺς καλεῖν ἔθος ὡς ὄντας δαήμονας καὶ ἐπιστήμονας τῶν θείων νόμων, ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἀγγέλους ὡς ἐκφαίνοντας καὶ διαστέλλοντας ἡμῖν τοὺς πρὸς εὐζωΐαν κανόνας.

3 7 πολλάκις δὲ καὶ ταῖς τρισὶν ἐπινοίαις χρώμενοι τὸ πλάτος τοῦ μέσου γένους εἰς τρία τέμνομεν καὶ τὸ μὲν προσεχὲς τοῖς οὐρανίοις καλοῦμεν ἀγγέλους, τὸ δὲ τοῖς ἐπιγείοις συναπτόμενον ἥρωας καὶ τὸ ἐξ ἴσου τῶν ἄκρων ἀμφοτέρων ἀπέχον δαίμονας, ὥσπερ πολλαχοῦ ποιεῖ Πλάτων. ἔνιοι δὲ ὅλον τὸ μέσον γένος ἐνὶ τῶν τριῶν προσαγορεύουσιν ὀνόματι, ἀγγέλους πάντας λέγοντες ἢ δαίμονας ἢ ἥρωας, δι' ἃς εἵπομεν αἰτίας, ὥσπερ καὶ νῦν τὸ μέσον γένος πᾶν ἥρωας ἀγαυοὺς εἶπεν, οὕτως ἔχοντας πρὸς τὸ πρῶτον γένος ὡς αὐγὴ πρὸς πῦρ καὶ ὡς παῖς πρὸς πατέρα. ^[10]

3 8 ὅθεν καὶ θεῶν παῖδες οἱ ἥρωες εἰκότως ἐπευφημοῦνται, οὐκ ἐκ θνητῆς συνουσίας αὐτοῖς γενόμενοι, ἀλλ' ἐκ τῆς μονοειδοῦς αὐτῶν αἰτίας προϊόντες οἷον φῶς τῇ οὐσίᾳ τοῦ φωτεινοῦ σώματος σύνδρομον, φῶς δὲ ὕπαιθρον καὶ καθαρόν, μεθ' ὃ ἐπινοεῖται τὸ ἐν σκιᾷ φῶς καὶ τὸ ὑποσυμμιγὲς σκότῳ γινόμενον, πρὸς δὲ τὴν ἀναλογίαν ἔχει τὸ τρίτον καὶ ἀνθρώπινον γένος τῷ εἰς κακίαν ποτὲ καὶ λήθην ἐπιρρεπὲς εἶναι, οἷς καὶ τοῦ αἰεὶ νοεῖν τὸν θεὸν ἀφίσταται ἄνθρωπος, τῶν μὲν αἰεὶ νοούντων ἀπολειπόμενος τῷ ποτὲ μὴ νοεῖν, τῶν δὲ ἀλόγων ἀναβεβηκῶς τῷ ποτὲ νοεῖν καὶ πρὸς τὴν θεϊὰν ἐπιστήμην ἀνακαλεῖσθαι, ὅτε καὶ τῷ θείῳ συντάττεται χορῶ τὸν ὑλικὸν φθόνον ἀποφυγὼν καὶ τὴν θνητὴν προσπάθειαν ἀποσεισάμενος. ^[10]

3 9 τότε οὖν καὶ τιμῆς ἄξιος παρ' ἡμῶν ὁ τῆς θείας ἀποδοχῆς ἡξιωμένος ὡς τὸ τῆς φύσεως ἴσον τῇ κρείττονι μετουσίᾳ κοσμήσας. προσήκει γὰρ τιμᾶν τῷ ἐραστῇ τοῦ θεοῦ καὶ τὰ ὅπως οὖν ὁμοιωμένα αὐτῷ, εἴτε ἐξ αἰδίου τὴν ὁμοίωσιν εἶη κεκτημένα, εἴτε ἀπὸ τινος χρόνου τυγχάνοι ταύτην ἀσκήσαντα, οἳ εἰσὶν οἱ ἀρετῇ διενεγκόντες ἄνθρωποι, περὶ ὧν ἐξῆς ὁ παρὼν λόγος νομοθετεῖ. Τούς τε καταχθονίους σέβει δαίμονας ἔννομα ῥέζων. ^[5]

4 1 Τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἀληθείᾳ καὶ ἀρετῇ κοσμηθείσας δαίμονας καλεῖ ὡς δαήμονας καὶ ἐπιστήμονας. εἶτα χωρίζων αὐτὰς τῶν φύσει δαιμόνων, οἳ τὸ μέσον γένος πληροῦσι, καταχθονίους προσεῖπεν ὡς δυναμένας ἐπὶ γῆς πολιτεύεσθαι καὶ γήινα σώματα ὑπεισιέναι καὶ κατὰ γῆς οἰκεῖν, ἵνα τῷ μὲν δαίμονας εἰπεῖν χωρίση τῶν φάυλων καὶ ἀνεπιστημόνων ἀνθρώπων ὡς ἀδαημόνων τινῶν καὶ οὐ δαιμόνων, τῷ δὲ καταχθονίους προσθεῖναι διαστήσῃ τῶν αἰεὶ δαιμόνων καὶ ἐπιστημόνων αἰεὶ καὶ ἐπὶ γῆς πολιτεύεσθαι μὴ πεφυκότων μηδὲ γηϊνοῖς συζῆν σώμασιν. ^[5]

4 2 ἢ γὰρ τοῦ καταχθονίου δαίμονος πρόσρησις οὐδενὶ ἄλλῳ προσήκει ἢ τῷ φύσει μὲν ὄντι ἀνθρώπῳ, σχέσει δὲ γενομένῳ δαίμονι καὶ δαήμονι τοῦ θεοῦ καὶ ἐπιστήμονι, ἐπειδὴ τὸ τρίτον γένος χθόνιον ἰδίως λέγεται ὡς ἔσχατον ἐν λογικαῖς οὐσίαις καὶ χθονίας ζωῆς ἐπιστρεφόμενον. τὸ γὰρ πρῶτον οὐράνιον ἦν καὶ τὸ μέσον αἰθέριον. πάντων οὖν ἀνθρώπων ὄντων κατὰ τοῦτο χθονίων ὡς τρίτων λογικῶν, οὐ πάντων δὲ δαιμόνων οὐδὲ σοφῶν, εἰκότως ἐπισυνάψας εἶπε καταχθονίους δαίμονας τοὺς σοφοὺς ἀνθρώπους. οὔτε γὰρ πάντες ἄνθρωποι σοφοὶ εἰσιν οὔτε πάντες οἱ σοφοὶ ἄνθρωποι εἰσιν, ἀλλὰ καὶ ἥρωες ἀγαυοὶ καὶ ἀθάνατοι θεοί, φύσει κρείττονες ἀνθρώπων ὄντες, σοφοὶ τέ εἰσι καὶ ἀγαθοί. ^[10]

4 3

τοὺς οὖν τοῖς θείοις γένεσι συντεταγμένους ἀνθρώπους σέβειν ὁ λόγος παραινεῖ, τοὺς ἰσοδαίμονας καὶ ἰσαγγέλους καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἥρωσιν ὁμοίους. μὴ γὰρ φαῦλόν τι δαιμόνων γένος ὑπολάβωμεν εἰσηγεῖσθαι δεῖν τιμᾶν, ὥς ἂν τῷ δόξειεν ὑπὸ τῆς συνηθείας τὴν λέξιν ἐμφαίνειν. ὅλως γὰρ τὰ χείρονα τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας οὐ καθήκει τιμᾶν τῷ ἐρωτικῶς ἔχοντι τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀξίας ἡσθημένῳ. ^[5]

4 4 ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸν τὸν ἀνθρώπον μετὰ τὰ κρεῖττονα τιμήσομεν, ἐὰν μὴ τοῖς κρεῖττοσιν ὠμοιωμένος ἦ καὶ τῷ θεῷ χορῶ συμφερόμενος. τίς οὖν ἡ τιμὴ καὶ τούτων; τὸ ἔννομα ῥέζειν, φησὶν. τοῦτο δέ ἐστι τὸ πείθεσθαι, οἷς ἀπολελοιπάσιν ἡμῖν παραγγέλμασι, καὶ ὡς νόμοις ἐμμένειν τοῖς ἐκείνων λόγοις καὶ τὴν αὐτὴν ὁδὸν μετιέναι τοῦ βίου, ἣν ἐκεῖνοι διελθόντες οὐκ ἐφθόνησαν ταύτης ἡμῖν μεταδοῦναι, ἀλλ' ὥσπερ τινὰ ἀθάνατον καὶ πατρῶον κληρὸν διηγωνίσαντο τοῖς μεταγενεστέροις διαφυλάξαι, τὰ στοιχεῖα τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς ἀληθείας τοὺς κανόνας εἰς κοινὸν ὄφελος ἐν γράμμασι καταθέμενοι, οἷς τὸ πείθεσθαι καὶ ζῆν ἐπομένως ἀληθεστέρα ἐκείνων τιμὴ γίνεται, ἢ εἴ τις χοᾶς αὐτοῖς ἐπιφέρει πολυτελεστάτας καὶ ἐναγίζοι πλουσίως. ^[10]

4 5 τοιαύτη μὲν ἡ τῶν κρεῖττόνων τιμὴ ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ ἀρξαμένη καὶ εἰς ἀνθρώπους τοὺς ἀγαθοὺς περατουμένη διὰ μέσων τῶν οὐρανίων καὶ αἰθερίων γενῶν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τῶν κατὰ τὸν βίον σχέσεων πλεῖστον δεῖ ποιεῖσθαι λόγον οἷον πατέρων καὶ συγγενῶν, οἳ οὐ πάντως μὲν εἰσιν ἀγαθοί, πάντως δὲ τὸ τίμιον ὡς πρὸς ἡμᾶς τῇ ἀξίᾳ τῆς σχέσεως κέκτνται, τούτου χάριν ἐπήγαγεν· σοὺς τε γονεῖς τίμα τούς τ' ἄγχιστ' ἐκγεγαῶτας. ^[5]

5 1 Τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἀνθρώπους ὡς δαιμονίους καὶ θείους σέβειν ὁ λόγος ὑπέθετο· τοὺς δὲ γονέας καὶ τοὺς ἐγγύς τι τούτων τῇ φυσικῇ συγγενείᾳ προσήκοντας, ὁποῖοί ποτ' ἂν ᾤσι, δι' αὐτὴν τὴν τῆς σχέσεως ἀνάγκην τιμᾶν εἰσηγεῖται. ὅπερ γὰρ ἡμῖν οἱ κρεῖττονές εἰσι κατὰ τὴν ἀίδιον συγγένειαν, πατέρων μὲν τάξιν ἔχοντες οἱ οὐράνιοι, συγγενῶν δὲ τιμίων οἱ ἥρωες, τοῦτο πρὸς τὸν θνητὸν βίον συντελοῦσιν ἡμῖν οἱ γονεῖς καὶ οἱ ἀγχιστεῖς, οἱ ἐγγύτατα γονέων ὄντες καὶ διὰ τοῦτο τῇ μετὰ γονέας τιμῇ σεμνυνόμενοι. ^[5]

5 2 πῶς οὖν καὶ τούτους τιμήσωμεν; ἄρα τὸν ἑαυτῶν βίον πρὸς τὴν ἐκείνων ἀπευθύνοντες γνῶμην, ὥστε ταῦτα δοξάζειν τε καὶ πράττειν, ἃ ἂν ἐκείνοις ἦ φίλα; ἀλλ' οὕτως ἂν περιτραπείῃ ἡ τῶν ἀρετῶν ἄσκησις πρὸς κακίας σπουδῇν, εἰ τύχοιεν ὄντες πονηροὶ οἱ πατέρες, ἀλλ' ἀτιμάσωμεν αὐτοὺς εἰς πάντα διὰ τὴν τῆς κακίας κατάγνωσιν; καὶ πῶς ἔτι τῷ παρόντι νόμῳ πειθόμεθα; πῶς δὲ τὴν θεοειδῆ εἰκόνα τῶν γονέων ἢ τὴν ἡρωϊκὴν τῶν ἀγχιστέων ἔμφασιν μὴ τιμῶντες οὐκ εἰς ἐκείνους ἀσεβήσομεν, οἷς τούτους εἰσὶν φαμέν; καὶ οὕτως ἢ δοκοῦσα δι' ἀπειθείας γονέων ἀρετὴ ἡμῖν ἀσκεῖσθαι εἰς μῆζον κακὸν περιστήσεται, τὴν ἀσέβειαν. ^[10]

5 3 πειθόμενοι δὲ πάντα γονεῦσι πῶς οὐ πάλιν τῆς εὐσεβείας ἀποπέσοιμεν καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, εἰ τύχοιεν ἐκεῖνοι διὰ μοχθηρίαν τρόπου μὴ πρὸς τὰ ὄντως καλὰ παιδαγωγοῦντες ἡμᾶς; εἰ μὲν γὰρ τοῦτο πάντως ἦν ἀληθὲς καὶ καλόν, ὃ τοῖς γονεῦσι παρίστατο, σύμφωνος ἡ τῶν γονέων τιμὴ τῇ τῶν κρεῖττόνων ἐγίνετο. εἰ δὲ ἔστιν ὅτε τῶν θείων νόμων ἀνήκοός ἐστιν ἡ τῶν γονέων προαίρεσις, τί δεῖ ποιεῖν εἰς ἀντινομίαν ἐμπεσόντας τοιαύτην ἢ τοῦτο, ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καθηκόντων ἐκ περιστάσεως εἰς ἐναντίωσιν ἐλθόντων προσήκει φυλάττειν; μειζόνων γὰρ καὶ ἐλαττόνων προκειμένων καλῶν τὰ μείζονα πρὸ τῶν ἐλαττόνων ποιεῖσθαι δεῖ, ὅταν μὴ ἀμφοτέρα ἐξῇ διασφύζειν. ^[10]

5 4 οἷον καλὸν μὲν τῷ θεῷ πείθεσθαι, καλὸν δὲ καὶ τοῖς γονεῦσιν. εἰ δὴ πρὸς ταῦτα ἡ ἀμφοτέρων ἄγοι πειθῶ, ἔρμαιον ἂν εἶη καὶ ἄμαχον· εἰ δὲ πρὸς ἄλλο μὲν ὁ θεὸς νόμος, πρὸς ἄλλο δὲ οἱ γονεῖς φέροιεν, μαχομένης τῆς αἰρέσεως τοῖς ἀμείνοσιν ἔπεσθαι δεῖ πρὸς ταῦτα μόνον ἀπειθοῦντας γονεῦσι, πρὸς ἃ καὶ αὐτοὶ τοῖς θείοις νόμοις οὐ πείθονται. ^[5]

- 5 5 τὸν γὰρ φυλάττειν βουλόμενον τοὺς τῆς ἀρετῆς κανόνας οὐχ οἷόν τε τοῖς τούτους παραβαίνουσι συμφωνεῖν. εἰς δὲ τὰ ἄλλα πάντα γονέας τιμήσωμεν ὑπερβαλλόντως, σώματος ὑπηρεσίαν καὶ χρημάτων χορηγίαν αὐτοῖς ὑπέχοντες ὅτι μάλιστα προθυμοτάτην. δίκαιον γὰρ χρῆσθαι αὐτούς, οἷς ἐγέννησάν τε καὶ ἔθρεψαν. ὃ δὲ τῆς ἀπ' ἐκείνων διαδοχῆς οὐκ ἥρτηται, τοῦτο ἐλεύθερον τῆς ἀπ' ἐκείνων δεσποτείας ἀφήσιν ὁ νόμος καὶ τὸν ὄντως πατέρα ζητεῖν παρακελεύεται καὶ ἐκείνου ἔχεσθαι καὶ τῆς πρὸς ἐκεῖνον ὁμοιώσεως πλείστην ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι. καὶ οὕτως ἀμφοτέρω συμβαίνει, τὰ τε θεῖα ἀγαθὰ δύνασθαι τηρεῖν καὶ τὰ ἀνθρώπινα, καὶ οὔτε δι' οἷσιν ἀρετῆς γονέων θεραπείας ὀλιγορήσομεν οὔτε διὰ τὴν ἀνόητον ὑπειξιν τὸ μέγιστον τῶν κακῶν ἀσέβειαν εἰσδεξόμεθα. ^[10]
- 5 6 εἰ γὰρ προτείνουσι θάνατον μὴ πειθομένοις ἢ κλήρου ἀλλοτρίωσιν, οὐδὲν ἐκφοβεῖσθαι δεῖ τοῖς τοιοῦτοις ἀλλ' εὖ εἰδέναι, τί τὸ ταῦτα πεισόμενον, καὶ ὅτι ὧς ἐγέννησαν ἀπειλοῦσι μόνω· τὸ δὲ ἀπαθὲς τούτων ἐλεύθερον προσήκει τηρεῖν καὶ μόνω θεῷ εὐπειθές. ^[5]
- 5 7 τιμὴ οὖν γονέων ἢ ὄντως, ἢν δίδωσιν ὁ τῆς ἀρετῆς σκοπός, μήτε σωμάτων φειδομένων ἡμῶν μήτε χρημάτων, ἀλλ' ἐκόντων αὐτοῖς ὑποταττομένων εἰς πάντα τὰ τοιαῦτα. πρέπει γὰρ μήτε τὴν δι' αὐτουργίας θεραπείαν ἐπείγομένων παραιτεῖσθαι, ἐνευσχημονεῖν δὲ μᾶλλον αὐτῇ, ὅσῳ ἂν μᾶλλον ἐπίπονος γένηται καὶ δουλοπρεπής, μήτε οὐσίας δαπανωμένης φειδωλοὺς γίνεσθαι, ἀλλὰ πάντα πρὸς τὴν ἐκείνων χρεῖαν ἐτοίμως παρέχεσθαι γεγηθότας καὶ ἡδομένους ἐπὶ τοῖς εἰς ἐκείνους πόνοις τε καὶ ἀναλώμασιν. τὸ γὰρ εὐχαρίστως ταῦτα ποιεῖν καὶ τὸν τῆς ἀρετῆς διασφύζει νόμον καὶ τὸν τῆς φύσεως ἀποδίδωσιν ἔρανον. ^[10]
- 5 8 τοιαύτη μὲν ἡ γονέων τιμή. ἡ δὲ τῶν ἀγχιστέων, δευτέρα μετ' ἐκείνην τεταγμένη, πρὸς τὴν τῆς φύσεως ἐγγύτητα παραμετρήσει τὴν θεραπείαν, τοσοῦτον τῆς μετὰ γονέας τιμῆς ἐκάστω τῶν συγγενῶν νέμουσα, ὅσον ἂν ἡ πρὸς ἐκείνους ἐγγύτης ὑποφαίνῃ· δῆλον δὲ ὅτι καὶ ἐπὶ τούτων τῆς ἀρετῆς ἀδεσπότου μενούσης. τῶν δ' ἄλλων ἀρετῇ ποιεῖ φίλον, ὅστις ἄριστος. ^[5]
- 6 1 Μετὰ τὴν πρώτην τιμὴν τῆς ἄνω συγγενείας καὶ τὴν ἐπομένην ἐκείνη τὴν περὶ γονέας καὶ συγγενεῖς ἀκολουθῶς ὁ φιλοποιὸς παραδίδοται νόμος, τῶν ἔξω τοῦ γένους τὸν ἄριστον εἰς φιλίαν ἐκλέγεσθαι καὶ πρὸς τὴν τῶν ἀρετῶν κοινωνίαν αὐτῷ συνάπτεσθαι κελεύων, ἵνα τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα δι' ἀγαθὴν αἰτίαν ἔχοιμεν φίλον καὶ μὴ κατ' ἄλλας χρεῖας αὐτὸν οἰκειώμεθα, ὥς εἰκέναι τὸ παράγγελμα τοῦτο τῇ περὶ τῶν μετηλλαχόντων τὸν βίον σπουδαίων ἀνδρῶν ὑποθήκη. ^[5]
- 6 2 ὥς γὰρ ἐκεῖ τοὺς ἐπιστήμονας μόνους ἀνθρώπων ἔλεγε δεῖν τιμᾶν, οὕτως ἐνταῦθα τοὺς ἀγαθοὺς φιλοποιεῖσθαι παραινεῖ μόνους, διδοὺς ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ἐκλογὴν, ἐπὶ δὲ γονέων καὶ συγγενῶν ἀρκούμενος τῇ φύσει. ἀπλῶς γὰρ τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ συνεισάγει τὴν τιμὴν, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων ἡ ἀρετὴ ποιεῖ τὸ τίμιον ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ τοῦ βίου ἀπελθόντων. τὰ δὲ πρὸ τούτων κατ' αὐτὴν τὴν φύσιν ἐστὶ τίμια, ἐκεῖ μὲν θεοὶ καὶ ἥρωες, ἐνταῦθα δὲ πατέρες καὶ συγγενεῖς ἐν θνητῇ φύσει τῆς ἀθανάτου συγγενείας ἡμῖν εἰκόνας προτείνοντες. ^[10]
- 6 3 τοιαύτη μὲν ἡ θῆρα πρώτη καὶ ἡ κτῆσις τοῦ φίλου. τίς δὲ ἡ τήρησις αὐτοῦ ἢ πρὸς κοινωνίαν τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν συντελοῦσα καὶ τίς ἡ ἀπόθεσις, ἐὰν πρὸς τὸ χεῖρον μεταβαλλόμενος φαίνηται καὶ μὴ πειθόμενος ταῖς πρὸς τὸ βέλτιον ἀγούσαις συμβουλίαις, ἐξῆς λέγει. Πραεσί δ' εἴκε λόγοις ἔργοις τ' ἐπωφελίμοις, μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἀμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς, ὄφρα δύνη· δύναμις γὰρ ἀνάγκης ἐγγύθι ναίει. ^[5]
- 7 1 Πῶς δεῖ προσφέρεσθαι τοῖς φίλοις ἐνταῦθα διαλέγεται, καὶ πρῶτον μὲν, ὅτι τὰ καλὰ εἰσηγουμένοις αὐτοῖς καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ πράττουσιν ὅτιοῦν ἐκόντας δεῖ πειθαρχεῖν. πρὸς γὰρ τοῦτο τὸ κοινωνικὸν ἀγαθὸν ὁ τῆς φιλίας συνάπτει νόμος, ὅπως ἡμεῖς τε ὠφελώμεθα

παρ' ἐκείνων εἰς ἀρετῆς ἐπίδοσιν καὶ παρ' ἡμῶν ἐκείνοι. ὥς γὰρ κοινὴν ὁδὸν τοῦ ἀρίστου βίου πορευομένους, ὅπερ ἂν ἄλλος ἄλλου μᾶλλον προειδῇ, τοῦτο καὶ εἰς κοινὸν ὄφελος κατατίθεσθαι δεῖ, πρῶως μὲν εἴκοντας τοῖς καλῶς ὑφηγούμενοις τῶν φίλων, πρῶως δὲ αὐτοῖς τῶν καλῶν τὴν κοινωνίαν προτείνοντας, περὶ δὲ χρημάτων ἢ δόξης ἢ τινος ἄλλου τῶν ἐκ τῆς θνητῆς συστοιχίας μηδεπώποτε αὐτοῖς διαφερομένους. τοῦτο γὰρ ἦν ἀμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς εἰς ἀπέχθειαν καθίστασθαι τοῖς περὶ τὰ μέγιστα ἀγαθὰ φίλοις ἡμῖν υπάρχουσιν. ^[10]

^{7 2} εἰς πάντα οὖν τῶν φίλων ἀνεξόμεθα ὥς ὑπὸ μεγίστης ἀνάγκης τῆς φιλικῆς διαθέσεως πιεζόμενοι πλὴν ἐνός. οὐ γὰρ δὴ καὶ πρὸς τὸ χεῖρον ὑποφερομένοις αὐτοῖς εἴχομεν, οὐδὲ μεταβαλλομένοις ἐκ τῆς περὶ φιλοσοφίαν σπουδῆς εἰς ἑτέραν τινὰ τοῦ βίου πρόθεσιν ἐπακολουθήσομεν καὶ αὐτοὶ συνεκφερόμενοι τοῖς ἀποπίπτουσιν ἀπὸ τοῦ πρὸς ἀρετὴν σκοποῦ, ἀλλὰ μάλιστα μὲν πάσῃ μηχανῇ πειρασόμεθα τὸν φίλον ἐπανορθώσασθαι. ^[5]

^{7 3} μὴ πείθοντες δὲ ἡσυχίαν ἔχομεν, οὔτε ἐχθρὸν ποιούμενοι διὰ τὴν προϋπηργμένην φιλίαν οὔτε φίλον ἔτι διὰ τὴν πρὸς τὸ χεῖρον μεταβολήν, ὥστε τούτου χάριν τὸν φίλον ποτὲ ἀποθησόμεθα ὥς μηκέτι δυνάμενον εἶναι κοινωνὸν ἡμῖν ἀρετῆς, ἥς ἕνεκα καὶ τὴν ἀρχὴν φίλον αὐτὸν ἐποίησάμεθα. ἡ δὲ ἀπόθεσις φυλαττέτω τὸ μὴ εἰς ἐχθραν μεταπεσεῖν. δεῖ γάρ, εἰ κάκεῖνος τῆς φιλίας ἑαυτὸν ὑπεξήγαγεν, ἡμᾶς γοῦν πλείστην ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, ὅπως ἂν ἀνακληθεῖη πρὸς τὸ δέον, οὐκ ἀγαπῶντας τὴν ἀπόπτωσιν τοῦ φίλου οὐδὲ ὑπερφρονοῦντας τὸ καταδεῆς αὐτοῦ τῆς γνώμης, ὀδυρομένους δὲ μᾶλλον καὶ θρηνοῦντας τῷ ὑπεραλγεῖν αὐτοῦ, καὶ ὑπερεύχεσθαι καὶ πάντα πειρᾶσθαι ποιεῖν τὰ πρὸς τὴν ἐκ μεταμελείας σωτηρίαν αὐτὸν ἐπανάγοντα. ^[5]

^{7 5} τοιαῦτα δέ ἐστι τό τε περὶ χρημάτων ἢ δόξης αὐτῷ μὴ διαφέρεισθαι καὶ τὸ μὴ ἐφ' ὕβρει τῆς κοινωνίας αὐτὸν ἀποστερεῖν μηδὲ φιλοτιμίαν ἑαυτοῦ ποιεῖσθαι τὴν ἐκείνου δυστυχίαν. ἐπειδὴ δὲ καὶ πρὸς τὴν ἀρίστην τῶν φίλων τήρησιν καὶ πρὸς τὴν εὐλογον ἀπόθεσιν καὶ πρὸς τὴν ἐκ μεταμελείας αὐτῶν ἐπανάκλησιν πλείστα συμβάλλεται τὸ ἡμέτερον ἀνεξίκακον καὶ περὶ μηδενὸς πρὸς τοὺς φίλους μικρολογούμενον μηδὲ ἐξεταστικὸν πρὸς ἀκρίβειαν, ἀλλ' ὅσον οἶόν τε ὑπομονητικόν, διὰ τοῦτο ἐπήγαγεν· ὄφρα δύνῃ. ^[5]

^{7 6} εἴτα ἵνα μὴ τὴν δύναμιν τῷ τῆς προαιρέσεως μέτρῳ κανονίσῃ τις, ἀλλ' αὐτῷ τῷ τῆς φύσεως φορητῷ, ὅσον ἡ ἀνάγκη προσελθοῦσα ἐξευρίσκει, ἐπήγαγεν· δύναμις γὰρ ἀνάγκης ἐγγύθι ναίει. ἕκαστος γάρ, ὣν οἶεται δύνασθαι, πλεον δυνάμενος ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἐλέγχεται.

^{7 7} τοσοῦτον οὖν προθυμεῖσθαι χρὴ τῶν φίλων ἀνέχεσθαι, ὅσον ἡ ἀνάγκη δείκνυσιν ἡμᾶς δυναμένους, καὶ τό γε ἐξαίφνης ἀφόρητον φανέν τῇ τῆς φιλίας ἀνάγκῃ φορητὸν ποιεῖν. μὴ γὰρ δὴ πού τὰ πρὸς βίαν ἐπιταττόμενα μόνα οἴωμεθα προσήκειν γενναίως ὑπομένειν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς φυλακὴν τῶν φίλων καὶ ἀνάκλησιν συντείνοντα μείζονος ὑπομονῆς ἄξια τίθεσθαι δεῖ ὡς τῆς θείας ἀνάγκης ἐπιτάγματα. δυνατωτέρα δὲ παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσιν ἢ τοῦ νοῦ ἀνάγκη τῆς ἔξωθεν βίας. εἴτε οὖν πρὸς τὴν ἐκ περιστάσεως ἀνάγκην ἀπίδοις, εἴτε πρὸς τὴν ἐκούσιον τὴν ἐκ τῶν ἐπιστημονικῶν ὅρων συμπληρουμένην καὶ ἐκ τῶν θείων νόμων καθήκουσαν, ἐξευρήσεις τὸ ἐνυπάρχον σοι τῆς δυνάμεως μέτρον, ὃ νῦν ὁ λόγος εἰσηγεῖται δεῖν τοῖς φίλοις εἰσφέρειν ἐν τῷ προστάττειν μὴ προχεύειν αὐτοῖς εἰς ἀπέχθειαν καθίστασθαι ἀμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς, τὰ ἔξω τῆς ψυχῆς πάντα μικρὰ τιθέμενος καὶ ἀπαγορεύων μὴ φειδοῖ τούτων τὸν φίλον ἐχθρὸν ποιεῖν, ἀδιαφορίᾳ δὲ μᾶλλον τῇ περὶ τὰ τοιαῦτα καὶ τὸν ἀποπεσόντα φίλον ἀνακαλεῖσθαι καὶ πανταχοῦ τοῦτο ἑαυτοῖς συνειδέναι, ὅτι ὅσον ἐφ' ἡμῖν καὶ τοὺς ὄντας φίλους ἐτηρήσαμεν καὶ τοὺς πρὸς τὸ χεῖρον ὑπενεχθέντας ἀνεκτησάμεθα καὶ οὔτε τὴν ἀρχὴν εἰς ἐχθραν τινὰ κατεστήσαμεν οὔτε παρ' ἑαυτοῦ γενόμενον ἐχθρὸν τοῖς ἴσοις ἡμειψάμεθα. ^[10]

^{7 9}

ταῦτα γὰρ ὁ τῆς φιλίας ἀπαγορεύει θεσμός, μεγίστης οὔσης ἀρετῆς καὶ ταῖς ἄλλαις ὡς τελειότητος ἐπιφαινομένης. πέρας μὲν γὰρ τῶν ἀρετῶν ἡ φιλία, ἀρχὴ δὲ ἡ εὐσέβεια καὶ ἔστιν ὁ τῆς εὐσεβείας λόγος σπέρμα τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων ἡμῖν, ἡ δὲ τῆς φιλίας ἕξις ὁ τελειότατος τῶν ἀρετῶν καρπός. ^[5]

7 10 ὥσπερ οὖν δικαιοσύνης ποιεῖσθαι δεῖ λόγον οὐ μόνον πρὸς τοὺς δικαίως ἡμῖν προσφερομένους ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἀδικεῖν ἐγχειροῦντας, ἵνα μὴ τῷ ἀνταδικεῖν εἰς τὴν ἴσην καχεξίαν αὐτοῖς ἔλθωμεν, οὕτω καὶ τῆς φιλίας ἀντέχεσθαι δεῖ, τοῦτ' ἔστι τῆς φιλανθρωπίας πρὸς ἅπαντας, οἱ τοῦ γένους ἡμῖν κοινωνοῦσιν. ^[5]

7 11 ἐν τάξει δὲ τῇ πρεπούσῃ τὰ τῆς φιλίας μέτρα ποιησόμεθα, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ὡς ἀποσφύζοντας τὴν τοῦ ἀνθρώπου τελειότητα καὶ διὰ τὴν φύσιν καὶ διὰ τὴν γνώμην παντοίως ἀσπαζόμενοι, τοὺς δὲ φαύλους ὡς ἂν μηδὲν ἀπὸ γνώμης εἰς αἴρεσιν φιλίας ἡμῖν ὑπέχοντας διὰ μόνην τὴν κοινὴν φύσιν ἀγαπῶντες. διὸ καὶ λέγεται ὀρθῶς, ὅτι οὐδεὶς ἐχθρὸς τῷ σπουδαίῳ καὶ μόνος ὁ ἀγαθὸς αὐτῷ φίλος. εἰ μὲν γὰρ τὸν ἄνθρωπον φιλεῖ, οὐδὲ τὸν κακὸν ἐχθρὸν τίθεται, εἰ δὲ τὸν ἀρετῇ κεκοσμημένον ζητεῖ πρὸς κοινωνία, τὸν ἀγαθὸν ἐκ πάντων ἐκλέγεται μιμούμενος καὶ ἐν τοῖς τῆς φιλίας μέτροις τὸν θεόν, ὃς μισεῖ μὲν οὐδένα ἀνθρώπων, τὸν δὲ ἀγαθὸν διαφερόντως ἀσπάζεται. ^[10]

7 12 τὸ γὰρ τῆς φιλανθρωπίας ἀγαθὸν κοινῇ τῷ γένει προτείνων τῆς προσηκούσης μοίρας ἕκαστον ἀξιοῖ, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς πρὸς ἑαυτὸν ἀνάγων, τοὺς δὲ τῆς ἀρετῆς φυγάδας τοῖς τῆς δίκης νόμοις πρὸς τὸ δέον ἀπευθύνων. τοῦτο γὰρ ἑκατέροις σύμμετρόν τε καὶ ὠφέλιμον· οὕτως οὖν καὶ ἡμᾶς προσήκει τὴν φιλίαν τηρεῖν πρὸς πάντας ἀνθρώπους μετὰ τῆς πρὸς τὴν ἀξίαν ἀπονεμήσεως. καὶ γὰρ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην πρὸς ἅπαντας ἔχομεν καὶ οὐ πρὸς μόνους τοὺς δικαίους καὶ σώφρονας, οὐδὲ ἀγαθοὶ μὲν τοῖς ἀγαθοῖς ἐσόμεθα, κακοὶ δὲ τοῖς κακοῖς. ^[5]

7 13 οὕτω γὰρ ῥαδίως συµμεταβαλλόμενοι τοῖς προσπίπτουσιν οὐδὲν οἰκεῖον ἔχομεν ἀγαθόν, ὃ διὰ παντὸς καὶ πρὸς πάντας τηρήσομεν. εἰ δὲ ἕξιν τὴν ἀρετὴν κεκτήμεθα, οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῷ βουλομένῳ ταύτης ἡμᾶς ἀποστήσαι, οὐδὲ τοῖς ἐντυχάνουσι τὰς διαθέσεις συναλλοιώσομεν τὸ μόνιμον τῆς ἀρετῆς εὐτυχοῦντες. ^[5]

7 14 ὅπερ δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας δεήσει φυλάττειν, φιλίας, ὡς ἔφαμεν, οὔσης μεγίστης ἀρετῶν, φιλανθρωπίας δὲ κοινῶς μὲν πρὸς ἅπαντας, ιδίως δὲ πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς θεωρουμένης, ὅτε καὶ τὸ τῆς φιλίας ὄνομα αὐτῇ μᾶλλον ἐπιπρέπει. ταῦτα καὶ περὶ τούτων· ἐπὶ δὲ τὰ ἐξῆς προΐωμεν. ταῦτα μὲν οὕτως ἴσθι. ^[5]

8 n κρατεῖν δ' εἰθίζεο τῶνδε· γαστρὸς μὲν πρώτιστα καὶ ὕπνου λαγνείης τε καὶ θυμοῦ. Συστέλλειν δεῖ ταῦτα πάντα καὶ τάττειν, ἵνα μὴ παρενοχλῇ τὸν λογισμόν.

8 1 φέρε οὖν τὴν ἀλογίαν ὅλην ἐν τάξει χαλινώσωμεν ὀρθαῖς παιδαγωγίαις, ἐπειδὴ καὶ τὰ ταύτης μέρη χορηγὰ ἐστὶ κακίας ἀλλήλοις ἐφεξῆς. οἷον γαστὴρ ἄγαν πληρουμένη ὕπνον πολὺν ἐπάγει, ἀμφοτέρω δὲ ἀφθονίαν παρέχεται σπέρματος, ἥτις ἀμέτρως ἐγείρει πρὸς ἀφροδίσια καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ ἀκόλαστον ἐποξύνει. τούτῳ δὲ τὸ θυμικὸν συνεκφερόμενον διὰ πάσης ἵεται μάχης, νῦν μὲν σιτία καὶ ποτὰ ἐκδικοῦν, νῦν δὲ περὶ ἐταίρας μαχόμενον καὶ ἄλλοτε ἄλλας ἡδονὰς φιλονεικοῦν κτήσασθαι. ^[10]

8 2 κρατεῖν οὖν ἐθίζου τούτων ἀπὸ τῆς γαστρὸς πρώτης ἀρξάμενος, ἵνα τοῦ τε λόγου κατῆκοα γίνηται τὰ ἄλογα τῆς ψυχῆς εἶδη καὶ αὐτὸς ἐπὶ σαυτοῦ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν περὶ γονέας τιμὴν καὶ πάντα, ἃ μικρῶ πρόσθεν παρήνευσεν ὁ λόγος, ἀπαραγώγως φυλάξαι δυνηθῇς. δύναμις γὰρ τῆς τῶν προτέρων τηρήσεως ταυτὶ τὰ ἐπόμενα, ἐπεὶ παραβαθεῖν ἂν πάντα ἐκεῖνα μὴ ἐπομένων τῷ λογισμῷ τῶν παθητικῶν δυνάμεων. ^[5]

8 3

ἡ γὰρ θυμὸς ἐξετάραξε κατὰ γονέων, ἡ ἐπιθυμία πρὸς ἀπείθειαν αὐτῶν ὥπλισεν. καὶ πάλιν ἡ θυμὸς πρὸς βλασφημίαν ἐπήγειρεν, ἡ ἐπιθυμία χρημάτων πρὸς ἐπιорκίαν. καὶ ὅλως τὰ κακὰ διὰ ταύτας πράττεται τὰς δυνάμεις μὴ τῆς λογικῆς ψυχῆς πρὸς τὸ δέον αὐτὰς ἀπευθυνούσης.

[5]

- 8 4 ἐντεῦθεν ἀσέβειαι παντοῖαι καὶ πόλεμοι συγγενικοὶ καὶ φίλων προδοσίαι καὶ πάντα τῆς παρανομίας τὰ εἶδη, ὡς καὶ βοᾶν ἀναγκάζεσθαι τινας· μανθάνω μὲν οἷα δρᾶν μέλλω κακὰ, θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων· ἄλλους δὲ ἢ τοὺς αὐτοὺς ἄλλοτε βοᾶν· μανθάνω μὲν οἷα δρᾶν μέλλω κακὰ, ἐπιθυμία δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων, καί· εὖ μὲν μοι δοκεῖς λέγειν, πέπονθα δὲ τὸ τῶν πολλῶν πάθος· οὐ πάνυ σοι πείθομαι. τὸ γὰρ λογικὸν γένος πρὸς τὴν τῶν καλῶν αἴσθησιν εὐφυῶς διακείμενον εὐανάμνηστόν ἐστι καὶ εὐέγρετον πρὸς τὴν τοῦ ὀρθοῦ λόγου διδασκαλίαν, ὅταν μὴ ταῖς παθητικαῖς ὀλκαῖς ὥσπερ τισὶ μολιβδίσιν ὑποφέρηται πρὸς κακίαν. ^[10]
- 8 5 δεῖ οὖν καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς εἰδέναι τὰ δέοντα καὶ τὰς ἀλόγους δυνάμεις ἐθίσαι, ὅσον οἶόν τε, καὶ αὐτὰς τῷ ἐν ἡμῖν λόγῳ συνέπεσθαι. οὕτω δὲ ταχθέντων τῶν παθῶν ἱκανὸς ὁ λογισμὸς γένοιτ' ἂν ἀπερισπάστως φυλάξαι τὰ πρῶτα παραγγέλματα, περὶ ὧν καὶ εἴρηται· ταῦτα μὲν οὕτως ἴσθι.
- [5]
- 8 6 περὶ δὲ τῶν ἐξῆς ἐθίζου κρατεῖν εἶπεν ἐνδεικνύμενος, ὅτι τὸ μὲν λογικὸν διδασκαλίᾳ καὶ ἐπιστήμῃ τάττεται, τὸ δὲ ἄλογον ἐθισμοῖς καὶ πλάσσει τρόπον τινὰ σωματικαῖς· οὕτω δὲ καὶ τῶν ζώων τὰ ἄλογα μόνῳ ἔθει ἄγεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ἐθισθεῖσα οὖν γαστήρ ζητεῖν μέτρια τάς τε ἄλλας ἐπιθυμίας τοῦ σώματος κοσμιωτέρας παρέχεται καὶ τὸν θυμὸν ἐμμελέστερον, ἵν' ἐφ' ἡσυχίας τὰ περὶ τῶν δεόντων βουλευώμεθα, μὴ σφόδρα ὑπὸ τῶν συνοικούντων παθῶν ἐνοχλούμενοι, ὅθεν καὶ τὸ ἑαυτοὺς γινῶναι, ὃ ἐσμεν τῇ ἀληθείᾳ, καὶ τὸ αἰδεῖσθαι, οὓς ἔγνωμεν, διδασκόμεθα. ἐκ δὲ τῆς γνώσεως ταύτης καὶ τῆς συνεισιούσης αὐτῇ αἰδοῦς ἢ τῶν αἰσchrῶν φυγὴ παραγίνεται. τὰ γὰρ κακὰ αἰσchrὰ λέγεται ὡς ἀπρεπῇ καὶ ἀνάξια δρᾶσθαι ὑπὸ λογικῆς οὐσίας, περὶ ὧν τὰ ἐξῆς ἔπη λέγει. Πρήξης δ' αἰσchrὸν ποτε μήτε μετ' ἄλλου μήτ' ἰδίῃ· πάντων δὲ μάλιστ' αἰσchrύneo σαυτόν. ^[15]
- 9 1 "Ἡ γὰρ καθ' ἑαυτοὺς πράττοντές τι αἰσchrὸν ἀδιάφορον αὐτὸ ἡγούμεθα, ὃ μετ' ἄλλου οὐκ ἂν ἐπράξαμέν ποτε τὸν κοινωνὸν τῆς πράξεως αἰσchrυνόμενοι, ἢ ἀνάπαλιν συμπεριφερόμενοί τισι πράττομεν, ἃ μὴ ποτ' ἂν καθ' ἑαυτοὺς ἐδράσαμεν τῇ κοινωνίᾳ τῶν συμπαττόντων εἰς παρρησίαν τοῦ ἔργου προκαλούμενοι. διὰ τοῦτο προκαθεῖλεν ἑκατέραν ὁδὸν τῆς εἰς τὸ αἰσchrὸν καὶ τὸ κακὸν παρεκβάσεως. ^[5]
- 9 2 εἰ γὰρ τὸ αἰσchrὸν τῇ ἀληθείᾳ φευκτόν, οὐκ ἂν ποτε διὰ περιστάσιν αἵρετόν γένοιτο. διὸ συνάψας εἶπε· μήτε μετ' ἄλλου, μήτ' ἰδίῃ, ἵνα μήτε μόνωσις ἐπεγείρη σε πρὸς τὸ μὴ πρέπον, μήτε κοινωνία εὐαπολόγητόν σοι ποιήσῃ τὴν ἀμαρτίαν. εἴτ' ἐπήγαγε τὴν αἰτίαν τὴν μόνην τῶν κακῶν ἀποτρέπουσαν· πάντων δὲ μάλιστ' αἰσchrύneo σαυτόν. ^[5]
- 9 3 ἐὰν γὰρ ἐθισθῇς σαυτὸν αἰσchrύνεσθαι, ἔξεις πανταχοῦ, ὃν αἰδεσθήσῃ, οἰκειότατον φύλακα καὶ ἀναπόδραστον. ἐπεὶ πολλοὶ μονωθέντες φίλων ἢ οἰκετῶν ἔδρασαν ταῦτα, ἃ πρότερον ποιῆσαι δι' ἐκείνους ἡσchrύνοντο. ἄρ' οὖν οὐδένα εἶχον συνόντα; ἐῷ θεόν· πορρωτέρω γὰρ οὗτος τῆς τῶν κακῶν συνειδήσεως· ἀλλὰ ἑαυτοὺς οὐκ εἶχον καὶ τὸ τοῦ συνειδότος κριτήριον; εἶχον μὲν οὖν, ἀλλ' ἡγνόουν, ὅτι εἶχον, τοῖς πάθεσι κατατεινόμενοι. οἱ δὲ τοιοῦτοι τὸ ἐν αὐτοῖς λογικὸν ἄτιμον καὶ ἀνδραπόδου φαυλότερον ἔθεντο. ^[5]
- 9 4 οἰκειότατον οὖν ἐπίτροπον ἔχε σαυτόν καὶ πρὸς τοῦτον ἐπιστρέφων κατάρχου τῆς ἀποτροπῆς τῶν κακῶν. ἡ γὰρ ἑαυτοῦ αἰδῶς ἐκάστου φυγὴ τῶν αἰσchrῶν καὶ ἀναξίων τῆς λογικῆς οὐσίας ἐξ ἀνάγκης γίνεται. ὁ δὲ οὕτως ἀπαξίων τὰ κακὰ πῶς πρὸς ἀρετὴν οἰκειοῦται, ἐπάγει· εἴτα

δικαιοσύνην ἀσκεῖν ἔργῳ τε λόγῳ τε μὴδ' ἀλογίστως σαυτὸν ἔχειν περὶ μὴδὲν ἔθιζε· ἀλλὰ γινῶθι μὲν, ὥς θανέειν πέπρωται ἅπασιν. ^[5]

10 n χρήματα δ' ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φιλεῖ, ἄλλοτ' ὀλέσθαι. Ὁ ἑαυτὸν αἰσχυρόμενος φύλαξ ἑαυτοῦ γίνεται μηδαμοῦ κακία περιπεσεῖν. ^[5]

10 1 κακίας δὲ εἶδη πλείονα· κατὰ μὲν τὸ λογικὸν ἀφροσύνη, κατὰ δὲ τὸ θυμικὸν δειλία, κατὰ δὲ τὸ ἐπιθυμητικὸν φιληδονία καὶ φιλοχρηματία, κατὰ δὲ πάσας ὁμοῦ τὰς δυνάμεις ἀδικία. τετράδος οὖν ἀρετῶν ἐδέησεν ἡμῖν πρὸς τὴν τῶν τοιούτων κακῶν ἀποτροπὴν· φρονήσεως μὲν περὶ τὸ λογιζόμενον, ἀνδρείας δὲ περὶ τὸ θυμούμενον, σωφροσύνης δὲ περὶ τὸ ἐπιθυμητικόν, δικαιοσύνης δὲ περὶ πάσας ὁμοῦ τὰς δυνάμεις, τελειοτάτης οὐσης καὶ διὰ πασῶν, ἀρετῆς περιεκτικῆς τῶν ἄλλων ὥς οἰκείων μερῶν. ^[5]

10 2 διὸ καὶ ταύτης πρώτης ἐμνημόνευσεν ὁ λόγος, εἴτα φρονήσεως καὶ ἐφεξῆς τῶν ἀπὸ τῆς φρονήσεως ἀπογεννωμένων ἀρίστων ἐπιτηδευμάτων καὶ εἰς τὴν τῆς δικαιοσύνης ὁλότητα συντελούντων. ὁ γὰρ ὀρθῶ λογισμῷ χρώμενος ἐν μὲν τοῖς δεινοῖς τὴν ἀνδρείαν σύμμαχον κτᾶται, ἐν δὲ τοῖς ἡδέσι τὴν σωφροσύνην, ἐν πᾶσι δὲ ὁμοῦ τὴν δικαιοσύνην· καὶ οὕτως ἀρχὴ μὲν τῶν ἀρετῶν ἢ φρόνησις εὐρίσκεται, πέρας δὲ ἡ δικαιοσύνη, διὰ μέσου δὲ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σωφροσύνη. ἡ γὰρ πάντα ἐκλογιζομένη δύναμις καὶ τὸ ἐν ἐκάστου ταῖς πράξεσιν αἰεὶ ζητοῦσα, ἴν' εὐλόγως ἕκαστα διατεθεῖ, ἢ τῆς φρονήσεως ἐστὶν ἕξις, ἀρίστη διάθεσις οὕσα τῆς λογικῆς ἡμῶν οὐσίας, ἀφ' ἧς καὶ ταῖς ἄλλαις δυνάμεσιν ἡ εὐκοσμία παραγίνεται, ὥς ἀνδρίζεσθαι μὲν τὸν θυμόν, σωφρονεῖν δὲ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην τῆς ἀλογίας ἀπεχέσθαι καὶ ταύτη κοσμεῖσθαι τὸν θνητὸν ἡμῶν ἄνθρωπον ἐκ περιουσίας τῆς ἐνούσης ἀρετῆς τῷ ἀθανάτῳ ἀνθρώπῳ. ^[5]

10 4 προηγουμένως γὰρ αἱ ἀρεταὶ ἀπὸ νοῦ εἰς ψυχὴν λογικὴν ἐλλάμπονται καὶ ταύτης εἰσὶν οἰκεῖον εἶδος καὶ τελειότης καὶ εὐζωΐα, εἰς δὲ τὴν ἀλογίαν καὶ τὸ θνητὸν σῶμα μετουσία τις τῶν ἀρετῶν ἔρχεται, ὅπως ἂν καὶ τὰ συμπεφυκότα τῇ λογικῇ οὐσίᾳ εὐσχημοσύνης καὶ μετριότητος πληρωθῇ. τὸ δὲ τῶν θείων ἀγαθῶν ἡγεμονοῦν ἢ φρόνησις αὕτη καλῶς ἐνιδρυθεῖσα τῇ λογικῇ ψυχῇ δίδωσι περὶ πάντων εὖ βουλευέσθαι καὶ τὸν μὲν θάνατον ἀνδρείως φέρειν, τὴν δὲ ἀποβολὴν τῶν χρημάτων πράως καὶ ἐμμελῶς. ^[5]

10 5 πάσας γὰρ τὰς μεταβολὰς τῆς θνητῆς φύσεως καὶ τῆς ἐπομένης αὐτῇ τύχης σωφρόνως καὶ ἀνεκπλήκτως ὑπομένειν ἢ φρόνησις δύναται. τὴν γὰρ φύσιν ἐκλελόγισται τῶν πραγμάτων καὶ οἶδεν, ὥς ἀνάγκη τὸ συμπλασθὲν ἐκ γῆς καὶ ὕδατος διαλυθῆναι πάλιν εἰς ταυτά, καὶ πρὸς τὴν ἀνάγκην οὐκ ἀγριαίνεται οὐδὲ ἀπρονόητα εἶναι τίθεται τὰ καθ' ἡμᾶς, ἐὰν τὸ θνητὸν ἀποθνήσκῃ. ^[5]

10 6 γινώσκει γάρ, ὥς θανέειν πέπρωται ἅπασι καὶ τις ὠρισμένος ἐστὶ χρόνος πρὸς διαμονὴν τοῖς θνητοῖς ἡμῶν σώμασιν, οὗ ἐνσtάντος οὐ δεῖ χαλεπαίνειν, ἀλλ' ὥς νόμῳ θεῷ ἐκόντας ἔπεσθαι. τοῦτο γὰρ νῦν ἡ πεπρωμένη δηλοῖ· ὅροις τισὶν ἀναγκαίοις πεπερατῶσθαι τὴν θνητὴν ἡμῶν ζωὴν, φρονήσεως δὲ ἴδιον εἶναι τοῖς τῶν κρειττόνων ἔπεσθαι δόγμασιν, οὐ τὸ μὴ ἀποθανεῖν, ἀλλὰ τὸ εὖ ἀποθανεῖν ζητούσης. ^[5]

10 7 ὁμοίως δὲ καὶ τὴν τῶν χρημάτων φύσιν οὐκ ἀγνοεῖ, ὅτι νῦν μὲν ἦλθε, νῦν δὲ ἀπῆλθε κατὰ τινὰς ὠρισμένας αἰτίας, αἷς ἀντιτείνειν ἀβέλτερον. τῶν γὰρ οὐκ ἐφ' ἡμῖν τῆς κτήσεως ἡμεῖς οὐ κύριοι, οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ τὸ σῶμα, τὰ χρήματα. καὶ ἀπλῶς, ὅσα τῆς λογικῆς ἡμῶν οὐσίας ἔξω κεῖται, οὔτε τὴν ἀρχὴν κτήσασθαι ἐφ' ἡμῖν οὔτε φυλάξαι, ἐφ' ὅσον βουλόμεθα· τὸ δὲ προσγινομένων καὶ ἀπογινομένων αὐτῶν μετὰ ἀρετῆς ἀποδέχεσθαι αὐτὰ καὶ ἀποτίθεσθαι, τοῦτο ἦν ἐφ' ἡμῖν καὶ τῆς λογικῆς οὐσίας ἴδιον, ἂν μὴ ἀλογίστως ἔχειν περὶ τῶν συμβαινόντων ἑαυτὴν ἐθίζει, ἀλλὰ τοῖς θεοῖς ἔπεται μέτροις, οἷς πάντα τὰ περὶ ἡμᾶς ὠρισταί. ^[5]

- 10 8 ἐνταῦθα οὖν τὸ ἐφ' ἡμῖν δύναμιν ἔχει μεγίστην, ἐν τῷ εὖ κρῖναι περὶ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν καὶ μὴ τῇ τούτων προσπαθείᾳ τὴν τοῦ αὐτεξουσίου ἀρετὴν προσπολέσθαι.
- 10 9 τί οὖν ἡ ἔμφρων κρίσις λέγει; παρόντι μὲν τῷ σώματι καὶ τῷ πλούτῳ καλῶς χρῆσθαι καὶ πρὸς ὑπηρεσίαν ἀρετῆς, ἀπιόντων δὲ εἰδέναι τὸ δέον καὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς ἀλυπίαν κερδαίνειν. οὕτω γὰρ καὶ ἡ πρὸς θεοὺς εὐσέβεια τηρηθήσεται καὶ τὰ τῆς δικαιοσύνης μέτρα, εἰ τὸ λογικὸν ἐκμάθοι ταῖς περιστάσεσιν εὖ καὶ καλῶς χρῆσθαι καὶ τοὺς τῆς φρονήσεως ὅρους ἀντιτιθέναι τοῖς δοκοῦσιν ὡς ἔτυχε καὶ ἀτάκτως συμβαίνειν. ἄλλως γὰρ οὐκ ἂν ἀρετὴ φυλαχθείη, ἂν μὴ ὀρθοδοξία τις ἐνυπάρχη τῇ λογικῇ οὐσίᾳ. ^[5]
- 10 10 οὔτε γὰρ τοῖς κρεῖττοσιν ἔπεςθαι δύναται ὡς κρεῖττοσιν, ἀλλ' ὡς ὑπὸ τυράννων βιαζόμενος διατεθήσεται, οὔτε τῶν συζώντων λόγον τινὰ ποιήσεται οὔτε σώματος ἢ χρημάτων τὴν ἀρίστην οἰκονομίαν ἐξευρήσει, ἀλογίστως ἔχειν ἑαυτὸν ἐθίσας. ^[5]
- 10 11 ὅρα γάρ, ὅτι οἱ ἐξ ἅπαντος φεύγοντες τὸν θάνατον ἢ τὰ χρήματα τηρεῖν ἐπιθυμοῦντες πολλαῖς ἐξ ἀνάγκης ἀδικίαις χρήσονται καὶ βλασφημίαις, ἀρώμενοι μὲν κατὰ θεῶν ἀνόσια καὶ προνοεῖσθαι μὴ φάσκοντες, ἐπειδὰν περιπέσωσιν, οἷς ἀνοήτως ἔφευγον· ἀφειδῶς δὲ τοὺς ἄλλους ἀδικοῦντες καὶ τὰ πάντων ἀθροίζουσιν πειρῶνται πρὸς τὸ αὐτοῖς λυσιτελέσ, ὡς οἴονται, καὶ οὕτως ἐκφανῆς ἡ τῆς ψευδοδοξίας ἐν αὐτοῖς γίνεται βλάβη, ὡς τὰ μέγιστα τῶν κακῶν ἐκβλαστάνειν· ἀδικίαν μὲν πρὸς τοὺς ὁμοίους, ἀνοσιότητα δὲ πρὸς τοὺς κρεῖττονας. ^[10]
- 10 12 ὦν καθαρεύουσιν ἂν ὁ τοῖς προκειμένοις στίχοις πειθόμενος, ὁ τῇ εὐλογίᾳ κρίσει τὸν θάνατον γενναίως ὑπομένων καὶ τὴν τῶν χρημάτων ἀποβολὴν οὐκ ἀφόρητον ἡγούμενος, ἐξ ὧν καὶ πρὸς δικαιοσύνην ἀφορμὰς λαμβάνει, ὡς δέοι τῶν ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι καὶ βλάπτειν μηδένα μηδὲ ὠφέλειαν ἑαυτοῦ τὰς τῶν ἄλλων ποιεῖσθαι συμφοράς. τούτων δὲ οὐδὲν τηρῆσαι δυνατὸς ἔσται ὁ θνητὴν ὑπολαμβάνων εἶναι τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν καὶ ἀλογίστως ἔχειν ἑαυτὸν ἐθίσας, τί μὲν ἔστι τὸ ἀποθνήσκον ἡμῶν καὶ τὸ τῶν χρημάτων δεόμενον, τί δὲ τὸ ἀσκοῦν τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ ἐκ ταύτης ὠφελοῦμενον. ^[10]
- 10 13 μόνη γὰρ ἡ τούτων διάκρισις προθυμίαν εἰς ἀρετῆς ἄσκησιν ἂν παράσχοι καὶ πρὸς τὴν τῶν καλῶν κτῆσιν ἐπεγείρειεν ἢ ἐκ τοῦ γινῶθι σαυτὸν καὶ αἰσχύνεο σαυτὸν ἔνθεος ὁρμή. πρὸς γὰρ τὴν ἡμετέραν ἀξίαν καὶ τὰ τῶν ἄλλων καθήκοντα παραμετρεῖσθαι δεῖ ἐν ἔργοις τε καὶ λόγοις, ἢ δὲ τῶν καθηκόντων τήρησις ἀπαράβατος δικαιοσύνη ἂν εἴη· διὸ καὶ προτέτακται τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ἵνα τῶν καθηκόντων γένηται μέτρον. ^[5]
- 10 14 δικαιοσύνην, γὰρ φησιν, ἄσκει ἔργῳ τε λόγῳ τε. οὐκ οὖν οὐδὲν βλάσφημον ἐρεῖς ἐν ἀπωλείαις χρημάτων ἢ νόσων ἀλγηδόσιν, ἵνα μὴ ἀδικῆς ἐν λόγῳ, ἀλλ' οὐδὲ τὰ τῶν πλησίων ἀρπάσεις οὐδὲ μηχανήσῃ δυστυχίας ἀνθρώποις, ἵνα μὴ ἀδικῆς ἐν ἔργῳ. δικαιοσύνης γὰρ τὴν ψυχὴν φρουρούσης τὰ προσήκοντα ἂν πράττοιμεν καὶ περὶ θεοὺς καὶ περὶ ἀνθρώπους καὶ περὶ ἡμᾶς αὐτούς. τῆς δὲ δικαιοσύνης τὸ ἄριστον μέτρον ἐστὶν ἡ φρόνησις, ὅθεν τῷ δικαιοσύνην ἄσκει ἐπήγαγε· μηδ' ἀλογίστως ἔχειν σαυτὸν περὶ μηδὲν ἔθιζε, ὡς μὴ δυναμένης ὑποστῆναι δικαιοσύνης ἄνευ φρονήσεως. ^[10]
- 10 15 τοῦτο γὰρ ἐστὶν ὄντως δίκαιον, ὃ ἡ τελεία φρόνησις ὀρίζει, αὕτη δ' ἂν εἴη ἡ περὶ μηδενὸς ἀλογίστως ἔχουσα, ἀλλ' ἐπεσκεμμένη μὲν περὶ τοῦ θνητοῦ σώματος, ἐπεσκεμμένη δὲ περὶ τῶν εἰς τὴν τούτου χρεῖαν συντελούντων, πάντα δὲ ἀτιμότερα ἀρετῆς τιθεμένη καὶ μεγίστην ὠφέλειαν τὴν ἀρίστην διάθεσιν τῆς λογικῆς ψυχῆς, ἀφ' ἧς καὶ τὰ ἄλλα κοσμεῖται κατὰ δύναμιν. τοιοῦτος μὲν τῶν προκειμένων ἐπὶ σκοπὸς τὴν τετράδα τῶν πρακτικῶν ἀρετῶν ἀναφῆναι καὶ παραδοῦναι τοῖς ἀκροαταῖς μετὰ τῆς ἀγρύπνου τηρήσεως καὶ παραφυλακῆς τῆς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις πρεπούσης. ^[5]
- 10 16

τὸ μὲν γὰρ φρόνησιν, τὸ δὲ ἀνδρείαν, τὸ δὲ σωφροσύνην παραδίδωσι, τὸ δὲ προηγούμενον αὐτῶν τὴν ἐπὶ πάσαις ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς κοινῶς ἐπιθεωρουμένην δικαιοσύνην ἀσκεῖσθαι παραινεῖ. τὸ δὲ χρήματα δ' ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φιλεῖ, ἄλλοτε δ' ὀλέσθαι παρίστησιν, ὅτι τῇ σωφρονικῇ διαθέσει καὶ ἡ ἐλευθεριότης παρέπεται ἀρετὴ οὕσα περὶ χρημάτων πρόσοδον καὶ δαπάνην. ^[5]

10 17 τὸ γὰρ μόνον τότε αὐτὰ κτᾶσθαι καὶ ἀποκτᾶσθαι, ὅτε δίδωσιν ὁ λόγος, μικρολογίας καὶ ἀσωτίας προαναιρεῖ τὰς ἀφορμάς. ^[5]

10 18 πάντα δὲ ταῦτα ὡς ἀπὸ πηγῆς καὶ ἀρχῆς πρώτης τοῦ ἑαυτὸν αἰσχύνεσθαι προάγεται, τοῦτο δὲ τὸ παράγγελμα προείληφεν ἐν ἑαυτῷ τὸ σαυτὸν γνῶθι, ὃ πασῶν μὲν σπουδαίων πράξεων, πασῶν δὲ θεωρητικῶν γνώσεων προὑποκεῖσθαι δεῖ. ἐπεὶ πόθεν εἰσόμεθα, ὅτι προσήκει ἡμῖν μετριάσαι τῶν παθῶν καὶ γνῶναι τὰ ὄντα; ἀπορεῖται γὰρ περὶ αὐτῶν πρῶτον μὲν, εἰ δυνατὰ ταῦτα ἀνθρώποις, ἔπειτα, εἰ ὠφέλιμα τοῖς ἔχουσι γίνεται. ^[5]

10 19 φαίνεται γὰρ πᾶν τούναντίον ἐλαττούμενος ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον ὁ σπουδαῖος τῷ μὴ λαμβάνειν ἀδίκως, ὅθεν οὐ δεῖ, καὶ τῷ ἀναλίσκειν δικαίως, εἰς ἃ δεῖ, καὶ περὶ τὸ σῶμα παντὸς μᾶλλον εὐεπιχειρήτως διάκειται μῆτε ἄρχειν αὐτὸς ἐπιτηδεύων, μῆτε ἀνελευθέρως θεραπεύων τοὺς ἄρχοντας. ὥστε εἰ μὴ τις ἄλλη οὐσία ἐν ἡμῖν εἴη ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ὠφελουμένη, σχολῇ γε ἂν πλοῦτον ἢ δυναστείαν αὐτὴν προσδεζώμεθα. ^[5]

10 20 ὅθεν καὶ οἱ θνητὴν οἰόμενοι τὴν ψυχὴν περὶ τοῦ προΐεσθαι τὴν ἀρετὴν κομψεύονται μᾶλλον ἢ ἀληθεύουσιν. εἰ γὰρ μὴ εἴη τι ὑπομένον ἡμῶν μετὰ τὸν θάνατον καὶ τοῦτο φύσιν ἔχον ἀληθεία καὶ ἀρετῇ κοσμεῖσθαι, οἷον δὴ φαμεν εἶναι τὴν λογικὴν ψυχὴν, οὐκ ἂν ἔφεσις ἡμῖν καθαρὰ γένοιτο τῶν καλῶν. προαναιρεῖται γὰρ ἡ ὑποψία τῆς φθορᾶς τὴν περὶ ταῦτα σπουδὴν καὶ πρὸς ἀπολαύσεις ἄγει σωματικές, ὅποιαί ποτ' ἂν ὦσιν αὐταὶ καὶ πόθεν ἂν πορίζεσθαι δύνωνται. ^[5]

10 21 πῶς γὰρ ἂν δόξη ἔμφρονος εἶναι κατ' αὐτοὺς ἢ μετρίως καθεστηκότος μὴ πάντα χαρίζεσθαι τῷ σώματι, δι' ὃ καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ὑπόστασις σῴζεται οὐκ οὔσης μὲν καθ' αὐτήν, ἐπιγινόμενης δὲ τῇ ποιᾷ διαπλάσει τοῦ σώματος; πῶς δὲ προησόμεθα δι' ἀρετὴν τὸ σῶμα μέλλοντες καὶ τὴν ψυχὴν αὐτὴν ἅμα τῷ σώματι διαφθείρειν, ὥστε μηδαμοῦ εἶναι τὴν ἀρετὴν, ἥς ἐφέσει τὸν θάνατον ὑπεμείναμεν; ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἱκανῶς τοῖς θεοῖς ἀνδράσιν ἐπιδέδεικται, ὅτι τε ἀθάνατος ἡ ψυχὴ καὶ ὅτι διὰ μόνης ἀρετῆς κοσμεῖσθαι πέφυκεν. ^[10]

10 22 νῦν δὲ τὸ παρὸν ἐπισφραγισάμενοι δόγμα ἐπὶ τὰ ἐξῆς μεταβαίνομεν, τοσοῦτον τοῖς προειρημένοις ἐπειπόντες, ὅτι ὥσπερ τῇ ἀγνοίᾳ τῆς οὐσίας ἡμῶν πᾶσα ἐπεισεῖ κακία, οὕτω τῇ ἑαυτῶν γνώσει καὶ ἀπαξιώσει τῶν μὴ πρεπόντων λογικῇ φύσει ἡ τῶν καθηκόντων ἀπαραλόγιστος τήρησις εὐρίσκεται πανταχοῦ· τοῦτο δὲ τῶν κατὰ μέρος ἀρετῶν γίνεται μέτρον. ^[5]

10 23 ὥς γὰρ πρὸς κανόνα τὴν οὐσίαν ἡμῶν ἀποβλέποντες τὸ δέον ἐν πᾶσιν εὐρίσκομεν, κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον συμφώνως τῇ ἑαυτῶν οὐσίᾳ διαζῶντες. πᾶν γάρ, ὃ ἀμείνονα τὴν ψυχὴν ποιεῖ καὶ πρὸς τὴν φύσει πρέπουσαν εὐζωΐαν αὐτὴν ἀνάγει, τοῦτο ὄντως ἀρετὴ καὶ φιλοσοφίας νόμος, τὰ δὲ μόνον πρὸς ἀνθρωπίνην εὐσχημοσύνην τείνοντα δουλοπρεπῇ ἐστὶ σοφίσματα καὶ σκιαγραφία τῶν καλῶν τὸν παρὰ τῶν πολλῶν ἔπαινον θηρωμένα καὶ τοῦ δοκεῖν μόνον, οὐ τοῦ εἶναι ἀγαθὸν τὴν πᾶσαν ποιουμένη φροντίδα. ^[5]

10 24 καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. τοῖς δὲ ὀρθοῖς λογισμοῖς ἐξ ἀνάγκης ἔπεται καὶ περὶ τῶν δοκούντων ἀτάκτως κατὰ τὸν βίον συμβαίνειν μὴ ἀλογίστως ἔχειν, ἀλλ' εὖ καὶ γενναίως ἀπολελογίσθαι τὰς τούτων αἰτίας καὶ φέρειν αὐτὰ μηδὲν ἐγκαλοῦντας τοῖς ἐπιμεληταῖς ἡμῶν, οἳ πρὸς ἀξίαν ἀπονέμοντες ἐκάστω τὰ προσήκοντα οὐ τῶν ἴσων ἡξίωσαν ἅπαντας τοὺς μὴ ὁμοίως προβεβιωκότας. πῶς γὰρ ἂν προνοίας μὲν οὔσης καὶ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀφθάρτου μὲν

κατ' οὐσίαν, προαιρέσει δὲ αὐτοκινήτῳ πρὸς ἀρετὴν ἢ κακίαν ὁρμώσης ἐνῆν τὰ ἴσα τοῖς μὴ ἴσοις τοὺς τοῦ πρὸς ἀξίαν φύλακας νόμου ἀποδιδόναι, ἀλλὰ μὴ τὴν προσήκουσαν ἀπονέμειν ἐκάστω τύχην, ἣν καὶ προῖων εἰς γένεσιν ὁ ἄνθρωπος κληροῦσθαι λέγεται· εἰ οὖν μὴ μῦθος τὸ εἶναι πρόνοϊαν ἀπονέμουσαν ἐκάστω τὰ πρέποντα καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἀθάνατον εἶναι, δῆλον, ὥς μεταστῆσαι δεῖ τὴν αἰτίαν τῶν ἀλγεινῶν ἀπὸ τοῦ διοικοῦντος ἐφ' ἡμᾶς αὐτούς, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἰᾶσθαι τὰ δυσχερῆ δύνασθαι δώσει ὁ λόγος. ^[10]

10 26 ἐν ἑαυτοῖς γὰρ εὐρόντες τὰς αἰτίας τῆς τοσαύτης ἀνωμαλίας πρῶτον μὲν τῷ ὀρθῷ τῆς κρίσεως ἐπελαφρύνομεν τῶν συμβαινόντων τὸ μοχθηρόν, ἔπειτα ταῖς ἱεραῖς μεθόδοις καὶ ταῖς ὀρθαῖς νοουθετήσεσι μεθορμίζοντες τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ ἄμεινον παντελῶς ἑαυτοὺς τῶν ἀλγεινῶν ἐλευθερώσομεν. τὸ δὲ πάσχοντα κακῶς μὴ διαισθάνεσθαι τὰς αἰτίας μηδὲ καταμαντεύεσθαι τοῦ εἰκότως συμβαίνοντος ἑαυτὸν ἦν ἐθίσαντος ἀλογίστως ἔχειν περὶ παντός, ὃ νῦν ἀπηγόρευσεν ὁ λόγος. ^[5]

10 27 ἀνάγκη γὰρ τὸν ἀζητήτως ἔχοντα τῆς ἀληθοῦς αἰτίας ἐπὶ τὴν κρείττονα οὐσίαν μεταφέρειν τὸ ἔγκλημα, ἢ ὅτι οὐκ ἔστι παντελῶς, ἢ ὅτι οὐκ ἐπιμελεῖται ἡμῶν ὀρθῶς. τὰ δὲ τοιαῦτα δοξάσματα οὐ μόνον τὰ ἐκ προβιοτῆς κακὰ ἐπιτείνει, ἀλλὰ καὶ εἰς ἅπασαν πονηρίαν τὴν ψυχὴν ἐπεγείρει καὶ τῆς αὐτεξουσίου θεραπείας αὐτὴν ἀποστερεῖ τῷ προστιθέναι λανθανούσας τὰς αἰτίας τῶν νῦν δυσχεραينوμένων. πῶς δὲ δεῖ περὶ τούτων φιλοσοφεῖν, ἐπάκουσον αὐτῶν τῶν ἐπῶν. ὅσα τε δαιμονίαισι τύχαις βροτοὶ ἄλγε' ἔχουσιν, ὧν ἂν μοῖραν ἔχῃς, πράως φέρε μηδ' ἀγανάκτει. ^[5]

11 n ἰᾶσθαι δὲ πρέπει, καθ' ὅσον δύνη. ὧδε δὲ φράζευ· οὐ πάνυ τοῖς ἀγαθοῖς τούτων πολὺ μοῖρα δίδωσιν. Πρὸ τῆς ἄλλης ἐξηγήσεως ἐκεῖνο προειπεῖν δεῖ, ὅτι ἄλγεα νῦν λέγει τὰ ἐπίπονα καὶ τραχυτέραν ἡμῖν τὴν ὁδὸν τοῦ βίου παρασκευάζοντα οἷον νόσον, πενίαν, φιλτάτων ἀποβολήν, ἀδοξίαν ἐν πόλει.

11 1 ταῦτα γὰρ χαλεπὰ μὲν ἔστι καὶ δυσδιάθετα κατὰ τὸν βίον, οὐ μὴν ὄντως κακὰ οὐδὲ αὐτῇ τῇ ψυχῇ βλαβερὰ τυγχάνει, ἐὰν μὴ αὐτὴ ἐθέλῃ διὰ τούτων εἰς κακίαν ἀποκλίνειν, ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν δοκούντων πάθοι ἂν μὴ βουλευθεῖσα καλῶς αὐτὰ μεταχειρίζεσθαι οἷον ὑγίειαν καὶ πλοῦτον καὶ δυναστείαν. ἔστι γὰρ καὶ ἐν τούτοις κακυνθῆναι καὶ ἐν τοῖς ἐναντίοις ἀρετὴν κτήσασθαι. ^[10]

11 2 τὰ δὲ ὄντως κακὰ τὰ ἐκ προαιρέσεως ἔστιν ἁμαρτανόμενα, οἷς συνεισελθεῖν ἀρετὴν φύσιν οὐκ ἔχει. ταῦτα δὲ ἔστιν ἀδικία καὶ ἀκολασία καὶ πάντα, ὅσα τὴν τοῦ καλοῦ σύζευξιν οὐκ ἐπιδέχεται. οὐ γὰρ ἔστιν οὐδενὶ τῶν τοιούτων τὸ καλῶς ἐπιφθέγγεσθαι οἷον· ἀδικεῖ καλῶς, ἀκολασταίνει καλῶς, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐκτὸς κακῶν λέγομεν, νοσεῖ καλῶς, πένεται καλῶς, ὅταν εὖ καὶ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον τὰ τοιαῦτα φέρῃ ὁ ἄνθρωπος. ^[5]

11 3 ταῖς δὲ ψυχικαῖς πονηρίαις οὐκ ἐπιφέρεται τὸ καλῶς, διότι ἀποστροφαί εἰσι καὶ ἀποτεύγματα τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ὃν φύσει ἐνόντα καὶ ἐγγεγραμμένον αὐτῇ παρορᾷ ἢ ἀνθρώπου ψυχῇ ὑπὸ τῆς προσπαθείας ἀποτυφλουμένη. τεκμήριον δὲ τοῦ εἶναι τὸν ὀρθὸν λόγον τοῖς ἀνθρώποις τὸ καὶ τὸν ἄδικον, ἐν οἷς αὐτῷ μηδὲν διαφέρει, κρίνειν δικαίως καὶ τὸν ἀκόλαστον σωφρονικῶς καὶ ὅλως τὸν κακὸν ὀρθαῖς ἐπιβολαῖς χρῆσθαι, ἐν οἷς ἀπροσπαθῆς ἔστιν. διὸ καὶ μεθίστασθαι δύναται ὁ φαῦλος εἰς ἀρετὴν καταγνώσει τῆς προτέρας κακίας. ^[5]

11 4 οὐ μὴν διὰ τοῦτο ἐνυπάρχειν δεῖ καὶ τὸν μὴ ὀρθὸν λόγον, ἵνα ἀρχὴ τῶν κακιῶν οὗτος γένηται ὥσπερ ἐκεῖνος τῶν ἀρετῶν. ἀρκεῖ γὰρ παρὼν ὁ ὀρθὸς λόγος ὥσπερ νόμος ἐν πόλει τὰ τε κατ' αὐτὸν πραττόμενα καὶ τὰ παρ' αὐτὸν διορίζει καὶ τὰ μὲν ἀποδέχεσθαι, τὰ δὲ σωφρονίζειν. καὶ οὐδὲν δεῖ κακῶν ἀρχῆς οὔτε ἐνυποκειμένης οὔτε ἔξωθεν κακοποιὸν αἰτίαν ἐνδιδούσης, ἀγαθῶν δὲ δεῖ ἀρχῆς μάλιστα καὶ μόνης τῆς μὲν κεχωρισμένης τῶν λογικῶν οὐσιῶν, οἷός ἐστιν

ὁ θεός, τῆς δὲ ἐνυπαρχούσης αὐταῖς καὶ τῇ κατ' οὐσίαν ἐπαφῇ κυβερνώσης, οἷός ἐστιν ὁ ὀρθὸς λόγος. τοιαύτη μὲν ἡ τῶν κακῶν διάκρισις, ὧν οὐ τὰ προαιρετικά φησιν ἐκ τῆς δαιμονίας τύχης τοῖς ἀνθρώποις ἀπονέμεσθαι ἀλλὰ τὰ περιστατικά, ἃ νῦν μὲν ἐν τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν κεῖται, πάλαι δὲ προαιρετικάς ἀμαρτίαις ἐπηκολούθησεν, ἀλγεῖνὰ μὲν ὄντα, ὡς ἔφαμεν, τὸν δὲ παρὰ τῆς ἀρετῆς κόσμον ἐπιδεχόμενα. ^[5]

11 6 καὶ γὰρ πενίαν ἐκόσμησε σώφρων δαίαιτα καὶ ταπεινότητα γένους ἐπηνωρθώσατο φρόνησις καὶ παίδων ἀποβολὴν πρῶως ἤνεγκεν ὁ δίκαιος βίος ὁ δυνάμενος εἰπεῖν· τέθηκε τὸ παιδίον; οὐκοῦν ἀπεδόθη· καὶ ἦδεν θνητὸν γεγεννηκώς. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἄλλα πάντα τῷ τῆς ἀρετῆς κάλλει περιβληθέντα γίνεται εὐσχημονέστερα. ^[5]

11 7 ἐξῆς δὲ ζητεῖ ὁ λόγος, τίνες αἱ δαιμόνιαι τύχαι, καθ' ἃς οἱ βροτοὶ τὰς ἐκτὸς δυσχερείας ἔχουσιν. εἰ μὲν γὰρ προηγουμένως ἡ θεία κρίσις δίδωσι τῷδε μὲν πλοῦτον, ἐτέρῳ δὲ πενίαν, δαιμονίαν ἔδει ταύτην προαίρεσιν καλεῖν καὶ μὴ τύχην. εἰ δὲ μηδὲν ἐπιστατεῖ ταῖς τῶν τοιούτων λήξεσιν ἀλλ' ὡς ἔτυχε καὶ αὐτομάτως συμπίπτει τόνδε μὲν εὐτυχῇ εἶναι, ὡς φασι, τόνδε δὲ δυστυχῇ, τύχην μόνον ἔδει ταύτην καλεῖν καὶ μὴ δαιμονίαν τύχην. ^[5]

11 8 εἰ δὲ πρὸς τὴν ἀξίαν ἐκάστω τὰ προσήκοντα ἀπονέμει ὁ ἐπιτροπεύων ἡμῶν θεὸς καὶ τοῦ μὲν εἶναι τοιούτου ἢ τοιούτου ἡμᾶς οὐκ ἔστιν αἴτιος, τοῦ δὲ τὰς ἀμοιβὰς ἀποδοῦναι κατὰ τοὺς θεσμούς τῆς δίκης μόνον ἔστι κύριος, εἰκότως συνάψας εἶπε δαιμονίας τύχας τὰς τῆς κρίσεως ἀποφάνσεις, εἰ μὲν θεῖον καὶ νοερὸν ἔστι τὸ κρίνον, δαιμονίας καὶ ἐπιστημονικὰς αὐτὰς προσειπὼν, εἰ δὲ οἰκεία προαίρεσις κακύνεται τὸ κρινόμενον καὶ διὰ τοῦτο γίνεται τῶν δυσχερῶν τούτων ἄξιον, προσθεὶς τὸ τύχας, ὅτι οὐ προηγουμένως τόνδε τινὰ κολάσαι ἢ τιμῆσαι πρόκειται τῷ θεῷ, ἀλλ' αἰεὶ τὸν τοιόνδε ἢ τοιόνδε γενόμενον· τούτου δὲ τὴν αἰτίαν ἐν ἡμῖν κεῖσθαι. ^[10]

11 9 τὴν οὖν ἐπιπλοκὴν τῆς ἡμετέρας προαιρέσεως καὶ τῆς ἐκείνου κρίσεως τύχην ἀπογεννᾶν, ὥστε εἶναι τὸ ὅλον τοῦτο δαιμονίαν τύχην, τὴν ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις θεῖαν ψῆφον, καὶ συνεισάγειν οὕτω τὴν τῶν ὀνομάτων τεχνικὴν εὔρεσιν τὴν τε θεῖαν ἐπιστάσιαν καὶ τὸ αὐτεξούσιον τῆς ψυχῆς καὶ ἀθάνατον· καὶ μήτε καθ' εἰμαρμένην ἢ πρόνοιαν πανταχόθεν γίνεσθαι μήτε ὡς ἔτυχε καὶ ἀπὸ ταυτομάτου μήτε κατὰ τὸ αὐτοπροαίρετον ἡμῖν τὸν βίον διατίθεσθαι πάντα. ^[5]

11 10 ἀλλ' ὅσα μὲν ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν ἀμαρτάνομεν, ταῦτα εἰς προαίρεσιν ἀναφέρεσθαι, ὅσα δὲ ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις κατὰ τοὺς τῆς δίκης ἔπεται νόμους, εἰς εἰμαρμένην, τὰ δὲ προηγουμένως παρὰ τοῦ θεοῦ ἐνδιδόμενα ἀγαθὰ εἰς πρόνοιαν, εἰς δὲ τὸ εἰκὴ καὶ ὡς ἔτυχεν οὐδὲν τῶν ὄντων ἀναφέρειν τὴν αἰτίαν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν γινομένων, εἰ μὴ ἄρα κατὰ συμβεβηκὸς καὶ κατ' ἐμπλοκὴν τῶν ἀπὸ προνοίας καὶ εἰμαρμένης καὶ προαιρέσεως προηγουμένως ἐνεργουμένων, ἐπακολουθήσει τὸ ὡς ἔτυχε τοῖς πρωτουργοῖς αἰτίοις. ^[5]

11 11 οἷον φέρε ὁ δικαστὴς τὸν φονέα κολάζειν βούλεται καὶ οὐ τόνδε τὸν ἄνθρωπον, κολάζει δὲ καὶ τοῦτον, ὃν οὐκ ἐβούλετο, ὅταν αὐτὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν τοῦ φονέως ἐναρμόση τάξιν. καὶ γίνεται προηγουμένη μὲν ἡ κατὰ τοῦ φονέως αὐτῷ ψῆφος, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ἡ κατὰ τοῦδε τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ἐκὼν ὑπέδωκε τὸ τοῦ φονέως πρόσωπον. ^[5]

11 12 καὶ πάλιν ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος φονεῦσαι μὲν ἐβούλετο, δοῦναι δὲ ἐπὶ τούτῳ δίκας οὐκ ἤθελεν, ὥστε καὶ ἐπὶ τούτῳ γίνεσθαι προηγουμένην μὲν τὴν φονικὴν διάθεσιν, ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτεξουσίου τῆς ψυχῆς ἡρτημένην, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ἐπακολουθεῖν τὰς ἐπὶ ταύτῃ στρεβλώσεις τε καὶ κακίας. τούτων δὲ πάντων αἴτιος ὁ νόμος ὁ καὶ τῷ δικαστῇ τὴν προαίρεσιν τοῦ κολάζειν τοὺς φαύλους ἐντιθεὶς καὶ τῷ φονεῖ τὴν τιμωρὸν τύχην ἐπάγων. ^[5]

11 13 ταῦτό δὲ μοι τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς θείας ἐπιστάσεως λογίζου· προαιρέσεως ἀνθρωπίνης δρᾶσαι κακὰ βουλευθείσης καὶ προαιρέσεως νομοφυλάκων δικαστῶν ἐπανορθοῦσθαι τὰ κακὰ πάσῃ μηχανῇ

πειρωμένης τὴν συνδρομὴν δαιμονίαν τύχην ἀποτελεῖν, καθ' ἣν ὁ τὰ τοιάδε εἰργασμένος τῶν τοιῶνδε γίνεται ἄξιος τιμημάτων, τοῦ μὲν προηρῆσθαι τὰ φαῦλα εἰς τὸ αὐτεξούσιον τοῦ κρινομένου τὴν αἰτίαν ἀναφέροντος, τοῦ δὲ ἐπομένου τῇ ἀξίᾳ τιμήματος εἰς τὴν τῶν κρινόντων νομοφυλακικὴν ἐπιστήμην, τούτων δὲ συναγωγέα εἶναι τὸν νόμον τὸν ἀγαθὰ μὲν εἶναι πάντα κατὰ δύναμιν, φαῦλον δὲ μηδὲν εἶναι διατεταγμένον. ^[10]

11 14 οὗτος γὰρ προῦφεστὸς ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἀγαθότητι οὐκ ἔῃ ἀνευθύνους εἶναι τοὺς κακοὺς, ἵνα μὴ ἐμμένον τὸ κακὸν εἰς ἀναισθησίαν παντελεῖ τῶν ἀγαθῶν ἐλάσῃ, ὥν τὴν ἀναγκαίαν ὑπόμνησιν ἢ παρὰ τῶν νομοφυλάκων δίκη χορηγεῖ. συνάγει οὖν ὁ νόμος, ὡς εἴρηται, τοὺς πεφυκότας κρίνειν καὶ τοὺς πεφυκότας κακύνεσθαι, δι' ἀμφοτέρων τὸ οἰκεῖον ἀπεργαζόμενος ἀγαθόν. ^[5]

11 15 εἰ γὰρ τὸ διδόναι δίκην τοῦ μὴ διδόναι ἐστὶ λυσιτελέστερον καὶ πρὸς σωφρονισμόν τῆς ἀμετρίας τῶν κακῶν ἢ δίκη βλέπει, δηλὸν, ὅτι πρὸς τὸ ὠφελεῖν καὶ ὠφελεῖσθαι συνήρμοσεν ὁ νόμος τὰ δύο ταῦτα γένη, τὸ μὲν κριτικὸν ὡς νομοφυλακικὸν τοῦ ἐτέρου προτάξας, τὸ δὲ ἀμαρτάνειν καὶ κρίνεσθαι πεφυκὸς ὡς παρανομητικὸν τῷ ἀμείνوني παραδοὺς γένει κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτὸ μεταχειρίζεσθαι, ὅπως ἂν εἰς ἀνάμνησιν καὶ ἔννοιαν ἔλθῃ ποτὲ τοῦ νόμου, δι' ὧν πάσχει κακῶς. ^[5]

11 16 ὃν γὰρ ἐν τῷ πράττειν κακῶς ἀπηρενοῦντο, τοῦτον ἐν τῷ πάσχειν κακῶς ἐπιποθοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, οἷον ὁ ἀδικῶν οὐ βούλεται εἶναι θεόν, ἵνα μὴ τὸ δοῦναι δίκην ὥσπερ εἴ τινα Ταντάλου λίθον ἐπικρεμáμενον ἔχῃ, ὁ δὲ ἀδικούμενος βούλεται εἶναι θεόν, ἵν' ἐπικουρίας ὧν πέπονθε τύχῃ. διὸ τοὺς ἀδικοῦντας εἰς τὸ ἀδικεῖσθαι περιστῆναι δεῖ, ἵν' ὁ μὴ ἔβλεπον ἐν τῷ δρᾶν τῷ τῆς πλεονεξίας πάθει μεθύοντες, ἐν τῷ πάσχειν μεταμάθωσι τῷ τῆς ἐλαττώσεως ἀνιαρῷ παιδευόμενοι, εἴ γε καλῶς ὑπέχοιεν δίκας. ^[5]

11 17 εἰ δὲ τῇ ἰταμότητι τῆς προαιρέσεως ἔτι κακύνονται, αὐτοὶ μὲν ἴσως ἤττον ὠφελοῦνται, παράδειγμα δὲ πάντως που γίνονται παιδευτικὸν τοῖς εὖ φρονοῦσι καὶ διαισθάνεσθαι δυναμένοις τὰς αἰτίας τῶν τοιούτων παθῶν. ταύτας τῆς κρίσεως ἀρχὰς κυριωτάτας ἀποδεχόμεθα τὴν ἀγαθότητα τοῦ θεοῦ, τὸν ἀπὸ ταύτης νόμον, τὸν ἐν ἡμῖν παρανομούμενον ὀρθὸν λόγον καὶ ὥσπερ τινὰ ἔνοικον θεὸν πλημμελούμενον. ^[5]

11 18 ἀποτελεσμα δὲ τῆς κρίσεως τὰ ἄλγεα, ὡς φησι, ταῦτα, ὅσα τραχύτερον ἡμῖν ποιεῖ τὸν βίον ταῖς περὶ σῶμά τε καὶ τὰ ἐκτὸς λύμαις, ἃ δὴ πράως φέρειν ὁ παρὼν εἰσηγεῖται λόγος ἐνθυμουμένους τὰς αἰτίας αὐτῶν καὶ ὅσον οἷόν τε περικόπτοντας καὶ μετατιθέντας εἰς ὠφέλειαν τὰ δοκοῦντα βλαβερά, μάλιστα μὲν τῶν θείων ἀγαθῶν ἑαυτοὺς ἀξιόους παρέχεσθαι διὰ τῆς ἀκροτάτης ἀρετῆς. εἰ δὲ τῷ τοῦτο οὕτω ἐν ὀρέξει, τῶν γοῦν πολιτικῶν ἀγαθῶν διὰ τῆς μέσης ἀρετῆς τυγχανέτω. τοῦτο γὰρ ἦν, ὃ πρὸς τὸ πάσχειν καλῶς τὰ ἀλγεῖν καὶ ἰᾶσθαι αὐτὰ ἐπιταττόμεθα. ^[10]

11 19 τίς οὖν ἢ ἴσας ἢ τὰ προειρημένα πάντα, ἀφ' ὧν καὶ ἡ εὐλόγιστος τῶν ἀλγεινῶν ἡδονὴ καὶ ἡ θεραπευτικὴ μέθοδος ὑποδείκνυται; κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων, ὅτι ὁ θεὸς νομοθέτης ὧν ἅμα καὶ δικαστὴς τίθεται μὲν τὰ ἀγαθὰ, ἀναιρεῖ δὲ τὰ κακὰ διὸ καὶ πάντῃ κακῶν ἐστὶν ἀναίτιος· τοὺς δὲ κακυνθέντας αὐτεξουσίως ὁρμαῖς καὶ τὸν ἐν αὐτοῖς ὀρθὸν λόγον ἀμνημονήσαντας ὡς μὲν κακοὺς κολάζει τῷ νόμῳ τῷ ἀπαγορεύοντι τὰ κακὰ, ὡς δὲ ἀνθρώπους τῇ ἐπεισιούσῃ ἐπιπλοκῇ τοῦ νόμου πρὸς τὴν προαίρεσιν, ἣν δὴ τύχην καλοῦμεν. οὐ γὰρ ἀπλῶς τὸν ἄνθρωπον ἢ ἄνθρωπος κολάζει ὁ νόμος, ἀλλ' ἢ κακός. ^[10]

11 20 τοῦ δὲ κακὸν γενέσθαι τὴν πρώτην αἰτίαν εἶχεν ἡ προαίρεσις· ἐπειδὴν οὖν κακὸς γένηται, ὅπερ ἦν ἐφ' ἡμῖν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῷ θεῷ, τότε δίδωσι δίκας, ὅπερ ἦν ἐπὶ τῷ θεῷ νόμῳ, ἀλλ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν. σκοπὸς δὲ τοῦ νόμου μόνος ἂν εἴη πρέπων τε θεῷ καὶ ἡμῖν ἐπωφελὴς τὸ ἀποκόψαι τὴν κακίαν καὶ ἀποκαθάραι τοῖς παντοδαποῖς τῆς δίκης σωφρονισμοῖς καὶ ἐπιστρέψαι τὴν

ὑποπεσοῦσαν τῇ πονηρίᾳ ψυχὴν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ὀρθοῦ λόγου. καὶ οὕτως ἐστῶτος τοῦ νόμου καὶ τὰ αὐτὰ ἀεὶ φθεγγομένου τὴν ἀξίαν ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ἄλλοτε ἄλλην ποιήσας οὐ τῶν αὐτῶν ἀεὶ τυγχάνει· οὐ γὰρ δίκαιον τοῦτο γε οὐδὲ ἡμῖν συμφέρον. τὴν δὲ μεταβολὴν τῆς κρίσεως ἢ τοῦ κρινομένου μεταβολὴ δίδωσιν. ^[10]

11 21 τὸν γὰρ μὴ τοιοῦτον διαμείναντα πῶς τῶν αὐτῶν ἔστιν ἀξιοῦν; καλῶς φέρειν οὖν τὰς δαιμονίας τύχας δεῖ καὶ μὴ ἀγανακτεῖν διδόντα δίκην καὶ ὅσον ἐπὶ τῇ θεῖᾳ κρίσει καθαιρόμενον διὰ τῶν δοκούντων ἐμποδίων εἶναι πρὸς εὐπάθειαν τοῦ τῇδε βίου. ὁ δὲ τοιοῦτος λογισμὸς ἰασίς τε γίνεται τῶν προημαρτημένων καὶ ἐπιστροφή πρὸς τὸν ἐνυπάρχοντα ἡμῖν ὀρθὸν λόγον. πῶς γὰρ ὁ κακίας εἶναι καρπὸς τὰ ἀλγεῖνὰ τιθέμενος οὐ φεύζεται τὴν εἰς ταῦτα κατάγουσαν αὐτὸν αἰτίαν καί, εἰ δεῖ χαλεπαίνειν ἐν τοῖς λυπηροῖς, ἑαυτῷ μᾶλλον οἰήσεται δεῖν χαλεπαίνειν ἢ τῷ κωλύοντι τὴν πονηρίαν θεῷ διὰ τῶν ὀργάνων τῆς δίκης, δι' ὧν ἔστι συνεῖναι καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι, οἷον ἦν ἄρα ἀγαθὸν μὴ ἀφίστασθαι τῶν θείων νόμων μηδὲ ἐκόντας κακύνεσθαι. ^[10]

11 22 οὐ γὰρ ὥς ἔτυχε τὰ ἀλγεῖνὰ τοῖς ἀνθρώποις διανέμεται, εἴπερ θεὸς καὶ δίκης ὅροι προεστήκασιν ἡμῶν τὴν ἀξίαν μοῖραν ἐφ' ἐκάστοις ἐπάγοντες· διὸ καὶ τὸ οὐ πάνυ τοῖς ἀγαθοῖς τὰ ἀλγεῖνὰ συμπίπτειν εὐλογον. πρῶτον μὲν γὰρ οἴσουσιν αὐτὰ πράως τῇ εὐαρεστίᾳ τῆς θείας κρίσεως καὶ τῇ τῆς ἀρετῆς προσκλήσει, δι' ἣν πραότερα μὲν τὰ χαλεπὰ γίνεται. καὶ εὐελπὶς δὲ τοῦ λοιποῦ ὁ βίος μηδαμῶς ἐνοχλήσειν ἡμᾶς τὰ τοιαῦτα, εἴπερ ἀγαθοῖς γενομένοις κατὰ μὲν τὴν ἀκροτάτην ἀρετὴν τὰ θεῖα ἀγαθὰ ἡμῖν ἀπόκειται, κατὰ δὲ τὴν μέσσην ἔξιν τὰ ἀνθρώπινα. ^[10]

11 23 ἔπειτα καὶ ἰάσσονται κατὰ δύναμιν τὰ τοιαῦτα ἐξ αὐτοῦ τοῦ φέρειν πράως τὰς μεθόδους τῆς θεραπείας αὐτῶν διδασκόμενοι. πῶς γὰρ οἷόν τε ταῖς ἱεραῖς ἱκετείαις θεοπρεπῶς χρῆσασθαι μὴ πρόνοιαν καὶ δίκην ἐφορᾶν τὰ ἀνθρώπινα τιθεμένους καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἀθάνατον οὔσαν τοιούτων ἐκάστοτε τυγχάνειν τῶν ἔξωθεν, οἷων ἂν ἑαυτὴν ἀξίαν παράσχηται ἐκ τῶν προαιρετικῶν κινήματων; ὁ γὰρ μὴ εἰς ταῦτα ἀναφέρων τὴν παροῦσαν μοῖραν πόθεν τοῦ πράως φέρειν αὐτὴν τὰς ἀφορμὰς λήψεται, πόθεν δὲ τοῦ ἰᾶσθαι τὴν τέχνην, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. ^[5]

11 24 εὐαρεστῆσαι μὲν γὰρ αὐτόθεν τοῖς τοιούτοις οὐκ ἔστιν ὥς ἀδιαφόροις ἢ καὶ ἀμείνοσι τῶν ἐναντίων, ἐπειδὴ παρ' ἑαυτῶν φευκτὰ εἶναι φαίνεται ἀλγεῖνὰ ὄντα καὶ ἐπίπονα. τὰ δὲ τοιαῦτα οὐ προσίεται ἡμῶν ἡ φύσις ὥς τὰ δι' αὐτὰ αἰρετά, εἰ μὴ ἄρα ἀγαθόν τι προσδοκώμενον εἴη ἐπὶ τῇ τληπαθείᾳ τῶν δυσχερῶν. ^[5]

11 25 ἀνάγκη οὖν δυσχεραίνειν καὶ δυσαρεστίας ἐμπίπλασθαι καὶ προσεπιτείνειν τὰ ἀλγεῖνὰ ἐκ τῆς περὶ τὴν οὐσίαν ἡμῶν ἀγνοίας καὶ οὐδὲν μὲν ἥττον διδόναι δίκας, τὴν μεγίστην δὲ ἐπικτᾶσθαι κακίαν, ἐὰν ἀπρονόητον τὸ πᾶν ἢ κακῶς φροντιζόμενον οἰηθῶμεν. τοῦτο δὲ ταυτόν ἐστι τῷ μὴ οἶεσθαι εἶναι θεὸν ἢ ὄντα μὴ προνοεῖν ἢ προνοοῦντα μὴ ἀγαθὸν εἶναι καὶ δίκαιον, ἃ δὴ τῆς παντοδαποῦς ἀσεβείας ἐστὶ τὰ συνεκτικώτατα καὶ πρὸς πᾶσαν κακίαν συνωθοῦντα τὸν τοῖς τοιούτοις ἐαλωκότα δοξάσματος. ^[5]

11 26 ὥς γὰρ ἡ εὐσέβεια μήτηρ τῶν ἀρετῶν ἀνεφάνη, οὕτω καὶ πάσης κακίας ἡγεμὼν ἡ τῆς εὐσεβείας ἀπόπτωσις. μόνος οὖν ἐξευρήσει τούτων τὴν ἴσιν ὁ πράως αὐτὰ φέρειν δεδιδαγμένος. τοῦτο δὲ διὰ φιλοσοφίας μόνης παραγίνεται τὰς πάντων τῶν ὄντων οὐσίας ἀκριβῶς ἐπισταμένης καὶ τὰς ἐπομένας ταῖς οὐσίαις αὐτῶν ἐνεργείας, ὧν εἰρμός καὶ σύνταξις ἐστὶν ἡ τῶν ὅλων διοίκησις, ἀφ' ἧς καὶ τὰς δαιμονίας τύχας ἀπονέμεσθαι ἀνάγκη, εἶναι δὲ τὴν ἐκάστῳ ἀπονεμηθεῖσαν ἀξίαν τὴν νῦν λεγομένην μοῖραν ἡρτημένην τῆς τε προνοίας τοῦ θεοῦ καὶ τῆς κοσμικῆς εὐταξίας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης προαιρέσεως. ^[10]

11 27

εἰ γὰρ μὴ εἴη θεοῦ πρόνοια, οὐκ ἂν εἴη τάξις ἐν κόσμῳ, ἣν καὶ εἰμαρμένην ἂν εἴποι τις. εἰ δὲ μὴ ταῦτα εἴη, δίκη καὶ κρίσις τῶν κακῶν οὐκ ἂν γένοιτο, ἀλλ' οὐδὲ τιμὴ καὶ ἀποδοχὴ τῶν ἀγαθῶν. προνοίας δὲ οὕσης καὶ τάξεως πάντας ἔδει τοὺς νῦν γεννωμένους τῶν ἴσων ἀγαθῶν τυγχάνειν, εἰ μὴδὲν παρ' ἑαυτῶν εἰς τὴν ἀνισότητά συντελέσαν. φαίνονται δὲ οὐ τῶν ἴσων τυγχάνοντες.

[5]

- 11 28 δῆλον οὖν, ὡς τὸ τῆς προαιρέσεως ἄνισον ὑποβληθὲν τῇ τῆς προνοίας κρίσει οὐκ ἔῃ τὴν ἴσην αὐτοῖς ἀπονέμεσθαι μοῖραν, εἴγε τῶν πρὸς ἀξίαν ἀνάγκη τυγχάνειν. μὴ ταραττέτω δὲ ἡμᾶς τὸ καὶ ἐπὶ ζώων ἀλόγων καὶ φυτῶν καὶ αὐτῶν τῶν ἀψύχων τὴν αὐτὴν ἀνωμαλίαν ἐπιφαίνεσθαι, ἣν καὶ ἐπ' ἀνθρώπων. οὐ γὰρ διὰ τοῦτο τὰ καθ' ἡμᾶς ἀπρονόητα, εἴ γε ἐκείνοις ταῦτα ὡς ἔτυχε συμβαίνει, ἢ καὶ ἐπ' ἐκείνων δίκη καὶ κρίσις καὶ ἀρετῆς καὶ κακίας ἐκλογισμοί, ἐπεὶ τὰ καθ' ἡμᾶς οὕτως ἡκρίβωται. [5]
- 11 29 πρῶτον μὲν γὰρ τὰ ἄψυχα οὕτως ἔκκειται ὡς κοινὴ ὕλη φυτοῖς καὶ ζώοις καὶ ἀνθρώποις· ἔπειτα τὰ φυτὰ ζώοις καὶ ἀνθρώποις κοινὴ τροφή πρόκειται καὶ ἓνια ζώων ζώοις τε καὶ ἀνθρώποις. διὸ καὶ ποιεῖ ταῦτα εἰς ἄλληλα, οὐ τὴν τῶν πασχόντων ἀξίαν ἐπισκεπτόμενα, ἀλλὰ τὴν αὐτῶν πείνην ἢ τὴν νόσον θεραπεύοντα καὶ ὅλως τὸ ἐνδεὲς ἑαυτῶν πληροῦντα, ὅθεν ἂν τοῦτο ποιεῖν ἐξῆ, ὥστε δυστυχίας ἀφορμὴν εἶναι τοῖς ζώοις τὴν ἡμετέραν χρεῖαν ἐκ τῶν παρατυχόντων πληρουμένην καὶ τῆς δοκούσης εὐτυχίας αὐτοῖς αἴτιον τὸ παρ' ἡμῶν προσπαθές. [10]
- 11 30 εἰ μὲν οὖν προῖων ὁ λόγος καὶ ἄλλους κρείττονας ἡμῶν τινὰς εἰσήγαγεν οὕτως ἀποχρωμένους ἡμῖν πρὸς πληρώσιν τῆς ἑαυτῶν ἐνδείας, ὡς ἡμεῖς τοῖς ἀλόγοις φαινόμεθα χρώμενοι, θνητοὺς ἐκείνους ἔδει ὁμολογεῖν καὶ φαίνεσθαι τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν ἐκείνων χρεῖαν ἀναλίσκόμενα. εἰ δὲ μὴδὲν τῶν πρὸ ἀνθρώπου θνητόν, —ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἔσχατος ὢν τῶν λογικῶν γενῶν καὶ διὰ τοῦτο ἀθάνατος εἰς σῶμα θνητὸν ἐκ περιστάσεως ἔρχεται καὶ συγγενές τι τοῖς ἀλόγοις ἀναλαβὼν ὄργανον ἐπὶ γῆς πολιτεύεται, —οὐδὲν ἂν εἴη τὸ ταῖς ἡμετέραις δυστυχίαις εἰς τὴν ἑαυτοῦ θοίνην ἀποχρησάμενον, οὐκοῦν οὐδὲ τὸ ἀτάκτως χρησόμενον ἡμῖν προθυμία πληρώσεως. [10]
- 11 31 δίκη τοίνυν καὶ τάξις τοῖς πρὸ ἡμῶν ἀθανάτοις τοὺς ὅρους τῆς περὶ ἡμᾶς διοικήσεως νομοθετεῖ ταῦτα μηχανᾶσθαι περὶ ἡμᾶς, ἃ τὴν τε ἐνταῦθα κακίαν ἡμῶν ἐλαττοῖ καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐπιστρέφειν ἡμᾶς δύναται. κήδονται γὰρ ἡμῶν ὡς συγγενῶν ἐκπεσόντων, ὅθεν αἰδῶς καὶ νέμεσις καὶ αἰσχύνῃ ἀποτρέπουσα τῶν κακῶν ἀνθρώπους μόνους ἐπιστρέφειν λέγεται ὀρθῶς· τὸ γὰρ λογικὸν ζῶον μόνον συναισθάνεσθαι τῆς δίκης πέφυκεν. [5]
- 11 32 τοῖς μεγίστοις οὖν ὅροις διεστῶτας ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἀλόγων διεστῶση πάμπαν καὶ τῇ διοικήσει χρῆσθαι προσήκει. σύμμετρος γὰρ ταῖς οὐσίαις τῶν ὄλων καὶ ὁ τῆς προνοίας θεσμός, καὶ ὡς ἕκαστα ὑπέστη παρὰ τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ, οὕτω καὶ προνοίας ἀξιοῦται. φαίνεται δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν ἐκάστην αὐτὸς ὑποστήσας, ἐπὶ δὲ τῶν ἀλόγων μόνον γένη προτείνων τῇ διαπλαττούσῃ αὐτὰ φύσει, ὡς Πλάτωνι δοκεῖ καὶ Τιμαίῳ τῷ Πυθαγορείῳ, οὐδὲν μὲν τῶν θνητῶν προσεχὲς δημιούργημα εἶναι τοῦ θεοῦ τιθέμενοι, τὰς δὲ ἀνθρωπίνους ψυχὰς ἐκ τοῦ αὐτοῦ κρατῆρος γενέσθαι τοῖς τε ἐγκοσμίσι θεοῖς καὶ τοῖς δαίμοσιν ἢ τοῖς ἀγαθοῖς ἥρωσιν. [10]
- 11 33 διὸ πρόνοια ἐπ' ἀνθρώπων ἐστὶ καθ' ἓνα ἕκαστον, πῶς ἀφίσταται τῶν ἐκεῖ, πῶς πρὸς τὰ τῇδε νεύει, πῶς ἐνταῦθα πολιτεύεται, πῶς ἂν ἐντεῦθεν ἀνακομισθεῖ ἐκεῖσε, ὣν οὐδὲν δεῖ περὶ τῆς ἀλόγου ζωῆς πραγματεύεσθαι. οὔτε γὰρ ἥλθεν ἀδυνατήσασα ἐπισπένεσθαι θεῷ, οὔτε ἐπὶ γῆς δύναται πολιτεύεσθαι ὡς φυτὸν οὔσα οὐράνιον, οὔτε πρὸς τι ξύννομον ἄστρον ἀνάγεσθαι πέφυκεν. καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸ παρὸν ἀπολελογήσθω ἡμῖν πρὸς τοὺς δυσχεραντικούς καὶ πανταχόθεν τὸ ἀπρονόητον κατασκευάζοντας, πρὸς οὓς καὶ ταῦτα εἰπεῖν δίκαιον, ὅτι ἐκ μὲν

τοῦ πράως τὰ δυσχερῆ φέρειν ὁ ἀνθρώπινος τρόπος εὐλόγιστος ἀναφαίνεται καὶ πρὸς τὸ παρὸν ἐπελαφρύνων τὰ δυσχερῆ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἰώμενος. ^[5]

11 35 ὑμεῖς δὲ ἀγανακτοῦντες τί καὶ ὀνήσετε, εἰ μὴ μόνον προσθεῖητε τοῖς πόνοις τὸ μέγιστον τῶν κακῶν ἀσέβειαν καὶ αὐτὰ δὲ τὰ χαλεπὰ τραχύτερα ἑαυτοῖς ἐξεργάσεσθε τῷ παρὰ τὴν ἀξίαν πάσχειν αὐτὰ δοκεῖν; ὁ γὰρ νοσῶν ἐὰν ἀγανακτῇ, ὅτι νοσεῖ, δι' αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον νοσήσει. διὸ οὐδὲ χαλεπαίνειν δεῖ πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς ἀποδόσεως γινομένης, ἵνα μὴ καὶ χειρόνων ἐν ἔξει γενώμεθα διὰ τὴν ἐπὶ τοῖς παροῦσι βλάβημον δυσφορίαν. ^[5]

11 36 σκεψώμεθα δὲ αὐτὸ καὶ τῇδε· εἴ τις πενίαν λαβὼν πράως φέρει, πρὸς τῇ ἀπὸ τῆς πραότητος ἀλυπία καὶ ἐξευρήσει τινὰ βίου παραμυθίαν, τοῦτο μὲν τοῦ λογισμοῦ πόρον ἐξευρίσκοντος εὐλόγου διατροφῆς τῷ μὴ συγκεχύσθαι τῇ λύπῃ, τοῦτο δὲ ἀγαμένων αὐτὸν τῶν πλησίον τῆς ἔμφρονος καρτερίας καὶ συνεκποριζόντων ὅση δύναμις τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸν βίον. ὁ δὲ ἀγανακτῶν καὶ γυναικείως πικραίνόμενος πρῶτον μὲν ἐκουσίως λύπας προσκτᾶται, ἔπειτα προσδεδεμένος τῷ τὴν πενίαν πενθεῖν ἄπορος παντελῶς γίνεται οὔτε παρ' ἑαυτοῦ τι σχολάζων εἰς πόρον συμβάλλεσθαι οὔτε παρὰ τῶν πλησίον συντελούμενος, ὅσον μὴ ἐλέου χάριν αὐτῷ τις προσρίψειεν, ὃ πάλιν ἐκ τῆς διαθέσεως τοῦ διδόντος ἐπιτείνει τὴν λύπην τῷ εἰς τοῦτο χρειὰς καταστάντι. ^[10]

11 37 ἐκ πάντων οὖν τῶν εἰρημένων πράως φέρειν δεῖ τὰ συμβαίνοντα, καὶ ὅση δύναμις ἰᾶσθαι δεῖ ταῖς ἀδιαστρόφοις ἐννοίαις τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐκλογιζομένους καὶ συνορῶντας, ὅτι προνοίας οὔσης οὐκ ἀμελεῖται ὁ ἀγαθὸς νῦν γεγόμενος, κἂν παλαιῶν μηνιμάτων ἐφέλκηται στίγματα. κατ' αὐτὸ γὰρ τὸ κτᾶσθαι τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ ἐπίπονον αὐτῶν διαφεύγει καὶ τὴν ἴασιν ἐξευρίσκει, παρ' ἑαυτοῦ μὲν τὴν βοήθειαν τῆς ἀλυπίας εἰσφέρων, παρὰ δὲ τῆς προνοίας τὴν ἀπόλυσιν τῶν χαλεπῶν κομιζόμενος. ἢ γὰρ ἡμετέρα κακία καὶ κρίσις θεία τιμωρουμένη τὴν πονηρίαν τὰ χαλεπὰ συνεφόρησεν, εἰκότως δὲ ταῦτα λύεται πάλιν ἀρετῇ τε ἡμετέρᾳ καὶ νόμῳ προνοίας ἀπολύοντι τῶν κακῶν τοὺς παρ' ἑαυτῶν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐπιδεδωκότας. ^[5]

11 38 τοσαῦτα ἂν λάβοιμεν καὶ ἐκ τούτων τῶν ἐπῶν δόγματα πρὸς ἀρετῆς στοιχεῖωσιν συντελοῦντα. τοὺς γὰρ περὶ προνοίας καὶ εἰμαρμένης καὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν ἀληθεστάτους λόγους περιέχοντα ἀναπέφηνε, δι' ὧν τὸ τῆς τῶν φαινομένων ἀνωμαλίας δύσκολον ἀπεύθυνεν ὁ λόγος, καὶ διὰ πάντων ἀπέδειξε τῶν κακῶν ἀναίτιον τὸν θεόν. εἰ δέ τις ταῦτα τοῖς προτέροις ἐπισυνάψειεν, εἷς ἐκ πάντων ἀναφανήσεται λόγος τὴν τῆς ψυχῆς ἀϊδιότητα βεβαιούμενος. ^[10]

11 39 τὸ γὰρ δικαιοσύνην ἀσκεῖν καὶ γενναίως ἀποθνήσκειν καὶ περὶ τὰ χρήματα ἐλευθερίως διακεῖσθαι τοῦ μὴ συναποθνήσκειν τῷ σώματι τὴν ψυχὴν μάλιστα χρῆζει πρὸς κατασκευὴν, ὡς ἤδη εἴρηται, τὸ δὲ τὰς δαιμονίας τύχας πράως φέρειν καὶ ἰᾶσθαι δύνασθαι τοῦ μὴ συγγενᾶσθαι τῷ σώματι τὴν ψυχὴν νῦν ἐφάνη δεόμενον, ἐκ δὲ ἀμφοτέρων τὸ γενέσεως καὶ φθορᾶς κρείττονα εἶναι τὴν ψυχὴν ἀποδείκνυται καὶ ἐτέραν οὐσίαν παρὰ τὸ θνητὸν σῶμα αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν οὔσαν αἰδίων. οὐ γὰρ οἷόν τε τι ἀπὸ τινος χρόνου παρελθὸν εἰς γένεσιν εἰς αἰὶ διαμένειν ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἐξ αἰδίου τὴν ὑπόστασιν ἔχον ποτὲ φθορὰν ἀναδέξασθαι. ^[10]

11 40 εἴπερ οὖν μετὰ τὴν τοῦ σώματος φθορὰν ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ διαμένουσα δίκης καὶ κρίσεως τυγχάνει καὶ τῶν ἐπιτηδευθέντων ἐν τῷ βίῳ τὰς πρὸς ἀξίαν ἀμοιβὰς ἀποδέχεται, οὐχ οἷόν τε δὲ εἰς αἰὶ διαμένειν τὸ ἀπὸ χρόνου γεγόμενον, δηλον, ὡς καὶ πρὸ τούτου ἦν τὸν ἅπαντα χρόνον. καὶ οὕτω τῶν αἰδίων γεννημάτων τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀνευρίσκεται, ὅθεν αὐτῇ καὶ τῆς θείας ὁμοιώσεως μέτεστιν. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο μετρίως ὑπομνήσεως ἔτυχε, καιρὸς ἂν εἴη καὶ τὰ λοιπὰ ἐπισκέψασθαι. Πολλοὶ δ' ἀνθρώποισι λόγοι δειλοὶ τε καὶ ἐσθλοὶ προσπίπτουσ', ὧν μὴτ' ἐκπλήσσοο μὴτ' ἄρ' ἐάσης εἵργεσθαι σαυτόν· ψεῦδος δ' ἤνπερ τι λέγεται, πράως εἴκε. ^[5]

- 12 1 Ἡ ἀνθρωπίνη προαίρεσις μήτ' ἐν ἀρετῇ αἰεὶ ἐστῶσα μήτ' ἐν κακίᾳ καὶ τοὺς διὰ φωνῆς
προϊόντας λόγους ἐπαμφοτερίζοντας ἀπεγένηνεν ὡς ἐοικότας ταῖς ἐναντίαῖς αὐτῆς
διαθέσεσιν. διὸ τῶν λόγων ἐγένοντο οἱ μὲν ἀληθεῖς, οἱ δὲ ἀγαθοί, οἱ δὲ κακοί, οἱ δὲ ψευδεῖς. ἡ
δὲ διαφορὰ αὕτη ἐπιστημονικῆς δεῖται διακρίσεως, ὅπως τοὺς μὲν ἀμείνονας ἐκλεξώμεθα, τοὺς
δὲ χείρους ἀποβάλωμεν καὶ μήτε μισολογίαν νοσήσωμεν παντελεῖ διὰ τὴν τῶν χειρόνων
λόγων κατάγνωσιν μήτε πάντας ἀδιακρίτως εἰσδεξώμεθα διὰ τὴν τῶν ἀμεινόνων ἀποδοχὴν.
[5]
- 12 2 ἔπεται γὰρ τῇ μὲν μισολογίᾳ τὸ καὶ τῶν ἀγαθῶν λόγων ἑαυτοὺς ἀποστερεῖν, τῇ δὲ ἀκρίτῳ
φιλολογίᾳ τὸ λανθάνειν βλαπτομένους ὑπὸ τῶν κεκακουρημένων λόγων. φιλολογίαν οὖν
ἀσκήσωμεν μετὰ κρίσεως τῆς ἀρίστης, ἵν' ἡ μὲν φιλία ἔλκῃ τὸ γένος τῶν λόγων, ἡ δὲ κρίσις
ἀπωθῇ τὸν χείρονα. καὶ οὕτω τὸ Πυθαγορικὸν τηρήσωμεν παράγγελμα μήτε ἐκπληττόμενοι
τοὺς πονηροὺς τῶν λόγων καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι λόγοι εἰσὶν, ἀκρίτως αὐτοὺς εἰσδεχόμενοι
μήτε τῶν ἀγαθῶν εἰργόμενοι, διότι λόγοι ἦσαν ὁμοίως τοῖς χείροσιν. [5]
- 12 3 πρῶτον μὲν γὰρ οὐχὶ ἢ λόγοι μεταδιώκονται, ἀλλ' ἢ ἀληθεῖς, οὐθ' οἱ ἕτεροι καταγινώσκονται
ὡς λόγοι, ἀλλ' ὡς ψευδεῖς. ἔπειτα κάκεῖνο εὐθαρσῶς ἂν εἴποιμεν, ὡς μόνοι λόγοι εἰσὶν οἱ
ἀληθεῖς. μόνοι γὰρ τῆς λογικῆς οὐσίας τὸ ἀξίωμα τηροῦσι καὶ εἰσι γεννήματα ψυχῆς πρὸς τὸ
ἄριστον ἀνατεταμένης καὶ τὸν οἰκεῖον κόσμον κεκτημένης· οἱ δὲ ψευδεῖς τῶν λόγων οὐδὲ
λόγοι ὄντως εἰσὶ, πρὸς γὰρ κακίαν καὶ ψευδοδοξίαν φέροντες καὶ τὴν εὐγένειαν τῶν λόγων
ἠρνήσαντο, καὶ εἰσὶν ἡλογημένης ψυχῆς καὶ πάθεσι συμπεφυρμένης φωναί. [10]
- 12 4 μήτ' οὖν πάντας καταδέχου, φησὶν, ἵνα μὴ καὶ τοὺς ψευδεῖς, μήτε πάντας ἀπόβαλλε, ἵνα μὴ καὶ
τοὺς ἀληθεῖς. ἐκάτερον γὰρ ἄτοπον, τοὺς τε ἀγαθοὺς ἐπίσης μισῆσαι τοῖς χείροσι καὶ τοὺς
ψευδεῖς προσέειπαι διὰ τοὺς ἀμείνους. δεῖ δὲ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἐπαινεῖν καὶ εἰσδεξάμενον
αὐτοὺς ἀσκεῖσθαι καὶ ζητεῖν, ὅπη καὶ ἐφ' ὅσον τῆς ἀληθείας ἐφάπτονται, πρὸς δὲ τοὺς ψευδεῖς
τὴν ἀγωνιστικὴν δύναμιν κτήσασθαι. [5]
- 12 5 αὕτη δ' ἂν εἴη ἡ χορηγουμένη ἐκ τῆς λογικῆς ἐπιστήμης εἰς διάκρισιν ἀληθείας καὶ ψεύδους.
δυναμένους δὲ ἀνατρέπειν τὰ ψεύδη μήτε σφοδρῶς μήτε ὑβριστικῶς τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ σὺν
πραότῃ τὴν ἀλήθειαν διώκειν καὶ μετὰ εὐμενῶν ἐλέγχων τὸ ψεῦδος ἀνατρέπειν καὶ, ὡς αὐτό
φησι τὸ ἔπος, πράως εἴκοντας· ψεῦδος δ' ἦν περ τι λέγεται, οὐ συγχωροῦντας οὕτως ἔχειν ὡς
λέγεται, ἀλλ' ἀοργήτως ἀκούοντας. [5]
- 12 6 οὐ γὰρ συγκατατίθεσθαι δεῖν λέγει τῷ ψεύδει τὸ πράως εἶκε, ἀλλ' ἀνεκτικῶς ἀκροᾶσθαι καὶ μὴ
ἐκπλήττεσθαι, εἰ ἄνθρωποι ὄντες τινὲς τῆς ἀληθείας ἀποπεπτώκασιν. φόριμος γὰρ ἡ ἀνθρώπου
φύσις πολλῶν διαστρόφων δοξασμάτων, ὅταν μὴ ταῖς κοιναῖς ἐννοίαις ὀρθῶς ἔπηται. οὐδὲν
οὖν, φησὶν ὁ λόγος, θαυμαστόν, εἰ ἄνθρωπος μὴδὲν τῶν ἀληθῶν μήτε μαθὼν μήτε εὐρὼν εἰς
τοῦτο τῆς ὑπονοίας ἦλθε καὶ ἔθετο δόξας ὑπεναντίας τῇ ἀληθείᾳ. [5]
- 12 7 τοῦναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστόν, εἰ μήτε μανθάνειν μήτε ζητεῖν ἐθέλων τις αὐτομάτως τῇ
ἀληθείᾳ περιέτυχεν ὥσπερ ἐκ τραγωδίας θεῶν τι παραφανέντι. δεῖ οὖν συγγνωμονικῶς
ἀκούειν τῶν ψευδομένων καὶ πείρα μανθάνειν, οἷον ἡμεῖς ἐκαθάρθαμεν κακῶν τῇ μὲν
κοινωνίᾳ τοῦ συγγενοῦς ὑποκείμενοι τοῖς αὐτοῖς πάθεσι, τῷ δ' ἀλεξικάκῳ τῆς ἐπιστήμης ἐξ
ἐναντίας αὐτῶν γενόμενοι. [5]
- 12 8 μέγα δὲ συντελεῖ πρὸς πραότητα καὶ τὸ τῆς ἐπιστήμης θάρσος· ἡ γὰρ ἱκανῶς παρεσκευασμένη
ψυχὴ πρὸς τὸ καταγωνίσασθαι τὰς ἐκτροπὰς τῆς ἀληθείας ἀθροῦβως οἶσει τὰς ψευδεῖς δόξας
ὡς προεκκλελογισμένη πάντα τὰ παρὰ τὸ ἀληθὲς ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ ἀληθοῦς κατανοήσει. [5]
- 12 9 τί οὖν ταραξεί τοῦτον ὡς ἄλυτον ὄν; τί δὲ ἰσχυροῦ φαντασίαν παρέξει τούτῳ, ὃς
προκατηγώνισται πᾶν τὸ ψεῦδος; οὐ μόνον οὖν ἐκ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς τὴν ἀταραξίαν ἔξει ὁ

ἐπιστήμων ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ θαρσεῖν τοὺς τοιούτους ἀγῶνας. ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς τῶν λόγων διακρίσεως. περὶ δὲ τῆς διὰ πάντων ἀνεξαπατήτου ἕξεως, ἣν δεῖ κεκτῆσθαι τὸν ἐπιστήμονα, εὐθὺς ἐπισυνάπτει· Ὁ δέ τοι ἔρέω, ἐπὶ παντὶ τελείσθω· μηδεὶς μῆτε λόγῳ σε παρείπη μῆτε τι ἔργῳ πρῆξαι μὴδ' εἰπεῖν, ὅ τι τοι μὴ βέλτερόν ἐστιν. ^[5]

- 13 1 Τοῦτο διὰ πάντων τείνει τὸ παράγγελμα, ἰσοδυναμοῦν τῷ ἄνω που εἰρημένῳ, πρῆξης δ' αἰσχρόν ποτε μῆτε μετ' ἄλλου μὴτ' ἰδίῃ· πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνει σαυτόν. ὁ γὰρ ἑαυτὸν αἰδεῖσθαι μεμαθηκῶς καὶ μῆτε ἐν μονώσει μῆτε ἐν κοινωνίᾳ τὴν τοῦ αἰσχροῦ πρᾶξιν ἀνεχόμενος, ἀλλὰ καὶ τὴν φαντασίαν αὐτὴν τοῦ τοιούτου παραιτούμενος διὰ τὸν εἶσω φύλακα λόγον, οὗτός ἐστιν ὁ δυνάμενος νῦν ἀκοῦειν· μηδεὶς μῆτε λόγῳ σε παρείπη μῆτε τι ἔργῳ. ^[5]
- 13 2 μόνος γὰρ ἀνεξαπάτητος καὶ ὑπ' οὐδενὸς οὐδαμῶς εὐπαραλόγιστος ὁ τὴν ἀξίαν ἑαυτοῦ γνοὺς ἄνθρωπος καὶ οὔτε κολακείαις θωπευόμενος οὔτε τοῖς ἐκδειμαίνουσι ταπεινούμενος, κἂν πολέμιοι ἢ φίλοι ὁποτεραοῦν τούτων προτείνωσιν. ἐν γὰρ τῷ μηδεὶς πᾶν πρόσωπον κεῖται, καὶ πατήρ καὶ τύραννος καὶ φίλος καὶ ἐχθρός. ^[5]
- 13 3 οἱ δὲ τρόποι τῆς παραγωγῆς ἢ διὰ λόγων ἢ ἔργων γίνονται, λόγων μὲν θωπευόντων ἢ ἀπειλούντων, ἔργων δὲ δωρεὰς ἢ τιμωρίας προτεινόντων. πρὸς πάντα δὲ ταῦτα τετειχισμένην δεῖ τὴν ψυχὴν ἔχειν τῷ ὀρθῷ λόγῳ, πρὸς τὸ ἀμείλικτον καὶ ἀδούλωτον ὑπὸ τῶν ὀπωσοῦν ἕξωθεν προσπιπτόντων ἡμῖν ἡδέων τε καὶ λυπηρῶν. ^[5]
- 13 4 ὁ γὰρ ὀρθὸς ἐνυπάρχων λόγος σωφροσύνην καὶ ἀνδρείαν ἐκατέρωθεν παραστήσας τῇ ψυχῇ, τοὺς ἀδαμαντίνους φύλακας, ἀνεξαπατήτους ἡμᾶς διατηρήσει καὶ ἀπὸ τῆς τῶν προσηνῶν θωπείας καὶ ἀπὸ τῆς τῶν φοβερῶν καταπλήξεως, οἷς ἐπιγίνεται δικαιοσύνη ἀκριβής, ἣν παρήγγειλεν ἄνω που ἀσκεῖν ἔργῳ τε λόγῳ τε. οὕτω μὲν οὖν οὐδεὶς οὐδαμῶς ἡμᾶς ἀναπεῖσει ἢ λόγον προέσθαι ἢ ἔργον τι διαπράξασθαι, ὃ μὴ τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἐστὶ σύμφωνον. ^[5]
- 13 5 εἰ γὰρ πάντων μάλιστ' αἰσχυνοίμεθα ἑαυτούς, δηλον, ὥς οὐδεὶς ἡμῖν αἰδεσιμώτερος ἡμῶν αὐτῶν φανήσεται οὐδὲ φοβερώτερος ὥς προκαλέσασθαι παρὰ τὸ δέον εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι. ἐπιβλαβὲς γὰρ τῇ ψυχῇ ἐκάτερον. τὸ δὲ ἐκείνη βλαβερὸν τοῦτο καὶ ἡμῖν ἀσύμφορον, ἐπέπερ ἡμεῖς ἢ ψυχῇ. ^[5]
- 13 6 ἀκριβῶς οὖν ἀκουστέον τοῦ ὅ τι σοι μὴ βέλτερόν ἐστι, κατ' ἐκείνου φέροντας τὴν ἀντωνυμίαν τοῦ σοί, ὅς κυρίως σὺ εἶ. ἐὰν οὖν τὸ λεγόμενον μηδεὶς μῆτε δι' ἔργων μῆτε διὰ λόγων παραγάγῃ σέ τι ποιῆσαι ἢ εἰπεῖν, ὅ τι μὴ συμφέρον ἐστὶ σοι, σὺ δὲ ἦσθα ἢ λογικὴ ψυχὴ, οὐκ ἀνέξῃ, ἐὰν εὖ φρονῇς, τοῦ παραβλάπτοντός σε τὸν ὄντα λογικὴν οὐσίαν. σὺ γὰρ εἶ ἢ λογικὴ ψυχὴ, τὸ δὲ σῶμα σόν, τὰ δὲ ἐκτὸς τοῦ σώματος. ^[5]
- 13 7 ἐκ γὰρ τῆς διαστάσεως ταύτης καὶ τὸ ἀσύγχυτον τηρήσεις τῶν φύσεων καὶ τὴν ἀνθρωπίνην οὐσίαν ἣτις ἐστὶν εὐρήσεις, οὐδέποτε τὸ σῶμα οὐδὲ τὰ ἐκτὸς σαυτὸν εἶναι τιθέμενος οὐδ' ὑπεραγωνιῶν τούτων ὥσπερ σαυτοῦ, ἵνα μὴ πρὸς φιλοσοματίαν καὶ φιλοχρηματίαν καθελκυσθῇς. ὅλως γὰρ ὁ ἐσμεν ἀγνοήσαντες καὶ οὗ τὴν ἐπιμέλειαν ποιούμεθα συναγνοήσομεν, πάντων μᾶλλον ἐπιμελούμενοι ἢ ἡμῶν αὐτῶν, ὧν δεῖ προηγουμένην ποιῆσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. ^[5]
- 13 8 εἰ γὰρ τὸ χρώμενον τῷ σώματι ἐστὶν ἢ ψυχὴ, τὸ δὲ σῶμα ὀργάνου τάξιν ἐπέχει πρὸς αὐτήν, τοῦ δὲ ὀργάνου χάριν τὰ ἄλλα πρὸς βοήθειαν τῆς ρεούσης αὐτοῦ φύσεως ἐξευρημένα, δηλον, ὥς τοῦ ἡγουμένου καὶ πρώτου προηγουμένην τε καὶ πρώτην δεῖ ποιῆσθαι τὴν ἐπιμέλειαν, δευτέραν δὲ τὴν τοῦ δευτέρου. ὅθεν οὐδὲ ὑγιείας ἀμελήσει ὁ σοφὸς οὔτι προηγούμενον τὸ σῶμα δοξάζων, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς χρεῖαν αὐτὸ παιδαγωγῶν, ὅπως ἂν ταῖς ἐνεργείαις αὐτῆς ἀνεμποδίστως ὑπακούῃ, καὶ ἐκ τρίτου τῶν τρίτων ἐπιμελήσεται, οἰκονομῶν τὰ ἐκτὸς

πρὸς τὴν τοῦ ὀργάνου σωτηρίαν. πρώτης οὖν τῆς ψυχῆς, τάχα δὲ καὶ μόνης ἐπιμελήσεται, εἴπερ ἢ τῶν μετ' αὐτὴν ἐπιμέλεια πρὸς τὴν ταύτης προκοπὴν τείνει. ^[10]

13 9 πᾶν δὴ τὸ παρὰ τὴν ἀρετὴν τοῦτο ἦν, ὅτι τοι μὴ βέλτερόν ἐστιν· ὧ γὰρ συμφέρον ἢ ἀρετὴ, τούτῳ τὸ παρ' ἐκείνην ἀσύμφορον. κύκλον οὖν περιβάλλεσθαι συμβουλεύει τῶν ἀρετῶν φυλακτικὸν ὁ μηδὲν πείθεσθαι δεῖν λέγων τῷ πειρωμένῳ τῆς ἀρετῆς ἀπάγειν, δι' οἷων ἂν ἔργων ἢ λόγων τῇ τῆς πρὸς τὸ χεῖρον ἐκτρεπούσης πειθοῦς προσαγάγῃ τὴν πεῖραν, οἷον, μὴ ὑποσχέσεις προσάγων τύραννος ἢ ταύτας ἔργῳ βεβαιῶν, μὴ ἀπειλαῖς θορυβῶν ἢ αἰκίαις βιαζόμενος, μὴ φίλιον πρόσωπον τῇ οἰκειότητι τὴν ἀπάτην ἐπικρυπτόμενον ἀπαγάγῃ σε τοῦ συμφέροντος τῇ ψυχῇ. ἦν δὲ ἀλήθεια καὶ ἀρετὴ τὰ ταύτην ὠφελοῦντα μόνα. ^[10]

13 10 ἀνεξαπάτητος δὲ ἔσῃ, εἰ τὴν οὐσίαν τὴν σαυτοῦ γνούς, ἥτις τέ ἐστι καὶ ὧ φύσει ἔοικε, τῆς πρὸς ἐκεῖνον ὁμοιώσεως ἀεὶ τὴν ἐπιμέλειαν ἔχους, πᾶν δὲ τὸ τῆς ὁμοιώσεως παράγον μεγίστην ἡγοῖο ζημίαν. τοῦτο γὰρ ἦν, ὅτι τοι μὴ βέλτερόν ἐστι, τὸ τῆς θείας ὁμοιώσεως ἀπάγον, ἐπειδὴ καὶ βέλτερον ἡμῖν τὸ πρὸς τὴν τοιαύτην ὁμοίωσιν φέρον. τί οὖν προσάξει; τί ἱκανὸν ἀποστῆσαι ἡμᾶς τῆς πρὸς θεὸν ὁμοιώσεως καὶ φιλοσοφίας; χρημάτων δόσις ἢ ἀφαίρεσις; ἀλλὰ μεμαθήκαμεν μετὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ προσίεσθαι αὐτὰ καὶ ἀποτίθεσθαι, καὶ τὸ ἄστατον τῆς κτήσεως αὐτῶν ἡμᾶς οὐ λανθάνει. ^[5]

13 11 τί γάρ; ἂν μὴ οὗτος αὐτὰ ἀφέλῃται καὶ γενναίως αὐτῶν ὑπομείνωμεν τὴν ἀποβολὴν, κλέπτῃς αὐτὰ οὐκ ἀφαιρήσεται; ναυάγιον αὐτὰ οὐ παραιρήσεται; πόσοι δὲ ἄλλοι τρόποι διαφθορὰν χρημάτων ἐπάγουσιν; ὣν ἓνα καὶ τὸν ὑπὲρ ἀρετῆς λογιούμεθα λόγον, ἐκουσίαν πενίαν μετὰ τοῦ καλοῦ ἀνταλλαττόμενοι καὶ μετ' εὐλογίστου αἰτίας αὐτὰ ἀποδύομενοι καὶ τοσούτου τὴν ἀρετὴν ὠνούμενοι, ὅσον ἂν ἡμᾶς βλάβῃ τὸ ταύτης παρακινεῖν ἐπιχειρῶν.

13 13 ἀλλὰ στρεβλώσεις προσοίσει καὶ θάνατον. πρόχειρον οὖν πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεσθαι, ὡς οὐχ ἡμεῖς ταῦτα πεισόμεθα, ἐὰν γε τὸ ἡμεῖς τηρῶμεν, ἀλλὰ τὸ σῶμα ἔσται τὸ ὑβριζόμενον, τὸ σῶμα τὸ ἀποθνήσκον οὐδὲν παρὰ φύσιν τὴν αὐτοῦ πάσχον. φύσει γὰρ ἐστὶ θνητὸν καὶ τμητὸν καὶ μυρίοις ὑποκείμενον πάθεσιν, ἃ τυράννου μᾶλλον ἢ τυχοῦσα νόσος ἐπήγαγεν. ^[5]

13 14 τί οὖν φεύγομεν, ἃ οὐκ ἔστιν ἐφ' ἡμῖν φεύγειν, οὐ τηροῦμεν δὲ μᾶλλον, ἃ ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν τηρῆσαι; τὸ γὰρ θνητὸν φύσει καταδεδικασμένον θανάτῳ οὐκ ἔστιν ὅτιοῦν ποιοῦντας ἐκσῶσαι τούτου, τὸ δὲ ἀθάνατον ἡμῶν, ὅπερ ἐστὶν ἡ ψυχὴ καὶ ἡμεῖς, δυνατόν ἀρετῇ κοσμεῖσθαι μὴ μαλακισθέντας περὶ τὸν ἀπειλούμενον θάνατον. ὃν εἰ μετ' εὐλόγου αἰτίας ὑπομείναιμεν, κοσμήσαιμεν τῇ ὀρθῇ προαιρέσει τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως. ταῦτα δὲ ἐστὶ τὰ μεγάλα, ὧν ἂν ἄλλος ἄλλῳ προτείνειέ τι παθεῖν ἢ ἀποτίσαι· τὰ δὲ εἴσω τῆς ψυχῆς ἀδούλωτα ἄλλῳ καὶ ἐλεύθερα, ἐὰν ἡμεῖς θέλωμεν, ἐὰν μὴ τῇ πρὸς τὸ σῶμα ἢ τὰ ἐκτὸς ἀμέτρῳ προσπαθείᾳ τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἐκόντες δουλαγωγήσωμεν, ζωῆς ἐφημέρου καὶ χρημάτων τὸ ἀγαθὸν τῆς ψυχῆς ἀποδιδόμενοι. ^[5]

13 16 ταῦτα ἡμῖν εἰσηγεῖται τὸ προκείμενον παράγγελμα ἐπὶ παντὶ τελεῖν, δι' ὧν τὸ μόνιμον καὶ ἀπαράγωγον τῆς ἀρετῆς ἐπισφραγίζεται. ἀλλ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς μετίωμεν πρὸς τὸ αὐτὸ δόγμα τὴν ἀναφορὰν ἔχοντα. Βουλεύου δὲ πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέληται· δειλοῦ τοι πρήσσειν τε λέγειν τ' ἀνόητα πρὸς ἀνδρός. ^[5]

14 n ἀλλὰ τάδ' ἐκτελέειν, ἃ σε μὴ μετέπειτ' ἀνίησιν. Ἡ εὐβουλία καὶ γενναῖα τὰς ἀρετὰς καὶ τελειοῖ καὶ συνέχει, μήτηρ ἅμα καὶ τιθήνη καὶ φύλαξ αὐτῶν γινομένη.

14 1 βουλευομένων γὰρ ἡμῶν ἐφ' ἡσυχίας, ὅντινα τρόπον χρὴ ζῆν, τὸ τῶν ἀρετῶν προαιρεῖται κάλλος. ἐλομένη δὲ διαθλεῖ γενναίως πάντας τοὺς ὑπὲρ ἀρετῆς ἀγῶνας, καὶ συνεθισθεῖσα τῇ κτήσει τῶν καλῶν ἤδη κἂν ταῖς τῶν περιστάσεων ταραχαῖς τηρεῖ τὴν γνώμην ἀκέραιον, οὐδὲν

ὑπὸ τῶν ἔξωθεν θορυβούντων ἐκπληττομένη πρὸς τὸ μεταθέσθαι ἄλλον εὐδαίμονα εἶναι βίον ἢ ἐκεῖνον, ὃν ἐφ' ἑαυτῆς ἐλογίσατο κάλλιστον. ^[5]

14 2 ὅθεν τρία γίνεται τῆς εὐβουλίας τὰ ἔργα· πρῶτον ἐκλογὴ τοῦ ἀρίστου βίου, δευτέρον ἄσκησις τοῦ προαιρεθέντος, τρίτον τήρησις ἀμετάστατος τῶν μελετηθέντων ὀρθῶς. τούτων δὲ τὸ μὲν πρῶτόν ἐστιν ὁ πρὸ ἔργου λόγος ὁ τὰς ἀρχὰς τῶν πράξεων ὑποτιθέμενος, τὸ δὲ μέσον ὁ σὺν τῷ ἔργῳ λόγος ὁ προσυμβιβάζων ἕκαστον τῶν πραττομένων ταῖς ἡγουμέναις ἀρχαῖς, τὸ δὲ τρίτον ὁ ἐπὶ τῷ ἔργῳ λόγος ἀναλογιζόμενος τὰ πεπραγμένα καὶ κρίνων, εἰ δεόντως πέπρακται. ^[5]

14 3 διὰ πάντων δὲ τὸ τῆς εὐβουλίας καλὸν ἐπανθεῖ νῦν μὲν κυούσης τὰς ἀρετάς, νῦν δὲ ἐκτρεφούσης καὶ φρουρούσης ἐκ τρίτων, ὡς ἀρχὴν τε καὶ μέσα καὶ τελευτὴν τῶν ἀγαθῶν ἐν ταύτῃ ἡμῖν κεῖσθαι τὴν τε ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν διὰ ταύτης μόνης ἡμῖν παραγίνεσθαι καὶ τὴν τῶν ἀρετῶν τελείωσιν. ^[5]

14 4 λογικῆς γὰρ τῆς φύσεως ἡμῶν οὔσης καὶ διὰ τοῦτο βουλευτικῆς, οἰκεία δὲ προαιρέσει πρὸς τὸ εὖ ἢ κακῶς βουλευέσθαι προσαγομένης ἢ μὲν κατὰ φύσιν ζωὴ σώζει τὴν οὐσίαν αὐτῆς, ἢ δὲ παρὰ τὸ δέον αἵρεσις διαφθείρει ἐφ' ὅσον οἶόν τε. φθορὰ δὲ ἀθανάτου πράγματος κακία, ἥς ἀβουλία μήτηρ, ἣν ἐκφυγεῖν ὁ λόγος παραινεῖ, ὅπως μὴ μωρὰ πέληται, μωρὰ δὲ τὰ ἄθλια καὶ κακά. ^[5]

14 5 τὸ γὰρ λέγειν ἢ πράσσειν ἀνόητα δειλοῦ πρὸς ἀνδρός ἐστιν, ἀντὶ τοῦ κακοδαίμονος ἴδιον ἀνθρώπου. εἰ δὲ βουλεύοιο πρὸ ἔργου, οὔτε ἐρεῖς τι οὔτε πράξεις ἀνόητον, ἐφ' οἷς ἀνιᾶσθαι ἀνάγκη τοὺς τῇ ἀβουλίᾳ ὑπευθύνους. τὸ γὰρ σαθρὸν τῆς αἰρέσεως τῇ μεταμελείᾳ ἐλέγχεται· πείρα δειῖξάν τὴν βλάβην, ὥσπερ αὖ τὸ τῆς εὐβουλίας γενναῖον πρὸς τὸ μόνιμον ἄγει τῆς ἐκλογῆς ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων τὴν ὠφέλειαν ἐπιδεικνύμενον, ὠφέλειαν δὲ οὐ τὴν τοῦ σώματος οὐδὲ τὴν τῶν ἐκτός, ἀλλὰ τὴν ἡμῶν αὐτῶν, οἷς καὶ τὸ βουλεύεσθαι πρὸ ἔργου παραγγέλλεται καὶ ταῦτα ἐκτελεῖν, ἃ μὴ ἀνιήσῃ ἡμᾶς, ἡμᾶς δὲ δῆλον, ὅτι τὴν ψυχὴν. ^[10]

14 6 τί γὰρ ὄφελος ἐπιπορκίαις ἢ φόνοις ἢ ἄλλαις τισὶ κακοπραγίαις ληΐσασθαι χρήματα καὶ πλουτεῖν τὰ ἔξω πενόμενον τὴν ψυχὴν τῶν ἐπιβαλλόντων αὐτῇ καλῶν καὶ πρὸς τοῦτο ἢ ἀναισθητῶς ἔχειν καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐπιτείνειν τὸ κακὸν ἢ εἰς αἴσθησιν τῶν εἰργασμένων ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλκόμενον στρεβλοῦσθαι τὴν ψυχὴν καὶ δειμαίνειν τὰ ἐν ἄδου κολαστήρια καὶ μόνην ἴασιν εὐρίσκειν τὴν εἰς τὸ μὴ εἶναι καταφυγὴν, ὅθεν αὐτῷ παρίσταται κακῶς τὸ κακὸν ἰᾶσθαι, φθορᾷ τῆς ψυχῆς τὴν κακίαν παραμυθουμένῳ, καὶ τὴν μετὰ θάνατον οὐδένειαν ἑαυτοῦ καταψηφίζεσθαι φυγὴ τῶν τῆς κρίσεως πόνων; οὐ βούλεται γὰρ ὁ κακὸς ἀθάνατον εἶναι τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, ἵνα μὴ ὑπομείνῃ τιμωρούμενος, καὶ φθάνει τὸν ἐκεῖ δικαστὴν θάνατον ἑαυτοῦ παντελεῖ καταψηφιζόμενος, ὡς πρέπον τὴν πονηρὰν ψυχὴν μηδὲ εἶναι. ^[10]

14 8 ἀλλ' οὗτος μὲν, ὡς ἀβουλία πρὸς κακίαν ὑπενεχθεῖς, εἰκότως ἀμετρίᾳ τὴν καθ' ἑαυτοῦ ψῆφον ἐκφέρει, οἱ δὲ ἐν ἄδου δικασταί, ἅτε πρὸς τὸν τῆς ἀληθείας κανόνα τὴν κρίσιν ποιούμενοι, οὐ κρίνουσι μὴ εἶναι δεῖν τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ πονηρὰν μὴ εἶναι καί, ὅπως ἂν μετριάσῃ τὸ κακὸν αὐτῆς, πραγματεύονται ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς φύσεως τὰς κολάσεις ἐπάγοντες ἰατροῦ δίκην τομαῖς καὶ καύσεσι τὰ χεῖρονα ἔλκη θεραπεύοντες, καὶ τῶν ἡμαρτημένων δίκας εἰσπράττονται μετανοίᾳ ψυχῆς τὴν πονηρίαν ἀφανίζειν πειρώμενοι, οὐκ αὐτὴν τὴν οὐσίαν ἐξιστάντες τοῦ εἶναι, ἀλλ' εἰς τὸ εἶναι μᾶλλον ἐπανάγοντες τῇ τῶν λυμαινομένων παθῶν ἐκκαθάρσει. ^[10]

14 9 κινδυνεύει γὰρ εἰς τὸ μὴ εἶναι ὑποφέρεσθαι ἢ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ διὰ τῆς εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπῆς, τῇ δὲ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἀνακλήσει πρὸς τὴν οὐσίαν τὴν αὐτῆς ἐπανάγεται καὶ ἀπολαμβάνει καθαρὸν τὸ εἶναι, ὃ τῇ συμμίζει τῶν παθῶν ἐκηραίνεται. ^[5]

14 10

διὸ πειρᾶσθαι δεῖ μάλιστα μὲν μὴ ἀμαρτάνειν, ἀμαρτόντας δὲ σπεύδειν ὥς ἐπὶ ἰατρικὴν τῆς πονηρίας τὴν δίκην ἐπανορθουμένους τὴν ἀβουλίαν τῇ κρείττονι βοηθείᾳ. ἐπεὶ γὰρ τοῦ εἶναι ἀγαθοὶ ἐκπεπτώκαμεν, τοῦ γίνεσθαι γοῦν ἀντιλαμβανώμεθα μεταμελείᾳ εὐγνώμονι τὴν θεῖαν ἐπανόρθωσιν εἰσδεχόμενοι. ἡ δὲ μετάνοια αὕτη φιλοσοφίας ἀρχὴ γίνεται καὶ τῶν ἀνοήτων ἔργων τε καὶ λόγων φυγὴ καὶ τῆς ἀμεταμελήτου ζωῆς ἡ πρώτη παρασκευή. ^[5]

14 11 ὁ γὰρ καλῶς πρὸ τῶν πράξεων βουλευόμενος οὐ περιπίπτει λύπαις ἀκουσίοις οὐδὲ λανθάνει τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις διδούς, ὧν τὰ συμπεράσματα καὶ τὰς ἐκβάσεις οὐκ ἀσμενίζει, ἀλλ' αἰεὶ τὸ παρὸν συντίθησι τῶν ἄλλως ἐπισυμβαινόντων τὰς τύχας ἐκλογιζόμενος. διὸ οὔτε προσδοκίαις τῶν λεγομένων ἀγαθῶν τὸ ὄντως ἀγαθὸν ἂν παρίδοι οὔτε φόβῳ τῶν ἐναντίων τὴν τοῦ κακοῦ πρᾶξιν αἰρήσεται, ἐστῶση δὲ τῇ γνώμῃ πρὸς τοὺς θεῖους κανόνας τὸν ἑαυτοῦ βίον ἀπευθύνει. ^[5]

14 12 ἵνα δὲ γνῶς, ὅτι δειλοῦ πρὸς ἀνδρὸς ἐστὶ πράσσειν τε καὶ λέγειν ἀνόητα, ὅρα μοι Μήδειαν τὴν ἐν τῇ τραγωδίᾳ τὰ καθ' αὐτὴν ὀδυρομένην, ἣτις ἀβουλήτως τοὺς οἰκειοτάτους προδοῦσα δι' ἔρωτα ἔκτοπον ἀνδρὶ ξένῳ ἑαυτὴν ἐνεχείρισεν, ἔπειτα ὀλιγωρουμένη ὑπὸ τούτου ἀφόρητα πάσχειν οἴεται, καὶ ἐκ τῆς οἰήσεως ταύτης ἀκούεις, οἷα βοᾷ· διὰ μου κεφαλῆς φλόξ οὐρανία βαίη· καὶ πρόεισιν εἰς ἔργα παράνομα, πρῶτον ἀνόητως ἀπευχομένη γεγενῆσθαι τὰ γενόμενα, εἶτα μανικῶς κακοῖς ἰᾶσθαι τὰ κακὰ πειρωμένη τὴν τῆς ἀβουλίας ἀρχὴν ἐξαλείφειν οἴεται τέλει χεῖρονι, παιδοκτονίᾳ προπετεῖ τὴν ἄβουλον παιδοποιίαν ἀρνούμενη. ^[10]

14 13 εἰ δὲ βούλει, τὸν Ἀγαμέμνονα θέασαι τὸν Ὀμήρου, ὃς τῆς ἀμετρίας τοῦ θυμοῦ διδούς δίκας οἰμῶζων ἀναφωνεῖ· ἀλλ' ἀλαλύκτεμαι, κραδίη δέ μοι ἔξω. καὶ τὸ πυρῶδες τῶν ὀμμάτων, ὃ πάλαι ὑπὸ τῆς θυμικῆς διαθέσεως ἐξήπτετο, μεταπεσόντων αὐτῷ τῶν πραγμάτων τοῖς τῶν δακρῶν ὄμβροις κατέψυχεν. ^[5]

14 14 τοιοῦτος γὰρ πᾶς ἀνόητος βίος, τῇδε κάκεῖσε τοῖς ἐναντίοις πάθεσι μεταπίπτων, ἐν ἡδοναῖς μὲν ἐστὶ μισητός, ἐν δὲ λύπαις ἐλεεινὸς καὶ θαρρῶν προπετὴς καὶ δεδιὼς ταπεινός, καὶ ὅλως τοῦ τῆς εὐβουλίας γενναίου φρονήματος ἀμοιρῶν τῇ τύχῃ συμεταβάλλει τὴν γνώμην. ^[5]

14 15 ἴν' οὖν μὴ τοιούτων δραμάτων ἀναπιμπλώμεθα πράσσοντες καὶ λέγοντες ἀνόητα, τῷ ὀρθῷ λογισμῷ διὰ πάντων ἡγεμόνι χρῶμεθα τὸ Σωκρατικὸν ἐκεῖνο πληροῦντες· ὥς ἐγὼ οὐδενὶ οἷός τέ εἰμι πείθεσθαι τῶν ἐμῶν πλην τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ ὀρθὸς φαίνεται. ἡμῶν δὲ ἐστὶν, ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς, πάντα, ὅσα πρὸς ὑπηρεσίαν τῇ λογικῇ οὐσίᾳ δέδοται, οἷον θυμός, ἐπιθυμία, αἴσθησις, αὐτὸ τὸ σῶμα τὸ εἰς ὄργανον χρεῖαν ταῖς δυνάμεσι ταύταις παρειλημμένον, ὧν οὐδενὶ χρὴ πείθεσθαι πλην ὥς φησι τῷ ὀρθῷ λόγῳ, τοῦτ' ἐστὶ τῷ λογικῷ κατὰ φύσιν διατεθέντι. ^[10]

14 16 τοῦτο γὰρ καὶ διορᾶν δύναται, ἃ λεκτέα τε καὶ πρακτέα. λόγῳ δὲ ὀρθῷ πείθεσθαι καὶ θεῷ ταυτόν ἐστι. τὸ γὰρ λογικὸν γένος εὐμοιρῆσαν τῆς οἰκείας ἐλλάμψεως ταῦτα βούλεται, ἃ ὁ θεὸς ὀρίζει νόμος, καὶ γίνεται σύμψηφος θεῷ ἢ κατὰ θεὸν διακειμένη ψυχὴ καὶ πρὸς τὸ θεῖον καὶ τὸ λαμπρὸν ἀποβλέπουσα πράττει, ἃ ἂν πράττη, ἡ δὲ ἐναντίως διακειμένη πρὸς τὸ ἄθεον καὶ σκοτεινὸν εἰκῇ καὶ ὥς ἔτυχε φερομένη, ἅτε τῆς μόνης τῶν καλῶν στάθμης, νοῦ καὶ θεοῦ, ἀποπεσοῦσα. τοσαῦτα μὲν καὶ τοιαῦτα τῆς εὐβουλίας τὰ ἀγαθὰ καὶ τῆς ἐναντίας διαθέσεως τὰ κακὰ. ^[5]

14 17 τὸ δὲ βουλευέσθαι πρὸ ἔργου πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ τῆς οἰήσεως ἐκκόπτει τὰς ἀφορμὰς καὶ πρὸς ἐπιστήμης ἀνάληψιν παρακαλεῖ καὶ τὸν ἡδιστον ἡμῖν προξενεῖ βίον, εἴπερ καὶ τὸν ἄριστον· δηλοῦται δὲ ταῦτα διὰ τῶν ἐξῆς. πῆρσε δὲ μὴδὲ ἓν, ὧν μὴ ἐπίστασαι, ἀλλὰ διδάσκει, ὅσα χρεῶν, καὶ τερπνότατον βίον ὧδε διάξεις. ^[5]

15 1

Τὸ μὲν μὴ ἐγχειρεῖν, οἷς οὐκ ἴσμεν, ἀναμαρτήτους ἡμᾶς διαφυλάττει μόνον, τὸ δὲ διδάσκεσθαι τὰ πρὸς τὴν ἀρίστην ζωὴν συντείνοντα πρὸς τῷ ἀναμαρτήτῳ καὶ τὴν κατόρθωσιν ἐν ταῖς πράξεσιν ἡμῖν παρέχεται. ἡ μὲν γὰρ σύνεσις τῆς ἀγνοίας τὴν ἐκ τῆς οἰήσεως ἐγειρομένην προπέτειαν ἐκκόπτει, ἡ δὲ τῆς ἐπιστήμης κτήσις τὸ τῶν ἐνεργειῶν ἀπαραπόδιστον δίδωσιν. ^[5]

15 2 ἀμφοτέρα δὲ καλὰ, καὶ τὸ εἰδέναι, ὅτι οὐκ ἴσμεν, καὶ τὸ γινῶμα, ἃ οὐκ ἴσμεν, οἷς ἔπεται βίος ὁ ἄριστος ἅμα καὶ ἡδιστος. οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ οἰήσεως μὲν καθαρεύων, ἐπιστήμης δὲ πλήρης, ἐπὶ μηδενὶ μὲν ἐπαιρόμενος, ὧν οὐκ οἶδε, μανθάνειν δὲ ἐθέλων, ὅσα ἄξια μαθήσεως. ^[5]

15 3 ἄξια δὲ ἐκεῖνα μόνα, ὅσα πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν ἡμᾶς ἀνάγει, ὅσα ποιεῖ βουλευέσθαι πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέληται, ὅσα οὐκ ἐᾷ παράγεσθαι ὑπ' οὐδενὸς οὔτε λόγῳ, οὔτε ἔργῳ, ὅσα διακρίνειν ἱκανοὺς ποιεῖ τῶν προσπιπτόντων λόγων τὸ διάφορον, ὅσα τὰς δαιμονίας τύχας πράως φέρειν καὶ ἰᾶσθαι πείθει καὶ τὴν θανάτου καὶ πενίας ἀφοβίαν διδάσκει καὶ δικαιοσύνης ἄσκησιν καὶ γαστρὸς καὶ τῶν περὶ γαστέρα τὴν ἐγκράτειαν, ὅσα τοὺς φιλίας νόμους εἰσηγεῖται καὶ τὴν γονέων τιμὴν, ὅσα τῶν κρειττόνων γενῶν τὸ σέβας ὑποδείκνυσιν. ^[5]

15 4 ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτά ἐστὶν, ἃ διδάσκεσθαι χρῆναί φησιν ὁ παρῶν λόγος, οἷς ἔπεται βίος τερπνότατος. ὁ γὰρ ἀρετῇ διαπρέπων καὶ ἡδονὰς ἀμεταμελήτους καρποῦται μιμουμένους τὸ τῆς ἀρετῆς μόνιμον. πέφυκε γὰρ πᾶσα ἡδονὴ ἐνεργείας ἡστινοσοῦν εἶναι παρακολούθημα. οὐ γὰρ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν τὴν ὑπόστασιν ἔχει, ἀλλ' ἐπακολουθεῖ τάδε ποιοῦσιν ἡμῖν ἢ τάδε. ^[5]

15 5 διὸ ταῖς μὲν φαυλοτέραις τῶν ἐνεργειῶν αἱ χεῖρους τῶν ἡδονῶν ἔπονται, ταῖς δὲ ἀμείνοσιν ἡδοναῖς συνεισέρχονται σπουδαί, ὥστε μὴ μόνον τῷ καλῷ περιεῖναι τὸν σπουδαῖον τοῦ φαύλου, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ τῇ ἡδονῇ νικᾶν, δι' ἣν μόνην δοκεῖ εἰς κακίαν ὁ φαῦλος ὑπάγεσθαι. καὶ γὰρ ὅσω ἡ διάθεσις τῆς διαθέσεως ἀμείνων, τοσούτῳ καὶ ἡ ἡδονὴ τῆς ἡδονῆς αἰρετωτέρα. ^[5]

15 6 ἐπεὶ οὖν ὁ κατ' ἀρετὴν βίος τῆς θείας ὁμοιώσεως ἀντεχόμενος τῷ ὄντι θεῖός ἐστὶν, ὁ δὲ ἐν κακίᾳ θηριώδης καὶ ἄθεος, δῆλον, ὡς ἡ μὲν τοῦ σπουδαίου ἡδονὴ τὴν θείαν εὐφροσύνην μιμεῖται νῶ καὶ θεῶ συνεπομένη, ἡ δὲ τοῦ φαύλου ἡδονὴ λεγομένη (δεδοσθῶ γὰρ κοινὸν τὸ ὄνομα) πρὸς τὴν θηριώδη καὶ ἔμπληκτον ὁμοιοῦται κίνησιν. ^[5]

15 7 ἡδοναὶ γὰρ καὶ λύπαι μεθιστᾶσιν, ὧν ὁ μὲν ἀρνούμενος, ὅθεν τε δεῖ καὶ ὁπότε καὶ ὁπόσον, εὐδαιμονεῖ, ὁ δὲ τὰ μέτρα τούτων ἀγνοήσας ἄθλιος. οὕτως οὖν ὁ μὲν οἰήσεως καθαρεύων βίος ἀναμάρτητός ἐστι μόνον, ὁ δὲ καὶ ἐπιστήμης πληρωθεὶς κατωρθωμένος καὶ τέλειος, ὁ δ' αὐτὸς ἡδιστός τε ἅμα καὶ ἄριστος. οὐκοῦν ἃ μὲν μὴ ἴσμεν, οὐδέποτε πράξομεν, ἃ δὲ ἴσμεν, ὅτε δεῖ. ἡ μὲν γὰρ ἀγνοία τὴν κακίαν εἰσηγεῖται, ἡ δὲ γινῶσις τὴν εὐκαιρίαν ζητεῖ. ^[5]

15 8 πολλὰ γὰρ ὄντα σπουδαῖα τῇ μεταθέσει τοῦ καιροῦ γίνεται φαῦλα. ἐν τάξει οὖν ἀκούσωμεν τοῦ παραγγέλματος ἐκ μὲν τῆς ἐποχῆς τῶν πράξεων τὸ ἀναμάρτητον ἡμῖν εἰσηγουμένου, ἐκ δὲ τῆς προτροπῆς τοῦ μανθάνειν οὐ πάντα, ἀλλ' ὅσα δεῖ, πρὸς τὰς ἀρίστας πράξεις ἡμᾶς ἐπανάγοντος. ^[5]

15 9 οὐ γὰρ ἐν τῷ μὴ ἀμαρτάνειν ἐστὶ τὸ κατορθοῦν, ἀλλ' ἐν τῷ τὰ δέοντα εἰδέναι, καὶ τὸ μὲν ἡ κάθαρσις τῆς οἰήσεως, τὸ δὲ ἡ τῆς ἐπιστήμης παρουσία ἐργάζεται. ἐν δὲ τῷ μὴ ἀμαρτάνειν καὶ ἐν τῷ κατορθοῦν ὅρα, τί συμβήσεται σοι τερπνότατον βίον ὧδε διάξεις. ^[5]

15 10 τίς δ' οὗτος ἢ μόνος ὁ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τὸ ἡδὺ κεκτημένος, ᾧ συνδεδράμηκεν ἅμα τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδύ; εἰ οὖν ποθοῦμεν τὸ καλόν, ποθοῦμεν δὲ καὶ τὸ ἡδύ, συνελθόντα τί ἂν εἴη; τοῦτο, ὃ φησιν, βίος τερπνότατος. ὁ γὰρ τὸ ἡδὺ μετὰ τοῦ αἰσχροῦ ἐλόμενος εἰ καὶ πρὸς ὀλίγον δελεασθεῖ τῷ ἡδοντὶ, διὰ γοῦν τὸ αἰσχρὸν εἰς μεταμέλειαν ἐπώδυνον ἔρχεται· ὁ δὲ τὸ καλὸν μετὰ πόνων προτιμήσας, κἂν παραυτίκα τῷ ἀήθει βαρύνηται, ἀλλ' ἡ τοῦ καλοῦ σύζευξις ἐπελαφρύνει τὸν πόνον καὶ τέλος πρὸς τῇ ἀρετῇ καὶ ἡδονῇ καθαρὰν καρποῦται. ^[5]

- 15 11 εἰ μὲν γὰρ πράττοιτό τι μεθ' ἡδονῆς αἰσχρόν, ἢ μὲν ἡδονὴ παρῆλθε, τὸ δὲ αἰσχρόν μένει· εἰ δὲ πράττοιτό τι μετὰ πόνου καλόν, ὃ μὲν πόνος παρῆλθε, τὸ δὲ καλόν μένει. ἐξ ὧν λυπηρότατον ἀνάγκη εἶναι τὸν κάκιστον βίον, τερπνότατον δὲ τὸν ἄριστον. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ τοῦ σώματος παιδαγωγία πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς τελείωσιν τὴν ἀναφορὰν ἔχει, ὅρα ἐξῆς τί ἐπάγει· οὐδ' ὑγιείης τῆς περὶ σῶμ' ἀμέλειαν ἔχειν χρή, ἀλλὰ ποτοῦ τε μέτρον καὶ σίτου γυμνασίων τε ποιεῖσθαι· μέτρον δὲ λέγω τόδ', ὃ μὴ ς' ἀνιήσῃ. ^[5]
- 16 1 Τὸ θνητὸν σῶμα πρὸς τὴν ἐπὶ γῆς διαγωγὴν ὄργανον ἡμῖν δοθὲν οὔτε πιαίνειν προσήκει ταῖς ἀμέτροις σωμασκάις οὔτε κατατρύχειν ἐνδείας ὑπερβολαῖς. ἐμπόδιον γὰρ ἐπ' ἴσης ἐκάτερον καὶ ἀναιρετικὸν τῆς χρείας αὐτοῦ προσγέγονεν. διὸ μετρίως θεραπεύειν αὐτὸ καὶ μὴ περιορᾶν ἐξυβρίζον ἢ ὑπὸ νοσημάτων ἐνοχλούμενον ὁ λόγος παραινεῖ, ὅπως ἂν ἐν τῷ κατὰ φύσιν σωζόμενον ἀπαρποδίστως τῇ ἡγουμένῃ ψυχῇ τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ παρέχῃται ταύτῃ δυνάμενον ἄγεσθαι, ἣ ἂν ἐκείνη ἄγῃ. ^[5]
- 16 2 τὸ γὰρ χρώμενον ἡ ψυχὴ, τὸ δέ, ὧς χρῆται, τὸ σῶμα, οὗ τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν δεῖ τὸν τεχνίτην. οὐ γὰρ χρῆσθαι δεῖ μόνον ἐθέλῃν αὐτῷ ἀλλὰ καί, ὅπως εὖ ἔχον ἡμῖν ὑπηρετῇται, τὴν ἐνδεχομένην ποιεῖσθαι πρόνοιαν. ἐπεὶ δὲ ἡ φύσις αὐτοῦ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ συνεχεῖ καθέστηκε καὶ πλήρωσις καὶ κένωσις αὐτὸ τιθηνοῦσι, νῦν μὲν τροφῆς τὸ ἀπορρέον ἀναπληρώσεως, νῦν δὲ γυμνασίων τὸ πλεονάζον ὑπεξαιρούντων, μέτρον ἐπιστῆσαι δεῖ τῇ τῶν εἰσαγομένων πληρώσει καὶ τῇ τῶν διαφορούντων κενώσει. ^[5]
- 16 3 τὸ δὲ μέτρον ἐστὶν ὁ λόγος ὁ συναρμόζων τὴν τοῦ σώματος ἕξιν ταῖς διανοητικαῖς ἐνεργείαις τῆς ψυχῆς καὶ διὰ τοῦτο τῆς τῷ φιλοσόφῳ πρεπούσης ὑγιείας ἐπιμελούμενος. οὗτος οὖν γυμνάσια καὶ τροφὰς ἐκλέγεται, ἃ μὴ πιαίνει πρὸς ὑπερβολὴν τὸ σῶμα μηδ' ὑπέρτερον αὐτὸ τῶν νοερῶν κινήσεων ἀπεργάζεται. οὐ γὰρ σώματος ἀπλῶς ἐπιμελεῖται ἀλλὰ σώματος διανοίᾳ ὑπηρετουμένου. ^[5]
- 16 4 ὅθεν τὴν ἀθλητικὴν ἀγωγὴν παραιτήσεται ὥς ἄνευ ψυχῆς σῶμα θεραπεύουσιν, καὶ πᾶσαν τὴν λεγομένην σωμασκάιν φεύξει ὥς ἐπανισταμένην τῷ νοερῷ φωτὶ τῆς ψυχῆς. ὅση δὲ τῇ περὶ τὰ μαθήματα θεωρία καὶ τῇ περὶ τὰς καλὰς πράξεις αὐτουργία ὑπηρετεῖσθαι δύναται τῇ τοῦ σώματος εὐεξία, ταύτην περιποιήσῃ ἑαυτῷ ὁ τὸν τοῦ φρονεῖν βίον ἐλόμενος. ^[5]
- 16 5 πρὸς τοῦτον γὰρ εἴρηται· μέτρον δὲ λέγω τόδ', ὃ μὴ ς' ἀνιήσῃ. σέ, φησί, τὸν ὄντα λογικὴν ψυχὴν, μὴ βλαπτέτω τὸ μέτρον τῆς τοῦ σώματος ἐπιμελείας· σέ, τὸν τῶν προτέρων παραγγελμάτων φύλακα, τοιαῦτα σιτία καὶ ποτὰ καὶ γυμνάσια ἐκλέγεσθαι χρή, ἃ τὸ σῶμα πειθήνιον πρὸς τὴν τῶν ἀρετῶν χρῆσιν ἀπεργάσεται, ἃ μὴ ἐκφέρει τὸ ἄλογον πρὸς ἀφηνίασιν τοῦ ἡγεμονοῦντος λόγου. ^[5]
- 16 6 μετὰ πλείστης δὲ προσοχῆς ποιεῖσθαι σε δεῖ τὴν παραμέτρῃσιν τῆς ἐπιμελείας τοῦ σώματος, ὥς καὶ τῶν τούτου παραλόγων κινήματων τὴν αἰτίαν ὑφέξοντα. βρίθει γὰρ ὁ τῆς κακίας ἵππος οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ὅτῳ μὴ καλῶς εἴη τεθραμμένος τῶν ἡνιόχων.
- 16 7 ἐν δὲ τῷ μέτρῳ τῷ περὶ τὸ σῶμα τὸ ποτὸν τοῦ σιτίου προέταξεν, ὅτι μᾶλλον ἐστὶ δυσφύλακτον καὶ εὐόλισθον εἰς κατάποσιν καὶ παρακινητικὸν τῆς τοῦ σώματος εὐεξίας. λάθοι γὰρ ἂν τις πολλαπλάσια τοῦ μετρίου πίων μᾶλλον ἢ φαγών. τὰ δὲ γυμνάσια τρίτα τέτακται ὥς ἐπανορθούμενα τὴν ἀπὸ τῆς τροφῆς πλήρωσιν καὶ πάλιν πρὸς τὸ ὑγιεινῶς τρέφεσθαι παρασκευάζοντα. κύκλῳ γὰρ οἷον ἀνταποδίδοται ταῦτα ἀλλήλοις, τροφή καὶ γυμνάσιον καὶ γυμνάσιον καὶ τροφή. χορηγία γὰρ τῷ μὲν δύνασθαι γυμνάζεσθαι τὸ εὖ τετράφθαι, τῷ δὲ εὐεκτικῶς τρέφεσθαι τὸ γεγυμνάσθαι συμμέτρως. ^[10]
- 16 8 μέτρον δὲ τούτων ἄλλο ἄλλῳ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐπιτήδευμα τῆς τοῦ σώματος ἐπιμελείας ἐκάστῳ τεινούσης. πᾶς γὰρ τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως ὄργανον αὐτὸ ποιεῖσθαι σπουδάζει· ὁ μὲν

παλαιστρικὸς τῶν περὶ πάλιν κινήματων, ὁ δὲ γεωργικὸς τῶν περὶ γεωργίαν πόνων, καὶ ἄλλος πρὸς ἄλλο ἔλκει καὶ μεθαρμόζεται τὴν τοῦ σώματος ὑπουργίαν. τί οὖν ὁ φιλόσοφος; πρὸς τί βλέπων ἐθέλησει τὸ σῶμα παιδαγωγεῖν καὶ τίνος ὄργανον αὐτὸ σπουδάσει ποιήσασθαι, ἢ δῆλον, ὅτι φιλοσοφίας καὶ τῶν ταύτης ἔργων; ὥς οὖν οἷόν τε φρονήσεως ὄργανον γενέσθαι τὸ σῶμα, οὕτως αὐτὸ διὰ πάντων θρέψει τε καὶ παιδεύσει, ψυχῆς μὲν προηγουμένως ἐπιμελούμενος, διὰ ταύτην δὲ καὶ τοῦ σώματος. ^[5]

16 10 οὔτε γὰρ προτιμήσει αὐτὸ τῆς χρωμένης οὔτε παντελῶς ἀμελήσει αὐτοῦ πάλιν διὰ τὴν χρωμένην, ἀλλ' ἐν τάξει τῇ πρεπούσῃ ὡς ὄργανου ποιήσεται τὴν ἐπιμέλειαν, πρὸς τὴν τοῦ χρωμένου ἀρετὴν καὶ τὴν τοῦ σώματος ὑγίειαν ἀναφέρων. διὸ οὐ πανταχόθεν αὐτὸ θρέψει, ἀλλ' ἀφ' ὧν δεῖ μόνων. ^[5]

16 11 ἔστι γάρ, ἃ μὴ δεῖ προσφέρεσθαι ὡς βαρύνοντα τὸ σῶμα καὶ καθέλκοντα τὸ συμφυὲς πνεῦμα τῆς ψυχῆς πρὸς ὑλικωτέρας ἐμπαθείας, περὶ ὧν καὶ ὕστερον ὁ λόγος φησὶν· Ἀλλ' εἴργου βρωτῶν, ὧν εἵπομεν, ἔν τε καθαρμοῖς ἔν τε λύσει ψυχῆς κρίνων. τὰ τοιαῦτα οὖν παντελῶς παραιτήσεται, ὧν δὲ ἐξὸν προσφέρεσθαι, τὴν ποσότητα καὶ τὸν καιρὸν μετρήσει καί, ὡς φησιν Ἴπποκράτης, ὥρην καὶ χώρην καὶ ἡλικίην περιεργάσεται καὶ πάντα, ὅσα τοῦ τοιοῦτου τύπου, οὐκ ἀνεξετάστως ἐπιτρέπων ἐμπίπλασθαι, ὧν ἐξὸν μεταλαμβάνειν, οὐδ' ἀκρίτως νέον καὶ πρεσβύτην ὁμοίως διαιτᾶσθαι ἢ ὑγιεινὸν καὶ νοσώδη ἢ ἀρχόμενον φιλοσοφίας καὶ εἰς ἄκρον αὐτῆς ἦκοντα. ταῦτα δὲ πάντα συνείληφε τὸ Πυθαγορικὸν μέτρον τῇ προσθήκῃ τοῦ μή σε ἀνιήση. ^[10]

16 12 πάντα γὰρ τὰ εἰς τὴν φιλόσοφον εὐζωΐαν συντείνοντα πρὸς τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ἐπέτρεψε τῷ βραχεῖ τούτῳ ῥήματι καὶ τοῖς προειρημένοις περὶ ὑγείας ψυχῆς ἐπήγαγεν· οὐδ' ὑγείης τῆς περὶ σῶμ' ἀμέλειαν ἔχειν χρή, ὡς ἐκεῖ μὲν τὴν τοῦ χρωμένου ἀρετὴν παραδίδοσθαι, ἐνταῦθα δὲ τὴν τοῦ ὄργανου σωτηρίαν. ^[5]

16 13 σύναψον οὖν ταῦτα ἐκείνοις καὶ εὐρήσεις, ὅστις εἶ, ᾧ παραγγέλλεται, τοιοῦτο δεῖν ποιεῖσθαι τὸ μέτρον τῆς περὶ τὸ σῶμα τάξεως, ὃ μὴ σε ἀνιήση, ὃ μὴ ἐμποδιεῖ τὴν φιλόσοφον πρόθεσιν, ἀλλ' ἐπωφελήσει τῇ συνεργίᾳ τὴν πρὸς ἀρετὴν ὀδεύουσαν ψυχὴν.

16 14 ποτοῦ δὲ καὶ σίτου μέτρον εἶπε τὰς ὑπερβολὰς καὶ τὰς ἐλλείψεις ἀπαγορεύων ὁ λόγος, τὸ δὲ μέσον καὶ σύμμετρον ἀσπαζόμενος, ὅθεν καὶ τὸ γαστρὸς κρατεῖν καὶ ὕπνου λαγνείης τε καὶ θυμοῦ εὐκόλως παραγίνεται. τὸ γὰρ νῦν λεγόμενον μέτρον τὴν ἐν ἐκείνοις ἀμετρίαν κολάζει καὶ ὑπεξαίρειται τὸ λυποῦν καὶ καθέλκον τὴν πρὸς τὸν θεὸν ἐπειγομένην ψυχὴν. ^[5]

16 15 δεῖ γὰρ αὐτὴν ἀνιοῦσαν πρὸς νοῦν γαλήνην ἔχειν ἀπὸ τῶν παθητικῶν κινήματων καὶ τετάχθαι αὐτῇ τὰ κάτω καλῶς πρὸς τὸ ἀθόρυβον τῆς τῶν ἄνωθεν θεωρίας. τοῦτο ἦν τὸ μέτρον, ὃ μὴ σε ἀνιήση, τοῦτο τὸ κρατοῦν γαστρὸς ἅμα καὶ τὴν τοῦ ὄργανου σωτηρίαν ποιούμενον, τὸ ἀρετὴν ψυχῆς ἐπιδεικνύμενον καὶ τὴν τοῦ σώματος ἔξιν μὴ καταλύον. μέρος γὰρ ἀρετῆς ἐστὶ καὶ τὸ εἰδέναι σῶζειν τὸ ὄργανον καὶ συναρμόζειν αὐτὸ πρὸς τὴν φιλόσοφον χρῆσιν. ^[5]

16 16 ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον ἐν τροφαῖς καὶ γυμνασίοις ἐστὶν ἡ τοῦ σώματος θεραπεία, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλῶν προσδεῖται οἷον ἱματίων, ὑποδημάτων, σκευῶν παντοδαπῶν καὶ τῆς ταῦτα πάντα ὑποδεχομένης οἰκήσεως, δεῖ δὲ καὶ ἐν τούτοις τοῦ μετρίου, ὃ τρυφὴν τε καὶ ἀκαθαρσίαν ἐξορίσει τῆς ὅλης ἡμῶν διαίτης, εἰκότως ἐπήγαγεν· εἰθίζου δὲ δίαιταν ἔχειν καθάριον, ἄθρυπτον, καὶ πεφύλαξο τοιαῦτα ποιεῖν, ὅποσα φθόνον ἴσχει. ^[5]

17 n μὴ δαπανᾷν παρὰ καιρόν, ὅποια καλῶν ἀδαήμων, μὴδ' ἀνελεύθερος ἴσθι· μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον. Οὐ μόνον, φησὶν, ἐν σιτίοις καὶ ποτοῖς τὸ μέτρον καλόν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ὡς τῶν δι' ὑπερβολὴν καὶ ἄλλειψιν ἀμαρτημάτων καθαρεῦον.

17 1

γένοιτο γὰρ ἂν ἐν πᾶσιν, οἷς εἵπομεν, ἀμετρία διπλῇ, ἢ μὲν πρὸς τὸ πολυτελὲς ἐξάγουσα, ἢ δὲ πρὸς τὸ ῥυπαρὸν συνωθοῦσα. ἐκάτερον δὲ μεμπτὸν καὶ οὐ φιλόσοφον ἦθος οὐδὲ στοχαζόμενον τῆς σωματικῆς εὐμετρίας. ^[5]

- 17 2 ἐπιτεινομένη γὰρ καθαριότης θρύψις καὶ βλακεία εὐρίσκεται, ἐπιτεινομένη δὲ λιτότης ἀκαθαρσία καὶ ῥύπος γίνεται. ἴν' οὖν μήτε ἐκεῖνο πάθωμεν διὰ καθαριότητα μήτε τοῦτο διὰ λιτότητα, μέσοι βαίνωμεν τὰς παρακειμένας ἐκατέρω κακίας ἐκκλίνοντες καὶ τὸ ἕτερον τοῦ ἐτέρου σωφρονισμόν ποιούμενοι, λιτὴν οὕτως ἐπιτηδεύοντες δίαιταν, ὡς μὴ ἀκάθαρτον, καὶ καθάριον οὕτως, ὡς μὴ τρυφηλὴν. ^[5]
- 17 3 διὸ τὸ μέτρον προτιμήσωμεν ἐν πάσῃ τῇ περὶ τὸ σῶμα κατασκευῇ, ἱμάτιον ἐκλεγόμενοι καθάριον, ἄθρυπτον, οἶκον ὁμοίως καθάριον, ἄθρυπτον καὶ πᾶν ὅτιοῦν τῶν περὶ τὸ σῶμα καθάριον, ἄθρυπτον ἔχειν ἐθέλοντες. πρέπει γάρ, λογικῆς ψυχῆς τοῦ σώματος ἡγουμένης, καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα πάντα συντετάχθαι πρὸς τὸν ἡγούμενον λόγον, ὅστις οὔτε τρυφῆς οὔτε ἀκαθαρσίας ἀνέξεται τῇ κατ' αὐτὸν ἀξίᾳ πάντα λογιζόμενος δεῖν εἶναι σύμμετρα. ^[5]
- 17 4 ἴν' οὖν μὴ περιέλκοιτο πρὸς τὴν κτῆσιν τῶν πολυτελῶν, τὸ ἄτρυφον ἐπιτηδεύει, ἵνα δὲ μὴ ῥύπῳ καὶ ὑλικῇ ἀμορφίᾳ συνοικῇ, τὸ καθάριον ἐκλέγεται. οἷον ἱμάτιον οὐ λεπτὸν μὲν, καθάριον δέ, σκεῦη οὐ χρυσᾶ οὐδὲ ἀργυρᾶ, ἀλλ' ἐκ τῶν εὐποριστοτέρων ὑλῶν καθάρεια, οἰκίαν οὐ πολυτελέσι λίθοις κατηνθισμένην οὐδὲ περιττῶς εἰς κάλλος καὶ μέγεθος ἐξεργασμένην, ἀλλὰ σύμμετρον τῇ τοῦ σώματος χρειᾷ, καθάριον δέ, καὶ ὅλως παρὰ πᾶσαν τὴν δίαιταν τὸ μὲν τρυφηλὸν ὡς ἔξω τῆς χρειᾶς ἀρνεῖται, τὸ δὲ καθάριον ὡς μάλιστα τὴν χρειᾷ ἀποπληροῦν ἐγκρίνει. ^[10]
- 17 5 καὶ γὰρ ἱμάτιον καὶ οἶκος καὶ σκεῦος ἅπαν τότε τὴν αὐτοῦ χρειᾷ καλῶς παρέχεται, ὅταν σύμμετρόν τε ᾖ καὶ καθάριον. τί γὰρ μεγάλου δεῖ πίνακος εἰς μικρὸν ὄψον; τί δὲ ῥυπαροῦ μέλλοντος ἀφανιεῖν τὸ ὄψον; οἴκου δὲ ὑπὲρ τὴν χρειᾷ τί δεῖ τοῖς μέλλουσιν ἐν μιᾷ γωνίᾳ αὐτοῦ κείσεσθαι; τί δὲ ἀκαθάρτου τὴν τῆς οἰκίσεως χρειᾷ οὐ παρέχοντος; τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εὐρήσεις ἐκατέρωθεν ἄχρηστον ὄν, τὸ μὴ μετὰ τοῦ ἀτρύφου καθάριον. ἅμα γὰρ ὑπερέβης τὸ μέτρον τῆς χρειᾶς καὶ εἰς τὸ ἄπειρον προῆλθες τῆς ἐπιθυμίας. ^[5]
- 17 6 διὸ πάντα τὰ περὶ τὸν βίον μεμετρήσθω σοι ταῖς μεσότησι ταῖς διαφευγούσαις τὰς παρακειμένας αἰτίας· εἰθίζου δίαιταν ἔχειν, φησί, καθάριον· εἴτα ὀρῶν τὴν εἰς τρυφήν ἔκπτωσιν προσέθηκεν ἄθρυπτον· καὶ εἰ ἄθρυπτον προειρήκει, εἶδεν ἂν καὶ τὴν εἰς ῥύπον ἀπόπτωσιν καὶ ἐπήγαγε καθάριον, αἰ τοῦ πτώματος ἀνέχων τῇ τοῦ ἐτέρου πρὸς τὸ ἕτερον ἀντιθέσει, ἴν' ἐξ ἀμφοτέρων ἀνδρώδης ἡ δίαιτα ᾗ καὶ λογικῶ ζῶω πρέπουσα. ^[5]
- 17 7 οὕτω δὲ τάξαντες τὸν βίον καὶ ἄλλο τι ἐπόμενον μέγα ἀγαθὸν ἔχομεν. τὸν γὰρ ἐπιφυόμενον τοῖς ὑπερβάλλουσι φθόνον διαφύγοιμεν ἂν τῷ μηδὲν ἄγαν οὐ κινούμενος καθ' ἡμῶν αὐτῶν τοὺς συμπολιτευομένους, ὥστε νῦν μὲν νεμεσᾶν ὡς τρυφῶσιν ἡμῖν, νῦν δὲ μέμφεσθαι ὡς ῥυπῶσι καὶ ὅτε μὲν ὡς ἀσώτοις ἐγκαλεῖν, ὅτε δὲ ὡς μικρολόγοις. ^[5]
- 17 8 πᾶσι γὰρ τοῖς τοιούτοις ἔπεται παρὰ τῶν συζώντων ἢ ἐπὶ τῇ ἀμετρίᾳ μέμψις. τοῦτο γὰρ νῦν ὁ φθόνος δηλοῖ, ἴν' ᾗ τὸ λεγόμενον τοῦτο· πεφύλαξο τοιαῦτα ποιεῖν, ὅποσα μέμψιν εὐλογον ἔχει παρὰ τῶν πολλῶν. μεμπτὰ δὲ κατὰ τὸν λόγον καὶ τοὺς πολλοὺς ἐν μὲν τῇ διαίτῃ τρυφή καὶ ῥύπος, ἐν δὲ δαπάνῃ χρημάτων ἀσωτία καὶ μικρολογία. ^[5]
- 17 9 διὸ ἐλευθεριότης καὶ συμμετρία δεικνύτω διὰ τῶν ἐκτὸς πάντων τὴν ἔμφρονα τῆς ψυχῆς κτῆσιν καὶ τὸ μέτρον τὸ ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον. δεῖ γὰρ ὅσον ἐφ' ἡμῖν τῶν ἐπιφθόνων ἀπέχεσθαι τὸν ἡσυχίας ἐρῶντα καὶ μὴ ἐρεθίζειν ὥσπερ τι θηρίον τὸν φθόνον, ἴν' ἀθορύβως ἐξῇ προκόπτειν τοῖς καλοῖς. ^[5]

ἀνεπίφθονον δὲ ζῶην ἐπιτηδεύσωμεν λιτὴν καὶ ἄρρυπον δίαιταν ἔχοντες καὶ τὸν τῆς ἀπειροκαλίας τῦφον ἐκκλίνοντες, ἐξ οὗ ἀποβλαστάνει δύο κακά, δαπάνη τε καὶ φειδῶ χρημάτων ἄκαιρος, ὧν τὸ μὲν εἰς ὑπερηφανίαν διαβάλλεται, τὸ δὲ εἰς μικροπρέπειαν. ἐκάτερον δὲ τούτων ἡ ἐλευθεριότης ἐκφεύγει ἀρετὴ περὶ χρημάτων δόσιν καὶ λῆψιν ὑπάρχουσα καὶ τὸ δέον ἐν προσόδοις καὶ δαπάναις εὐρίσκουσα καὶ πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον πάντα τὰ ἐκτὸς συνάπτουσα. ^[5]

17 11 τοσαῦτα καὶ περὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς τῶν ἐκτὸς ἀρίστης χρήσεως πεφιλοσόφηται ἐν τοῖς ἔπεσιν, ὅπως ἂν καὶ διὰ τούτων τὸ τῆς ἀρετῆς διαφαίνεται κάλλος, κεφάλαιον δὲ τῶν πάντων ποιεῖται τὸ ἐξῆς παράγγελμα. πρῆσσε δὲ ταῦθ', ἃ σε μὴ βλάβῃ, λόγισαι δὲ πρὸ ἔργου. ^[5]

18 1 Πολλάκις ἐχρήσατο τῷ τοιούτῳ λόγῳ ὅτε μὲν εἰπὼν· ἀλλὰ τάδ' ἐκτελέειν, ἃ σε μὴ μετέπειτ' ἀνιῇ, ὅτε δὲ μέτρον δὲ λέγω τόδ', ὃ μὴ σ' ἀνιῇ, καὶ μηδεὶς σε παρείπῃ πρῆξαι μηδ' εἰπεῖν, ὅ τι τοι μὴ βέλτερόν ἐστιν. τούτων οὖν ἀπάντων σύνοψιν ἐνταῦθα καὶ μίαν συγκεφαλαίωσιν ὁ λόγος ποιεῖται ἀπαγορεύων μὲν τῶν βλαβερῶν τὴν παραδοχήν, τῶν δὲ ἐπωφελῶν εἰσηγούμενος τὴν ἐνέργειαν, γίνεσθαι δὲ καλῶς τὴν τούτων διάκρισιν ἐν τῷ λογίζεσθαι πρὸ ἔργου, τί πρακτέον καὶ τί μὴ πρακτέον. ὁ γὰρ τῆς εὐβουλίας καιρὸς ἐν τῷ ἀπρολήπτῳ τῶν πράξεων παραγίνεται, κἀνταῦθα δὲ πάλιν τοῦ ἃ σε μὴ βλάβῃ οὕτως ἀκουσόμεθα, ὥς καὶ τοῦ ἃ σε μὴ μετέπειτ' ἀνιῇ, τό σε κατὰ τοῦ ὄντος ἀνθρωπίνου καὶ τῆς λογικῆς οὐσίας τάττοντες καὶ κατὰ τοῦ φιλοσοφεῖν προηρημένου καὶ τὴν πρὸς θεὸν ὁμοίωσιν κτήσασθαι σπεύδοντος. ^[5]

18 3 τοῦτον δὲ βλάπτει πᾶν τὸ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, πᾶν τὸ παρὰ τὸν θεῖον νόμον, πᾶν τὸ πρὸς τὴν θεῖαν ὁμοίωσιν ἐμποδίζον. πέφυκε δὲ τὰ τοιαῦτα ἡμῖν ἐπιτίθεσθαι ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν συζώντων καὶ τῇ διοικήσει τοῦ τε συνεζευγμένου σώματος καὶ τῶν πρὸς βοήθειαν ἐξευρημένων τὴν τούτου, ἃ δὴ χρήματα καλεῖν ἔθος ὥς πρὸς τὴν τούτου χρεῖαν ἐκκείμενα. ^[5]

18 4 διευλαβεῖσθαι οὖν χρῆναί φησιν ὁ λόγος τὸν ἐρωτικὸν τῶν θείων ἀγαθῶν, μήποτε ἀναπεισθῇ πρᾶξαι τι, ὃ μὴ βέλτερον αὐτῷ, καὶ ὅπως μὴ χαρίσῃται τῷ σώματι, ἐξ ὧν αὐτὸς ἀνιάσεται, μηδὲ προσδέξῃται τι βλάπτον τὴν φιλόσοφον ὁρμήν, ἐφ' ᾧ μικρὸν ὕστερον μεταμελήσεται. ταῦτα γὰρ πάντα τῷ προλογισμῷ διωθεῖσθαι ἡμᾶς προσήκει, ἵν' ὁ ἐπιλογισμὸς τῶν εἰργασμένων ἡμῖν ἡδίστην ἔχῃ τὴν ἀνάμνησιν, ἣν ἐξῆς ποιεῖσθαι παρακελεύεται. Μηδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι, πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρεῖς ἕκαστον ἐπελθεῖν· πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου ἐπέξιθι, καὶ μετέπειτα δειλὰ μὲν ἐκπρήξας ἐπιπλήσσο, χρηστὰ δὲ, τέρπευ. ^[5]

19 1 Ἐνταῦθα γενόμενος τοῦ λόγου τῶν ὅλων παραγγελμάτων ἄθροισόν μοι τὴν γνώμην, ἵνα τὸ εἶσω τῆς ψυχῆς δικαστήριον πρὸς ταῦτα ὥς πρὸς θεῖους νόμους ἀποβλέπον ποιῇται τῶν εὖ ἢ κακῶς πεπραγμένων τὴν ἐπικρίσιν. πόθεν γὰρ ὁ ἐπιλογισμὸς ἔξει δειλὰ μὲν εἰργασμένους ἡμᾶς ἐπικόπτειν, χρηστὰ δὲ πράξαντας ἐπαινεῖν, εἰ μὴ ὁ προλογισμὸς νόμους τινὰς λάβοι, καθ' οὓς προσήκει τὴν ζῶην συντάττειν καὶ πρὸς τούτους τὸ τῆς συνειδήσεως ταμιεῖον ὥς πρὸς τινα θεῖον σκοπὸν ἀπευθύνει τὸν ὅλον ἡμῶν βίον; ὁσημέραι δὲ ποιεῖσθαι τὴν τοιαύτην κρίσιν εἰσηγεῖται, ἵνα τῷ συνεχεῖ τῆς μνήμης τὸ τῆς κρίσεως ἀπλανὲς διασώζηται, πρὸς ἐσπέραν δὲ καὶ εἰς ὕπνον τρεπομένων, ὅπως ἂν πέρας τῶν μεθημερινῶν πράξεων τὸ τῆς συνειδήσεως καθίζοιμεν δικαστήριον, ἐπικοίτιον ἄσμα θεῷ τὴν τῶν διαθέσεων ἀνάκρισιν ποιούμενοι πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; οὕτω γὰρ παραμετρήσομεν τὴν ἑαυτῶν ζῶην τοῖς παραδεδομένοις κανόσι τῷ νομοθέτῃ νῷ τὸν κριτὴν λόγον ἐπισυνάπτοντες. ^[5]

19 3 τί οὖν ὁ νομοθέτης λέγει; τιμᾶν τοὺς φύσει κρείττονας κατὰ τὴν οὐσιώδη αὐτῶν τάξιν, γονέων καὶ συγγενῶν πλεῖστον ποιεῖσθαι λόγον, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖν, τῶν σωματικῶν δυνάμεων ὑπερέχειν, ἑαυτὸν αἰδεῖσθαι πανταχοῦ, δικαιοσύνης ἐπιμελεῖσθαι,

χρημάτων καὶ τῆς ἐφημέρου ζωῆς προεγνώκεναι τὸ εὐφθαρτον, τὸν ἀπὸ τῆς θείας κρίσεως ἀπονεμηθέντα κλῆρον ἀσπάζεσθαι, θεοπρεπεῖ δὲ χαίρεσθαι φρονήματι καὶ πρὸς τὸ βέλτιον μεθιστάναι τὴν γνώμην, φιλολογίαν ἀσκεῖν τῶν ὄντως λόγων, ἀνεξαπάτητον εἶναι καὶ ἀδούλωτον πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς τήρησιν, εὐβουλία πρὸ τῶν ἔργων χρῆσθαι, ἐξ ἧς τὸ ἀμεταμέλητον ἐν τοῖς ἔργοις παραγίνεται, οἰήσεως καθαρεύειν, τὸν ἐπιστημονικὸν μεταδίδωκεν βίον, τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸς πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς συνεργίαν μεταρρυθμίζειν. ταῦτα ὁ νομοθέτης νοῦς διαθεσμοθετεῖ ταῖς ψυχαῖς, ὁ δὲ ὑποδεξάμενος αὐτὰ λογισμὸς δικαστῆς ἄγρυπνος ἑαυτοῦ γίνεται θαμὰ πρὸς ἑαυτὸν λέγων· πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; καὶ ἐν τάξει τὴν μνήμην ἀναλαμβάνων ἀρετῆς εἶνεκα. ^[5]

19 4 εἴτα εὐρὼν ἑαυτὸν συμφώνως τοῖς προκειμένοις ὅροις διημερεύσαντα τῆς θείας εὐφροσύνης τοῖς καρποῖς ἀναδεῖ. παρὰ μέλος δέ τι πράξαντα φωράσας ὥσπερ τισὶ φαρμάκοις ταῖς ἐκ τῆς μετανοίας νουθετήσεσιν ἐπιστύφει. διὸ τὸν ὕπνον ἀποκρούσασθαι δεῖν φησι τῇ προθυμίᾳ τοῦ λογισμοῦ.

19 5 ἀνέξεται δὲ τὸ σῶμα μὴ κατασυρόμενον ὑπὸ τῆς τοῦ καταδαρθάνειν ἀνάγκης διὰ τὴν σώφρονα δίαιταν, δι' ἣν καὶ τὰ ἀναγκαῖα πάθη τῇ τοῦ λογισμοῦ ἡγεμονίᾳ συντάττεται. μὴ προσδέξασθαι γάρ φησι τὸν ὕπνον, πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων λογίσασθαι ἕκαστον. καὶ τίς ὁ λογισμὸς; πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; διχῶς γὰρ ἀμαρτάνομεν· ἢ τὸ μὴ δέον ποιήσαντες, ὃ διὰ τοῦ παρέβην δηλοῦται, ἢ τὸ δέον μὴ ποιήσαντες, ὡς ἐπ' αὐτῆς κεῖται τῆς λέξεως. ^[5]

19 6 ἄλλο γὰρ ἀργία τοῦ καλοῦ καὶ ἄλλο ἐνέργεια τοῦ αἰσχροῦ. καὶ τὸ μὲν τῇ παραλείψει κακίζεται, τὸ δὲ τῇ παραδοχῇ. οἶον εὐχεσθαι δεῖ καὶ βλασφημεῖν οὐ δεῖ, τρέφειν γονέας δεῖ, προπηλακίζειν δὲ οὐ δεῖ. ὁ οὖν τὰ πρότερα μὴ ποιῶν τὰ δέοντα οὐ ποιεῖ, ὁ δὲ τὰ δεύτερα ποιῶν τὰ μὴ δέοντα ποιεῖ, εἰ καὶ ἀμφοτέρω τρόπῳ τινὰ πρὸς τὴν ἴσην παρανομίαν ἔρχεται. ^[5]

19 7 τὴν δὲ ἀναμέτρησιν τῶν ἡμερινῶν ἔργων παραινεῖ ποιεῖσθαι ἀπὸ πρώτου ἕως τελευταίου ἐν τάξει μηδὲν παραλείποντα τῶν μέσων, ὃ διὰ τοῦ ἐπέξιθι νοεῖται. πολλάκις γὰρ ἡ μετάθεσις παραλογίζεται τὴν κρίσιν καὶ εὐαπολόγητον ποιεῖ τὸ κακῶς εἰργασμένον τῇ ἀταξίᾳ τῆς μνήμης. καὶ ἄλλως δὲ ἡ τῆς καθημερινῆς ζωῆς ἀνάμνησις μελέτη γίνεται τῆς τῶν προβεβιωμένων ἀναπολήσεως καὶ τῆς ἀθανασίας ἡμῶν συναίσθησις. ^[5]

19 8 καὶ τὸ θαυμαστόν, λογίσασθαι ἕκαστον εἰπὼν οὐκ ἐπήγαγεν· τί κατῴρθωσα; τί μοι τῶν δεόντων πέπρακται; ἀλλ' εἰς τὸ ἀτυφότερον τὴν μνήμην μεθήρμοσε τῶν ἡμαρτημένων τὴν κρίσιν ποιούμενος καὶ δικαστὴν ἐπέστησε τὸν δικαιότατον ἅμα καὶ οἰκειότατον, τὸ συνειδὸς αὐτὸ καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ αὐτὸν ἑαυτῷ, ὃν πάντων μάλιστα αἰδεῖσθαι προεπαιδεύθημεν· τίς γὰρ οὕτω δύναται νουθετῆσαι ἄλλος ἄλλον ὡς αὐτὸς ἑαυτόν; τὸ γὰρ αὐτεξούσιον τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς φύσεως ἀποχρώμενον ἀποσεύεται τὰς παρὰ τῶν ἄλλων συμβουλὰς, ὅταν μὴ ἐθέλῃ πείθεσθαι, ὁ δὲ οἴκοθεν λογισμὸς αὐτὸς ἑαυτοῦ κατακούειν ἀνάγκην ἔχει. ^[5]

19 9 τοῦτον ἐπίτροπον ἡμῖν ὁ θεὸς ἐπέστησε, τοῦτον παιδαγωγὸν καὶ διδάσκαλον, τοῦτον καὶ νῦν δικαστὴν ὁ λόγος τῶν ἡμετέρων ἔργων ποιεῖται καὶ παρ' αὐτοῦ τὴν κρίσιν ἐκδέχεται, ἵν' αὐτὸς ἑαυτὸν ψηφίσῃται ἀποδοχῆς ἢ ἐπιπλήξεως ἄξιον.

19 10 ὅταν γὰρ ὡς ἐν γραμματείῳ τῇ μνήμῃ ἀναγνῶ τὰ πεπραγμένα, τότε κρίνει πρὸς παράδειγμα ἀποβλέπων τὸν νόμον καὶ ψηφίζεται τιμῆς ἢ ἀτιμίας ἑαυτὸν ἄξιον. ἡ δὲ τοιαύτη καθ' ἡμέραν παρακολούθησις θεοειδὲς ἄγαλμα τὸν χρώμενον ἀποτελεῖ, προσθήκαις καὶ ἀφαιρέσεσι πρὸς τὸ τῆς ἀρετῆς κάλλος παιδαγωγούσα καὶ ὡς οἶόν τε ἄνθρωπον ἀγαθὸν ἀποτελοῦσα. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ κατέληξεν ὁ λόγος μέλλων μεταβαίνειν ἐπὶ τὰ θεοποιὰ παραγγέλματα. Ταῦτα πόνει, ταῦτ' ἐκμελέτα, τούτων χρὴ ἔρᾶν σε. ^[5]

- 20 n ταῦτά σε τῆς θείης ἀρετῆς εἰς ἵχνια θήσει· ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρα ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν, παγὰν ἀενάου φύσεως. Ταῦτ' ἦν, ἃ καὶ ἐν προοιμίοις ἐλέγομεν, ὅτι ἡ μὲν πρακτικὴ φιλοσοφία διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν κτήσεως ἄνθρωπον ἀγαθὸν ἀποτελεῖ, ἡ δὲ θεωρητικὴ εἰς ὁμοιότητα θεοῦ καθίστησι νοῦ καὶ ἀληθείας ἐλλάμπει, προηγῆσθαι δὲ ὡς πρὸς ἡμᾶς τὰ ἐλάττωνα τῶν μειζόνων ἐξ ἀνάγκης. ^[5]
- 20 1 ῥᾶον γὰρ ἐπιμετῆσαι τὸν ἀνθρώπινον βίον τῇ εὐλογίστῳ χρήσει τοῦ παντελῶς αὐτὸν μεθεῖναι, ὃ γένοιτ' ἂν διὰ τῆς πρὸς θεωρίαν παντελοῦς ἐπιστροφῆς. καὶ ἄλλως δὲ ἀδύνατον ἀθορύβως κτήσασθαι τὴν ἀλήθειαν, μὴ τῶν ἀλόγων δυνάμεων ἡμῖν ταῖς ἠθικαῖς ἀρεταῖς κατὰ νοῦν τεταγμένων.
- 20 2 μέση γὰρ οὐσα ἡ λογικὴ ψυχὴ νοῦ καὶ ἀλογίας τότε μόνον ἀπερισπάστως δύναται συνεῖναι τῷ πρὸ αὐτῆς νῷ, ὅταν καθαρὰ γενομένη τῆς τῶν μετ' αὐτὴν προσπαθείας καθαρῶς ἐφάπτηται ἐκείνων. ἔσται δὲ καθαρὰ, εἰ μὴδὲν τῇ ἀλογίᾳ μὴδὲ τῷ θνητῷ σώματι συνεκφέροιο, ὡς ἄλλη δὲ ἄλλων ἐπιμελοῖτο τοσοῦτον αὐτοῖς ἀπονέμουσα φροντίδος, ὅσον ὁ θεὸς κελεύει νόμος, ἐξάγειν αὐτὸν πειρᾶσθαι μὴ συγχωρῶν, ἀλλὰ περιμένειν, ἕως ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς. ^[5]
- 20 3 διπλῆς οὖν ἀρετῆς τῇ τοιαύτῃ ψυχῇ δεήσει· πολιτικῆς μὲν πρὸς τὰ κάτω τὴν ἀλογίαν ταττούσης, θεωρητικῆς δὲ πρὸς τὰ ἄνω τὴν τῶν κρειττόνων συνουσίαν προξενούσης. τῶν δὲ διπλῶν τούτων ἀρετῶν μεθόριον ἔγκεινται οἱ τοιοῦτοι στίχοι, τὸ μὲν· ταῦτα πόνει, ταῦτ' ἐκμελέτα, τούτων χρὴ ἐρᾶν σε, ὡς οἰκεῖον συμπέρασμα τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς, τὸ δὲ· ταῦτά σε τῆς θείης ἀρετῆς εἰς ἵχνια θήσει ὡς ἀρχὴ καλλίστη τῆς θεωρητικῆς ἐπιστήμης. ^[5]
- 20 4 τὸν γὰρ ἀπαλλαγέντα τῆς θηριώδους ζωῆς καὶ τῆς ἀμετρίας τῶν παθῶν, ὅση δύναμις, καθαρεύσαντα καὶ διὰ τοῦτο οἷον ἐκ θηρίου γινόμενον ἄνθρωπον τὰ ἐξῆς ἐπαγγέλλεται θεὸν ἐξ ἀνθρώπου ποιήσῃν, ἐφ' ὅσον οἷόν τε ἀνθρώπῳ θεὸν γενέσθαι. ὅτι δὲ τοῦτο τῆς θεωρητικῆς ἀληθείας τὸ πέρας, δι' αὐτῶν δηλοῦται τῶν ἐπῶν, ἐν οἷς πρὸς τῷ τέλει τὸ κάλλιστον καὶ ἀκρότατον συμπέρασμα ἐπάγει· ἦν δ' ἀπολείψας σῶμα ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς, ἔσσεαι ἀθάνατος θεός, ἄμβροτος, οὐκ ἔτι θνητός. τυγχάνειν γὰρ τῆς ἀποκαταστάσεως ἡμᾶς (ταῦτόν δὲ εἰπεῖν τῆς ἀποθεώσεως) διὰ τῆς προασκηθείσης ἀρετῆς καὶ τῆς ἐπὶ ταύτῃ γνωσθείσης ἀληθείας οὗτος ὁ ἱερὸς ἀποφαίνεται λόγος, ὡς εἰσόμεθα μικρὸν ὕστερον. ^[10]
- 20 5 νῦν δὲ ἐπὶ τὰ προκείμενα ἔπη πάλιν ἐπανελθόντες ἐπισκεψώμεθα, τί βούλεται ὁ πόνος καὶ ἡ μελέτη καὶ ὁ ἔρως ἐπὶ ταῖς προλαβούσαις ὑποθήκαις ἢ τὸ πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς ἄσκησιν ὅλην ἐπιστρέψαι τὴν ψυχὴν. ^[5]
- 20 6 τριδύναμος δὲ πῶς ἐστὶ καὶ αὕτη, καὶ καθ' αὐτὴν λογικὴ οὐσα τὸ μὲν τι ἔχουσα, ᾧ μανθάνομεν, ὃ ταῦτα ἐκμελετᾶν νῦν προστάττεται, τὸ δὲ τι, ᾧ τὰ γνωσθέντα κρατοῦμεν, ὃ ταῦτα πονεῖν παραγγέλλεται, τὸ δὲ τι, ᾧ στέργομεν τὰ γνωσθέντα καὶ κρατηθέντα, ὃ τούτων ἐρᾶν νουθετεῖται. ^[5]
- 20 7 ἴν' οὖν πάσας τὰς δυνάμεις τῆς λογικῆς ψυχῆς συντεταγμένας ἔχωμεν πρὸς τὰ τῶν ἀρετῶν παραγγέλματα, ἐκ μὲν τοῦ νοεῖν πεφυκότος τὴν μελέτην ἀπαιτεῖ, ἐκ δὲ τοῦ τηροῦντος τὰ νοηθέντα τὸν πόνον, ἐκ δὲ τοῦ φιλοκάλου τὸν ἔρωτα, ἴν' ἐξ ἀπάντων ἡ κτήσις τῶν ὄντως ἀγαθῶν ἡμῖν παραγίνεται μετὰ τῆς ἀπαραβάτου τηρήσεως καὶ συμφυοῦς εἰς ἡμᾶς πρὸς ἐκεῖνα στοργῆς, οἷς ἔπεται ἡ θεία ἐλπίς τὸ τῆς ἀληθείας ἐπεισάγουσα φέγγος, ὡς αὐτὸς ὑπὸ σκηνῆς λέγων· ταῦτά σε τῆς θείης ἀρετῆς εἰς ἵχνια θήσει, τουτέστι, ταῦτά σε ὁμοιώσει θεῷ διὰ τῆς τῶν ὅλων ἐπιστημονικῆς γνώσεως. ^[10]
- 20 8 τὸ γὰρ τὰς αἰτίας ἐκλογίσασθαι τῶν ὄντων τὰς ἐν τῷ δημιουργῷ θεῷ πρώτως κειμένας πρὸς τὴν ἀκροτάτην ἄγει θεογνωσίαν, ἥ συνεισέρχεται καὶ ἡ πρὸς θεὸν ὁμοίωσις. τὴν δὲ ὁμοίωσιν

ταύτην θείαν ἀρετὴν ὁ λόγος καλεῖ, ὡς ἐπὶ ἀνθρωπίνην τὴν πρὸ ταύτης καλῶς ἐποχουμένην. εἰς ἔρωτα οὖν φιλόκαλον καὶ φιλόσοφον ἀποπερατούσθω τὰ πρῶτα ἔπη, τούτου δὲ ἡγουμένου ἢ τῆς ἀληθείας γνῶσις ἐπέσθω πρὸς ὁμοίωσιν τῆς θείας ἀρετῆς ἀνάγουσα, ὡς ἐν τοῖς ἐξῆς ἔπεσι δηλοῦται. τὸ δὲ ἀναγκαῖον τῆς συναφῆς τούτων καὶ ὅρκῳ πιστοῦται. ^[5]

20 9 τὸ γὰρ καλῶς κτηθεῖσαν τὴν ἀνθρωπίνην ἀρετὴν πρὸς τὴν θείαν ὁδεύειν ὁμοίωσιν εὖ μάλα διατεταμένως ὁμνυσιν ὁ σέβου ὅρκον ἐν ἀρχῇ παραγγείλας. τὴν γὰρ ἀποχὴν τοῦ ὁμνύναι προστάττει περὶ τῶν ἐνδεχομένων καὶ ἀόριστον τῆς ἐκβάσεως ἐχόντων τὸ πέρας. ^[5]

20 10 ταῦτα γὰρ καὶ μικρὰ καὶ μεταπίπτοντα, διὸ οὔτε ἄξιον ἐπ' αὐτοῖς ὁμνύναι οὔτ' ἀσφαλές. οὐ γὰρ ἐφ' ἡμῖν εἰς πέρας αὐτὰ ἀγαγεῖν. περὶ δὲ τῶν παρόντων ἀναγκαίως τε συνημμένων καὶ μεγίστων ὄντων ἀσφαλές τὸ ὁμνύναι καὶ πρέπον. οὔτε γὰρ τὸ μεταπίπτον τῶν πραγμάτων ἡμᾶς ἂν ποτε σφήλειε (δέδεται γὰρ πρὸς ἄλληλα θεσμῷ ἀδραστείας, περὶ ὧν ὁ ὅρκος νυνὶ γίνεται) οὔτε τὸ ταπεινὸν αὐτὸ καὶ χαμαιπετές τοῦ θείου τὴν ἐπιμαρτυρίαν ἀρνεῖται. ἀλήθεια γὰρ καὶ ἀρετὴ οὐ μόνον ἐστὶν ἐν ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ ἐν θεοῖς τὰ μέγιστα. ἔπειτα καὶ ὁ ὅρκος αὐτῷ γίνεται δόγμα, ὅτι τὸν διδάσκαλον τῆς ἀληθείας οὕτω δέοι τιμᾶν, ὡς καὶ ὁμνύναι αὐτόν, εἴ που δέοι πρὸς βεβαίωσιν τῶν δογμάτων, καὶ μὴ μόνον τὸ αὐτὸς ἔφαρ' ἐπεὶ αὐτοῦ λέγειν, ἀλλὰ καὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν νῆ τὸν αὐτόν. ^[5]

20 11 ὁμοῦ δὲ περὶ τῆς τῶν καλλίστων ἔξεων συναφῆς ὁμνύων θεολογεῖ καὶ τὴν τετράδα, πηγὴν τῆς αἰδίου διακοσμήσεως, ἀποφαίνεται τὴν αὐτὴν οὔσαν τῷ δημιουργῷ θεῷ.

20 12 πῶς δὲ τετράς ὁ θεὸς οὗτος, ἐκ τοῦ εἰς Πυθαγόραν ἀναφερομένου ἱεροῦ λόγου σαφῶς εὐρήσεις, ἐν ᾧ ἀριθμὸς ἀριθμῶν ὁ θεὸς οὗτος ὑμνεῖται. εἰ γὰρ τὰ ὄντα πάντα ταῖς αἰδίαις αὐτοῦ βουλήσεσιν ὑφέστηκε, δῆλον, ὅτι καὶ ὁ ἀριθμὸς ὁ ἐν ἐκάστῳ εἶδει τῶν ὄντων τῆς ἐν ἐκείνῳ αἰτίας ἡρτηται καὶ ὁ πρῶτος ἀριθμὸς ἐκεῖ· ἐκεῖθεν γὰρ καὶ ἐνταῦθα. ^[5]

20 13 τοῦ δὲ ἀριθμοῦ τὸ πεπερασμένον διάστημα ἢ δεκάς. ὁ γὰρ ἐπὶ πλέον ἀριθμεῖν ἐθέλων ἀνακάμπτει πάλιν ἐπὶ τὸ ἐν καὶ δύο καὶ τρία καὶ δευτέραν ἀριθμεῖ δεκάδα πρὸς τὴν τῆς εἰκάδος συμπλήρωσιν καὶ τρίτην ὁμοίως, ἵνα τριάκοντα εἴπῃ, καὶ τοῦτο ἐξῆς, ἕως ἂν δεκάτην ἀριθμήσας δεκάδα εἰς ἑκατὸν προέλθῃ. καὶ πάλιν ἑκατὸν δέκα τὸν αὐτὸν τρόπον ἀριθμεῖ, καὶ οὕτω μέχρις ἀπείρου τῷ τῆς δεκάδος διαστήματι ἀνακυκλουμένῳ προχωρεῖν δύναται. ^[5]

20 14 τῆς δὲ δεκάδος δύνამις ἢ τετράς. πρὸ γὰρ τῆς κατὰ διέξοδον τελειότητος τῆς ἐν τῇ δεκάδι ἡνωμένη τις τελειότης ἐν τῇ τετράδι θεωρεῖται. κατὰ γὰρ σύνθεσιν τὴν ἀπὸ μονάδος ἕως τετράδος δεκάς τὸ πᾶν ἄθροισμα γίνεται. α' γὰρ καὶ β' καὶ γ' καὶ δ' τὴν δεκάδα πληροῖ. καὶ ἔστι μεσότης ἀριθμητικὴ μονάδος καὶ ἑβδομάδος ἢ τετράς. ^[5]

20 15 τῷ ἴσῳ γὰρ ἀριθμῷ πῶς ὑπερέχει καὶ ὑπερέχεται, τριάδι μὲν ἑβδομάδος λειπομένη, τριάδι δὲ μονάδα ὑπερβάλλουσα. μονάδος δὲ καὶ ἑβδομάδος τὰ ιδιώματα κάλλιστ' αἰεὶ καὶ ἄριστα. ἢ μὲν γὰρ μονὰς ὡς ἀρχὴ παντὸς ἀριθμοῦ τὰς πάντων δυνάμεις ἐν ἑαυτῇ συνέχει, ἢ δὲ ἑβδομάς ὡς ἀμήτωρ καὶ παρθένος τὴν τῆς μονάδος ἀξίαν δευτέρως ἔχει. ^[5]

20 16 οὔτε γὰρ γεννᾶται ἐξ ἀριθμοῦ τινος τῶν ἐντὸς δεκάδος ὡς ὁ δ' ἐκ τοῦ δις β' καὶ ὁ ἐξ ἐκ τοῦ δις γ' καὶ ὁ η' ἐκ τοῦ δις δ' καὶ ὁ θ' ἐκ τοῦ τρις γ' καὶ ὁ ι' ἐκ τοῦ δις ε', οὔτε γεννᾶ τινὰ τῶν ἐντὸς δεκάδος ὡς ὁ δύο τὸν τέσσαρα καὶ ὁ γ' τὸν θ' καὶ ὁ ε' τὸν ι'. τῆς δὲ ἀγεννήτου μονάδος καὶ τῆς ἀμήτορος ἑβδομάδος ἢ τετράς μέση κειμένη τὰς τῶν γεννώντων καὶ γεννωμένων δυνάμεις ἅμα συνείληφε, μόνῃ τῶν ἐντὸς δεκάδος καὶ γεννωμένη ὑπὸ τινος ἀριθμοῦ καὶ γεννώσά τινά. ^[5]

20 17 ἢ γὰρ δυὰς ἑαυτὴν διπλασιάσασα τὴν τετράδα γεννᾶ, ἢ δὲ τετράς δις γενομένη τὸν ὀκτῶ ἀποτελεῖ. καὶ στερεοῦ πρώτη ἔμφασις ἐν τῇ τετράδι εὐρίσκεται. τὸ γὰρ σημεῖον ἀνάλογόν ἐστι

μονάδι, ἡ δὲ γραμμὴ δυάδι, ἀπὸ τινος γὰρ ἐπὶ τι, καὶ τριάδι προσήκει ἡ ἐπιφάνεια, στοιχειωδέστατον γὰρ τῶν εὐθυγράμμων τὸ τρίγωνον. ^[5]

20 18 τὸ στερεὸν δὲ οἰκεῖον τῇ τετράδι. ἡ γὰρ πρώτη πυραμὶς ἐν τῇ τετράδι θεωρεῖται, τριγώνου μὲν βάσεως ὑποτεθείσης τοῦ τρία, κορυφῆς δὲ αὐτῇ ἐπιτεθείσης τοῦ ἑνός. καὶ κριτικάι δὲ δυνάμεις ἐν τοῖς οὖσι τέσσαρες νοῦς, ἐπιστήμη, δόξα, αἴσθησις. κρίνεται γὰρ τὰ ὄντα πάντα νῶ ἢ ἐπιστήμη ἢ δόξη ἢ αἰσθήσει. ^[5]

20 19 καὶ ἀπλῶς τὰ ὄντα πάντα ἡ τετράς ἀνεδήσατο· στοιχείων ἀριθμόν, ὥρων τοῦ ἔτους, ἡλικιών, συνοικισμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὃ μὴ τῆς τετρακτύος ὡς ρίζης καὶ ἀρχῆς ἥρτηται. ἔστι γάρ, ὡς ἔφαμεν, δημιουργός, τῶν ὅλων αἰτία ἡ τετράς, θεὸς νοητός, αἴτιος τοῦ οὐρανοῦ καὶ αἰσθητοῦ θεοῦ. ^[5]

20 20 παραδέδοται δὲ ἡ τούτου γνῶσις τοῖς Πυθαγορείοις δι' αὐτοῦ τοῦ Πυθαγόρου, ὃν καὶ νῦν ἐπόμενται ὁ τῶν ἐπῶν τούτων συγγραφεύς, ὅτι τῆς ἀρετῆς ἡ τελείωσις πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἔλλαμψιν ἡμᾶς ἀνάξει. ὥστε κατὰ τοῦτο εἴποι ἄν τις ἰδίᾳ μὲν τηρεῖσθαι τὸ σέβου ὄρκον ἐπὶ τῶν ἀεὶ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων θεῶν, ἰδίᾳ δὲ νῦν ὁμνυσθαι κατὰ τοῦ παραδόντος ἡμῖν τὴν τετρακτὺν διδασκάλου, ὃς οὐκ ἦν τῶν ἀθανάτων θεῶν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν φύσει ἡρώων, ἀλλ' ἄνθρωπος ὁμοιώσει θεοῦ κοσμηθεὶς καὶ πρὸς τοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ θείαν ἀποσώζων εἰκόνα. ^[10]

20 21 ὅθεν καὶ ἔνορκον αὐτὸν ἐπὶ τῶν οὕτω μεγάλων ποιεῖται, λεληθότως ἐπεμβάλλων τὸ περὶ Πυθαγόραν τῶν ἀκροατῶν σέβας καὶ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ δεικνύς, δι' ὧν παραδέδωκε μαθημάτων. μέγιστον δὲ τούτων ἡ τῆς δημιουργικῆς τετρακτύος γνῶσις. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐπιτέμνεται, τὰ δὲ δευτέρα ἐν ὑποσχέσει κεῖται βεβαίᾳ καὶ ἀψευδεῖ ἐλπίδι, ὃ τε τῆς τετρακτύος ἱεροφάντης ἔγνωσται καί, τίς αὕτη ἡ τετρακτὺς, ὅσον τοῖς παροῦσι προσήκει λόγοις, ὑπομνήσεως ἔτυχε, φέρε καί, ἐφ' ἃ προελθεῖν ὁ λόγος παρακαλεῖ, μετῴμεν πρῶτον, μεθ' οἷας ὁρμῆς καὶ παρασκευῆς καὶ συνεργίας τῶν κρειττόνων ἐλθεῖν ἐπὶ ταῦτα προσήκει, προὑποδείξαντες. ἀλλ' ἔρχευ ἐπ' ἔργον θεοῖσιν ἐπευξάμενος τελέσαι. ^[10]

21 1 Πάντα τὰ πρὸς τὴν κτῆσιν τῶν ἀγαθῶν συντελοῦντα διὰ βραχέων ὑπέγραψεν ὁ λόγος, τὸ τῆς ψυχῆς αὐτοκίνητον, τὴν τοῦ θεοῦ συνεργίαν. εἰ γὰρ καὶ ἐφ' ἡμῖν ἡ αἵρεσις τῶν καλῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἐφ' ἡμῖν θεόθεν ἔχοντες τῆς παρ' ἐκείνου συνεργίας καὶ τελειώσεως τῶν αἰρεθέντων πάντως που χρῆζομεν. ^[5]

21 2 ἔοικε γὰρ τὸ μὲν παρ' ἡμῶν σπουδαζόμενον ἐκτεινομένη χειρὶ πρὸς λῆψιν τῶν καλῶν, τὸ δὲ παρὰ θεοῦ συντελούμενον χορηγία εἶναι καὶ πηγὴ τῆς δόσεως τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ μὲν εὐρίσκειν πεφυκέναι τὰ καλὰ, τὸ δὲ ἐκφαίνειν τῷ ζητοῦντι ὀρθῶς, ἡ δὲ εὐχὴ μεθόριον εἶναι τῆς τε παρ' ἡμῶν ζητήσεως καὶ τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ δόσεως, εὖ ἔχομένη τῆς αἰτίας ἡμῶν τῆς εἶς τε τὸ εἶναι προαγωγῆς ἡμᾶς καὶ πρὸς τὸ εὖ εἶναι τελειούσης. ^[5]

21 3 πῶς δ' ἂν λάβοι τις τὸ εὖ μὴ διδόντος θεοῦ; πῶς δὲ ἂν δοίῃ τῷ πρὸς τὰς ὁρμὰς αὐτεξουσίῳ μὴ αἰτοῦντι ὁ διδόναι πεφυκώς θεός; ἴν' οὖν μήτε λόγῳ μόνῳ τὴν εὐχὴν ποιῶμεθα, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ταύτην κρατύνωμεν, μήτε τῇ ἑαυτῶν ἐνεργείᾳ μόνῃ θαρρῶμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς θεόθεν συνεργίας ἐχῶμεθα καὶ ὡς εἶδος τὴν εὐχὴν ἐπὶ ὕλῃ τῷ ἔργῳ συνάπτωμεν, καὶ τὸ ὅλον τοῦτο, ὅπως, ἃ ἐργαζόμεθα, εὐχόμεθα καὶ εὐχόμεθα, ἃ ἐνεργοῦμεν, συνάψας εἶπεν· ἀλλ' ἔρχευ ἐπ' ἔργον θεοῖσιν ἐπευξάμενος τελέσαι. ^[5]

21 4 οὔτε γὰρ μόνον προθυμεῖσθαι δεῖ τὰ καλὰ ὡς ἐφ' ἑαυτοῖς ὄντα κατορθῶσαι καὶ χωρὶς τῆς τοῦ θεοῦ συνεργίας, οὔτε ψιλοῖς τῆς εὐχῆς τοῖς λόγοις ἀρκεῖσθαι μηδὲν πρὸς τὴν κτῆσιν τῶν αἰτηθέντων συνεισφέροντας. οὕτω γὰρ ἢ ἄθεον ἀρετὴν—εἰ τοῦτο οἶόν τε εἰπεῖν—ἐπιτηδεύσομεν ἢ ἀνενέργητον εὐχὴν, ὧν τὸ μὲν ἄθεον προαναιρεῖ τῆς ἀρετῆς τὴν οὐσίαν, τὸ δὲ ἄργον ἐκλύει τῆς εὐχῆς τὸ δραστήριον. ^[5]

- 21 5 πῶς γὰρ ἔσται τι καλόν, ὃ μὴ πρὸς κανόνα τὸν θεῖον πράττεται; πῶς δὲ τὸ πρὸς τοῦτον
πραττόμενον οὐ τῆς ἐκείνου συνεργίας πάντως δεῖται πρὸς ὑπόστασιν; ἔστι γὰρ ἡ ἀρετὴ εἰκὼν
θεοῦ ἐν ψυχῇ λογικῇ, εἰκὼν δὲ πᾶσα τοῦ παραδείγματος δεῖται πρὸς γένεσιν καὶ οὐκ ἀρκεῖ τὸ
κτώμενον, ἐὰν μὴ καὶ ἐκεῖσε βλέπη, οὗ πρὸς ὁμοίωσιν τὸ καλὸν κτήσεται. ^[5]
- 21 6 σπεύδοντας οὖν ἐπὶ τὴν ἐνεργὸν ἀρετὴν εὐχεσθαι προσήκει καὶ εὐχομένους τὴν κτῆσιν ταύτης
ἐργάζεσθαι, τοῦτο δὲ ἦν πρὸς τὸ θεῖον καὶ τὸ λαμπρὸν βλέποντας πράττειν καὶ πρὸς
φιλοσοφίαν ἑαυτοὺς συντείνειν μετὰ τοῦ εὖ ἔχεσθαι τῆς πρώτης αἰτίας τῶν ἀγαθῶν. ^[5]
- 21 7 ἡ γὰρ πηγὴ τῆς ἀενάου φύσεως ἡ τετρακτὺς ἐκείνη οὐ μόνον τοῦ εἶναι τοῖς πᾶσιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ
εὖ εἶναι αἰώνιος αἰτία καθέστηκε, τὸ οἰκεῖον ἀγαθὸν διὰ παντὸς ἐφαπλώσασα τοῦ κόσμου οἶον
φῶς ἀκήρατον καὶ νοερόν. ἡ δὲ ταύτης εὖ ἐχομένη ψυχὴ καὶ ὡς ὄμμα πρὸς ὀξυωπίαν ἑαυτὴν
διασμήξασα ἔκ τε τῆς ἐπιμελείας τῶν καλῶν πρὸς τὴν εὐχὴν ἀνεγείρεται καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς
εὐκτικῆς πληρώσεως τὴν σπουδὴν ἐπιτείνει λόγοις ἔργα συνάπτουσα καὶ ἔργα σπουδαῖα θείαις
διαλέξει βεβαιουμένη. ^[5]
- 21 8 καὶ τὰ μὲν εὐρίσκουσα, τὰ δὲ ἐλλαμπομένη σπουδάζει τε ἃ εὐχεται καὶ εὐχεται ἃ σπουδάζει.
τοιαύτη μὲν ἡ τῆς εὐχῆς καὶ σπουδῆς ἕνωσις. τί δὲ τὰ δι' ἀμφοτέρων τούτων κατορθούμενα,
ἐξῆς ἀκούωμεν. τούτων δὲ κρατήσας γνῶσεαι ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων
σύστασιν, ἥ τε ἕκαστα διέρχεται ἥ τε κρατεῖται. ^[5]
- 22 1 Πρῶτον μὲν θεογνωσίαν καὶ θεολογικὴν ἐπιστήμην παρέσεσθαι τοῖς οὕτως ἀχθεῖσι προλέγει
καὶ πάντων τῶν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς τετρακτύος ὑποστάντων τὴν ἐπίγνωσιν μετὰ τῆς κατὰ γένος
αὐτῶν διακρίσεως καὶ τῆς εἰς ἓνα κόσμον ἐνώσεως. τὴν μὲν γὰρ σύνταξιν αὐτῶν ἐνταῦθα τὸ
τῆς συστάσεως ὄνομα δηλοῖ, τὸ δέ, ἥ διέρχεται, τὴν κατ' εἶδος διαφορὰν καὶ τό, ἥ κρατεῖται,
τὴν κατὰ γένος κοινωνίαν. φύσει γὰρ διεστῶτα τῶν λογικῶν οὐσιῶν τὰ γένη κατ' αὐτὴν τὴν
διάστασιν εἰς μίαν κοινωνίαν συνέρχεται. ^[5]
- 22 2 τῷ γὰρ εἶναι τὰ μὲν πρῶτα, τὰ δὲ μέσα, τὰ δὲ ἔσχατα διακέκριται ἅμα καὶ ἥνωται. οὔτε γὰρ τὰ
πρῶτα ἂν γένοιτο μέσα ἢ ἔσχατα, οὔτε τὰ μέσα πρῶτα ἢ ἔσχατα, οὔτε τὰ ἔσχατα πρῶτα ἢ μέσα,
ἀλλ' ἐν τοῖς δημιουργικοῖς ὅροις ἀϊδίως μένει κατὰ γένος διακεκριμένα. ^[5]
- 22 3 καὶ οὕτω μὲν τό, ἥ ἕκαστα διέρχεται, νοοῦμεν. τὸ δέ, ἥ ἕκαστα κρατεῖται, πάλιν αὖ τῇδε
θεωρήσομεν. τὸ πᾶν τόδε οὐκ ἂν εἴη τέλειον μὴ πρῶτα καὶ μέσα καὶ ἔσχατα μέρη ἐν ἑαυτῷ
κεκτημένον ὡς ἀρχὴν καὶ μέσα καὶ τελευτὴν τοῦ ὅλου συστήματος. καὶ τὰ πρῶτα οὐκ ἂν εἴη
πρῶτα μὴ μέσων καὶ ἐσχάτων αὐτοῖς ἐπομένων οὐδὲ τὰ μέσα τοῦτ' ἂν εἴη, ὃ λέγεται, μὴ ἄκρων
ἐκατέρωθεν αὐτοῖς παρακειμένων, ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἔσχατα εἴη ἂν ἔσχατα μὴ πρώτων καὶ μέσων
προηγούμενων. ^[5]
- 22 4 συνεισάγει οὖν ἄλληλα πρὸς τὴν τοῦ παντὸς τελειότητα. καὶ τοῦτο ἦν τὸ κρατεῖσθαι αὐτὰ ὑπ'
ἀλλήλων, ὡς μὲν ἑτεροειδῆ διαφέροντα, ὡς δὲ ἐνὸς κόσμου μέρη συνεισιόντα καὶ αὐτῷ τῷ
διεστάναι ἅμα καὶ ἥνωσθαι τῆς θείας διακοσμήσεως τὴν ὅλην σύστασιν καὶ σύνταξιν
πληροῦντα, ἣν γνῶσεαι, φησὶν, εἰ ἐγκρατὴς γένοιο τῶν προειρημένων καλῶν. ^[5]
- 22 5 τῶν δὲ ἄκρων γενῶν τῇ μνήμῃ συνεισέρχεται τὰ μέσα· ἀθανάτων γὰρ φησι θεῶν θνητῶν τ'
ἀνθρώπων σύστασιν. τὰ δὲ πρῶτα τοῖς ἐσχάτοις διὰ τῶν μέσων συνάπτεται, καὶ τὰ ἔσχατα πρὸς
τὰ πρῶτα τῇ μεσότητι τῶν ἀγαθῶν ἡρώων ἀνατείνεται. τοιαύτη δὲ ἡ τάξις τῶν λογικῶν γενῶν
καὶ ἐν προοιμίῳ παραδέδοται, ὥστ' εἶεν μὲν πρῶτοι ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ οἱ ἀθάνατοι θεοί,
ἔπειθ' ἥρωες ἀγαθοὶ καὶ τελευταῖοι δαίμονες καταχθόνιοι, οὓς νῦν θνητοὺς ἀνθρώπους καλεῖ.
^[5]
- 22 6 πῶς δὲ ἕκαστον τούτων δεῖ νοεῖν, ἥδη εἴρηται· τὸ δὲ γινώσκειν τούτων προσλαβεῖν
ἐπιστημονικὴν, ὣν ἐκ παραδόσεως τὴν τιμὴν προειλήφαμεν, πρακτικὴν ἀρετὴν ἀληθείᾳ

θεωρητικῇ κοσμοῦντων ἢ καὶ ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης εὐεξίας ἐπὶ τὴν θεϊαν ἀρετὴν μεθισταμένων. ^[5]

- 22 7 τὸ γὰρ οὕτω γινῶναι τὰ ὄντα, ὥς παρ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ὑπέστη, ὁμοίωμα θεῖον ἦν κτήσασθαι. ἐπειδὴ δὲ μετὰ τὴν ἀσώματον διακόσμησιν ἢ σωματικὴ φύσις ὑπόκειται τὸν ἐμφανῆ τοῦτον συμπληροῦσα κόσμον καὶ πρὸς τὴν τῶν λογικῶν οὐσιῶν ἡγεμονίαν συντεταγμένη, ἐξῆς τὸ τῆς φυσιολογικῆς ἐπιστήμης ἀγαθὸν ἐπακολουθήσειν μηνύει τοῖς ἐν τάξει προῖοῦσιν ἐπὶ τὰς γνώσεις. γνώση δ', ἥ θέμις ἐστί, φύσιν περὶ παντὸς ὁμοίην, ὥστε σε μήτε ἄελπτ' ἐλπίζειν μήτε τι λήθειν. ^[5]
- 23 1 Πρὸς τὴν θεϊαν εὐμετρίαν ἢ φύσιν τὸν ἐμφανῆ κόσμον ἀποτυπουμένη δι' ἀναλογίας τε αὐτὸν ἑαυτῷ πανταχοῦ διαφόρως ὁμοίωσε καὶ τὸ θεῖον κάλλος ἐνεικονίσαστο δι' ὅλων τῶν ἐγκοσμίων εἰδῶν ἄλλως καὶ ἄλλως, ὥστε οὐρανῷ μὲν ἀποδοῦναι τὸ ἀεικίνητον, γῇ δὲ τὸ μόνιμον, ἐκάτερον δὲ τούτων θείας ὁμοιώσεως ἵχνος ἀποφέρεισθαι. καὶ τῷ μὲν οὐρανίῳ σώματι τὸ πέραν τοῦ παντὸς ἀπένειμε, τῷ δὲ περιγείῳ τὸ κέντρον. ^[5]
- 23 2 ἐν δὲ σφαίρᾳ ἄλλως μὲν τὸ κέντρον ἀρχή, ἄλλως δὲ ὁ τοῦ περιέχοντος ὅρος. ὅθεν τὰ ἄνω μὲν ἄστροις πεποικίλται καὶ τοῖς μετ' ἐκεῖνα ζώοις νοεροῖς, γῇ δὲ φυτοῖς ἐκοσμήθη καὶ ζώοις αἰσθήσει μόνῃ χρωμένοις. μεσότης δὲ τῶν οὕτω διεστηκότων ὁ ἄνθρωπος ἐνοραταὶ ἀμφίβιός τις ὢν καὶ ἔσχατος μὲν τῶν ἄνω, πρῶτος δὲ τῶν κάτω. ^[5]
- 23 3 διὸ ποτὲ μὲν τοῖς ἀθανάτοις συμφέρεται καὶ τῇ πρὸς νοῦν καὶ ἀρετὴν ἐπιστροφῇ τὴν οἰκείαν λῆξιν ἀπολαμβάνει, ποτὲ δὲ τοῖς θνητοῖς εἶδεσι συναγελάζεται καὶ τῇ τῶν θείων νόμων ἐκβάσει τῆς προσηκούσης αὐτῷ ἀξίας ἀποπίπτει.
- 23 4 ὥς γὰρ ἔσχατος τῶν λογικῶν γενῶν οὔτε αἰεὶ καὶ ὡσαύτως πέφυκε νοεῖν—οὕτω γὰρ οὐκ ἂν ἦν ἄνθρωπος, ἀλλὰ φύσει θεός—οὔτε αἰεὶ νοεῖν δύναται, εἰ καὶ μὴ ὡσαύτως τοῦτο γὰρ αὐτὸν εἰς τὴν ἀγγέλου καθίστησι τάξιν. νῦν δὲ ἐστὶν ἄνθρωπος ὁμοιώσει μὲν πρὸς τὸ βέλτιον ἀχθῆναι δυνάμενος, φύσει δὲ ὑποβεβηκὼς τῶν ἀθανάτων θεῶν καὶ τῶν ἀγαυῶν ἡρώων ὥς ἐγκοσμίων πρῶτων καὶ μέσων γενῶν. ^[5]
- 23 5 ὥσπερ δὲ τούτων ὑπέβη τῷ μὴ αἰεὶ νοεῖν ἀλλ' ἐν ἀγνοίᾳ ποτὲ καὶ λήθῃ γίνεσθαι τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας καὶ τῆς θεόθεν κατιούσης εἰς αὐτὸν ἐλλάμψεως, οὕτω τῷ μὴ μένειν αἰεὶ ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑπερέχει ζῶων ἀλόγων καὶ φυτῶν καὶ ὅλης τῆς περιγείου καὶ θνητῆς φύσεως ἀναβέβηκε κατ' οὐσίαν ὥς ἐπιστρέφειν πρὸς θεὸν πεφυκὼς καὶ ἀναμνήσει τὴν λήθην ἀφανίζειν καὶ διδασκαλίᾳ προσλαμβάνειν, ἃ ἀπέβαλε, καὶ τὴν ἄνωθεν φυγὴν τῇ ἀντιστροφῇ φυγῇ ἰᾶσθαι. ^[5]
- 23 6 προσήκει οὖν τῇ ἀνθρωπίνῃ οὐσίᾳ τοιαύτῃ οὔσῃ γινῶναι τὴν σύστασιν ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τε ἀνθρώπων, τοῦτ' ἔστι τῶν λογικῶν γενῶν τὴν διάταξιν· γινῶναι δὲ καὶ τὴν φύσιν τὴν περὶ παντὸς ὁμοίην, τοῦτ' ἔστι τὴν σωματικὴν οὐσίαν τὴν ἄνωθεν μέχρι τῶν τελευταίων δι' ἀναλογίας καὶ ἐμφάσεως θείας κοσμηθεῖσαν· γινῶναι δὲ ταῦτα πάντα, ἥ θέμις ἐστί, τοῦτ' ἔστι, νόμῳ ὥς διάκεινται, καὶ οὕτως, ὥς ὑπέστη παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ ὃν τρόπον τοῖς ἐκείνου νόμοις ἐστὶ διατεταγμένα, εἴτε σώματα, εἴτε ἀσώματα. ^[5]
- 23 7 κατὰ κοινοῦ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ποιήσεων τὸ γινῶναι δεῖ, ἥ θέμις ἐστίν, ἀκουστέον. οὐ γὰρ ἀλογίστοις προθυμίαις ἐκόντας μεταφέρειν δεῖ τὴν ἀξίαν τῶν πραγμάτων πρὸς τὸ ἡμῖν δοκοῦν, ἀλλὰ τοῖς τῆς ἀληθείας ὅροις ἐπομένως γινώσκειν τὰ ὄντα πάντα, ἥ θέμις ἐστί καὶ ὥς ὁ τῆς δημιουργίας θεσμὸς ὥρισεν ἕκαστα. ἐκ δὲ τούτων τῶν δύο γνώσεων, τῆς τε περὶ τὴν ἀσώματον ποιήσιν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς περὶ τὴν σωματικὴν, κάλλιστον ἐπανθεῖ πόρισμα τὸ μήτε ἄελπτα ἐλπίζειν μήτε τι λήθειν. ^[5]
- 23 8 ἐκ γὰρ τοῦ λανθάνειν ἡμᾶς τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων ἐπιγίνεται καὶ τὸ ἄελπτα ἐλπίζειν καὶ τὸ ἀδύνατα περινοεῖν. οἷον εἴ τις ἄνθρωπος ὢν τῶν ἀθανάτων θεῶν ἐλπίζει γενέσθαι ἢ τῶν

ἀγαυῶν ἡρώων, οὗτος οὐκ οἶδε τοὺς ὅρους τῆς φύσεως οὔτε τῶν ὄντων πρῶτα καὶ μέσα καὶ ἔσχατα διεστείλατο. καὶ πάλιν, εἴ τις τὴν αὐτοῦ ψυχὴν συναποθνήσκειν οἶται τῷ θνητῷ σώματι ἀγνοίᾳ τῆς προσοῦσης ἀθανασίας τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ, προσδοκᾷ, ἃ μὴ δεῖ μηδὲ οἶόν τε γενέσθαι. ^[5]

23 9 ὁμοίως δὲ καὶ ὁ θηρίου μεταμφιάσασθαι σῶμα ἐλπίζων καὶ ζῶον ἄλογον γενέσθαι διὰ κακίαν ἢ καὶ φυτὸν δι' ἀργίαν αἰσθήσεως, καὶ οὗτος ἀντιστρόφως τοῖς εἰς τὰ ἄνω γένη μεταβάλλουσι τὴν τοῦ ἀνθρώπου οὐσίαν πρὸς τὰ κάτω αὐτὴν συνωθεῖ πεπλανημένος καὶ ἀγνοῶν τὸ ἀμετάβλητον τοῦ κατ' οὐσίαν ὑπάρχοντος εἶδους τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ. ^[5]

23 10 ἀεὶ γὰρ μένουσα ἀνθρωπος τῇ τῆς ἀρετῆς καὶ κακίας ἀνὰ μέρος κτήσεται θηρίον λέγεται ἢ θεὸς γίνεσθαι, φύσει δὲ οὐδέτερον, ἀλλὰ σχέσει τῆς πρὸς ἐκάτερον ὁμοιώσεως. καὶ ὅλως ὁ τὴν προσοῦσαν ἀξίαν ἐκάστῳ τῶν ὄντων μὴ εἰδὼς ἀλλ' ἥτοι ὑπερβάλλων αὐτῆς ἢ ἐλλείπων, τὴν ἀγνοίαν ταύτην ἀφορμὴν τῆς ὑποκένου δόξης καὶ ἀέλπτου ἐλπίδος πεποιήται. ^[5]

23 11 ὁ δὲ ἐν τοῖς δημιουργικοῖς μέτροις ἕκαστα ἀφορίζων καὶ γινώσκων τὰ ὄντα, ἢ γέγονε, καὶ παραμετρῶν τῷ θεῷ τὴν ἑαυτοῦ γνῶσιν, οὗτος τὸ ἔπου θεῷ μάλιστα τηρεῖ καὶ τὸ ἄριστον μέτρον οἶδε καὶ τῆς ἀνεξαπατήτου ἐλπίδος τυγχάνει. γνῶσιν δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πῆματ' ἔχοντας τλήμονας, οἳ τ' ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὔτ' ἐσορῶσιν οὔτε κλύουσι· λύσιν δὲ κακῶν παῦροι συνιᾶσιν. ^[5]

24 n τοίη μοῖρ' αὐτῶν βλάπτει φρένας· οἱ δὲ κυλίνδροις ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλα φέρονται ἀπείρονα πῆματ' ἔχοντες. λυγρὴ γὰρ συνοπαδὸς ἔρις βλάπτουσα λέληθε σύμφυτος, ἣν οὐ δεῖ προάγειν, εἴκοντα δὲ φεύγειν. Τῆς τῶν ἀσωμάτων καὶ σωματικῶν γενῶν καλῶς γνωσθείσης διατάξεως ἔπεται καὶ τὴν ἀνθρώπου οὐσίαν ἀκριβῶς γνωρίζεσθαι, οἷα τε οὕσα τυγχάνει καὶ οἷων δεκτικὴ παθημάτων, καὶ ὅτι ἐν μεθορίῳ ἐστὶ τῶν τε ἀπτῶτων εἰς κακίαν καὶ τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐ πεφυκότων ἀνάγεσθαι· διὸ καὶ ἐπαμφοτερίζει ταῖς σχέσεσιν, ὅτε μὲν ἐκεῖ ζῶν τὴν νοερὰν εὐζωίαν, ὅτε δὲ ἐνταῦθα τὴν αἰσθητικὴν ἐμπάθειαν προσλαμβάνων, ἔνθεν καὶ λέγεται ὀρθῶς ὑπὸ Ἡρακλείτου, ὅτι ζῶμεν τὸν ἐκείνων θάνατον, τεθνήκαμεν δὲ τὸν ἐκείνων βίον. ^[5]

24 2 κάτεισι γὰρ καὶ ἀποπίπτει τῆς εὐδαίμονος χώρας ὁ ἀνθρωπος, ὡς Ἐμπεδοκλῆς φησιν ὁ Πυθαγόρειος, φυγὰς θεόθεν καὶ ἀλήτης, νείκεϊ μαινομένῳ πίσυνος. ἄνεισι δὲ καὶ τὴν ἀρχαίαν ἔξιν ἀπολαμβάνει, εἰ φύγοι τὰ περὶ γῆν καὶ τὸν ἀτερπέα χῶρον, ὡς ὁ αὐτὸς λέγει, ἔνθα Φόνος τε Κότος τε καὶ ἄλλων ἔθνεα Κηρῶν, εἰς ὃν οἱ ἐκπεσόντες Ἄτης ἂν λειμῶνα κατὰ σκότος ἡλάσκουσιν. ^[5]

24 3 ἡ δὲ ἔφσεις τοῦ φεύγοντος τὸν τῆς Ἄτης λειμῶνα πρὸς τὸν τῆς ἀληθείας ἐπείγεται λειμῶνα, ὃν ἀπολιπὼν τῇ ὁρμῇ τῆς πτερορρυήσεως εἰς γήινον ἔρχεται σῶμα ὀλβίου αἰῶνος ἀμερθεῖς. τούτοις δὲ καὶ ὁ Πλάτων ἐστὶ σύμφωνος περὶ μὲν τῆς καθόδου ταυτὶ λέγων· ὅταν δὲ ἀδυνατήσασα ἐπισπέσθαι μὴ ἴδῃ καὶ τινι συντυχίᾳ χρησαμένη πτερορρυήσῃ τε καὶ ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ, τότε νόμος ταύτην εἰς ζῶον θνητὸν εἰσοικίζεσθαι. ^[5]

24 4 περὶ δὲ τῆς ἀνόδου ταῦτα· ὅτι τὸν προσφύντα ὕστερον ὄχλον ἐκ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ πυρός, θορυβώδη καὶ ἄλογον ὄντα, λόγῳ κρατήσας ὁ ἀνθρωπος εἰς τὸ τῆς πρώτης καὶ ἀρίστης ἀφικνεῖται εἶδος ἔξεως, ὅτε καὶ εἰς τὸ ζύννομον ἄστρον ἀνάγεται ὑγιῆς καὶ ὀλόκληρος γενόμενος ὑγιῆς μὲν τῇ τῶν παθῶν ὡς νοσημάτων ἀπαλλαγῇ, ὃ διὰ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς παραγίνεται, ὀλόκληρος δὲ τῇ νοῦ καὶ ἐπιστήμης ὡς οἰκείων μερῶν ἀναλήψει, ὃ διὰ τῆς θεωρητικῆς ἀληθείας κατορθοῦσθαι πέφυκεν. ^[5]

24 5 καὶ πάλιν, ὡς δέοι τῇ ἐντεῦθεν φυγῇ τὴν ἀπὸ τῶν κρειττόνων γενομένην ἀπόστασιν ἐξιάσασθαι, σαφῶς παρίστησι φυγὴν τῶν τῇδε κακῶν τὴν φιλοσοφίαν ὀριζόμενος.

24 6

συμπεφυκέναι γὰρ τὰ πάθη μόνοις τοῖς θνητοῖς ἀποφαίνεται διὰ τούτων· ἀλλ' οὐδὲ ἀπολέσθαι τὰ κακὰ δυνατόν οὔτε ἐν θεοῖς εἶναι, περὶ δὲ τόνδε τὸν τόπον καὶ τὴν θνητὴν φύσιν περιπολεῖν ἐξ ἀνάγκης. τοῖς γὰρ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ πάντως που καὶ τὸ παρὰ φύσιν διατεθῆναι δύνασθαι παρέπεται, ὅπερ ἦν τῶν κακῶν ἀρχή. πῶς δὲ δεῖ ταῦτα φυγεῖν ἐπάγει· διὸ δεῖ ἐνθένδε ἐκεῖσε φυγεῖν. ^[5]

24 7 φυγὴ δὲ ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώπων· ὁμοίωσις δὲ δίκαιον καὶ ὅσιον μετὰ φρονήσεως γενέσθαι. τὸν γὰρ ἀποδρᾶναι βουλόμενον τὰ κακὰ τὴν θνητὴν φύσιν πρῶτον ἀποστραφῆναι δεῖ· οὐ γὰρ οἶόν τε ταύτῃ συμπεφυρμένους μὴ καὶ τῶν ἐπομένων αὐτῇ κακῶν ἐξ ἀνάγκης ἀναπίμπλασθαι. ^[5]

24 8 ὥσπερ οὖν ἡ θεόθεν φυγὴ καὶ ἡ πτερορρύσις τῶν κουφιζόντων ἡμᾶς πρὸς τὰ ἄνω πτερῶν εἰς τὸν τῶν θνητῶν ἦνεγκε τόπον, οἷς τὰ κακὰ συνεισέρχεται, οὕτω καὶ ἡ τῆς θνητῆς προσπαθείας ἀποβολὴ καὶ ἡ τῶν ἀρετῶν οἷον πτερῶν τινῶν ἔκφυσις πρὸς τὸν τῶν κακῶν καθαρὸν τόπον, πρὸς τὴν θείαν εὐζωΐαν ἡμᾶς ἀνάξει. ^[5]

24 9 μέση γὰρ οὕσα ἡ τοῦ ἀνθρώπου οὐσία τῶν τε ἀεὶ νοούντων τὸν θεὸν καὶ τῶν μηδέποτε νοεῖν πεφυκότεν ἄναισι τε πρὸς ἐκεῖνα καὶ κάτεισι πρὸς ταῦτα, νοῦ κτήσεται καὶ ἀποβολῇ πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν καὶ τὴν θήρειον διὰ τὸ τῆς φύσεως ἀμφίβιον ἀνὰ μέρος οἰκειουμένη. ταῦτα οὖν ὁ περὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐγνωκὼς οὐσίας οἶδε, πῶς αὐθαίρετα πῆματα ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ πῶς τλήμονες καὶ τάλανες ταῖς ἑαυτῶν αἰρέσεσι γίνονται. ^[5]

24 10 ποτὲ μὲν γάρ, ἔτι δυνάμενοι μένειν ἐκεῖ, προπετεῖα ὁρμῆς εἰς γένεσιν κατασύρονται, ποτὲ δέ, δυνάμενοι θάττον ἐντεῦθεν ἀπολύεσθαι, αὐτοὶ ἑαυτοὺς ταῖς ἀμετρίαις τῶν παθῶν καταπλέκουσιν. καὶ τοῦτο ἦν τὸ τῶν ἀγαθῶν πέλας ὄντων μήτε ὁρᾶν μήτε ἀκούειν, ἵνα ἀγαθὰ μὲν ἀρετὴ καὶ ἀλήθεια νῦν λέγεται, τὸ δὲ μὴ ὁρᾶν πέλας ὄντα τὸ μὴ δι' ἑαυτοῦ ἀνακινεῖσθαι πρὸς εὔρεσιν τῶν καλῶν καὶ τὸ μὴ ἀκούειν τὸ ταῖς παρ' ἄλλων διδασκαλίαις μὴ ἐπήκοον γίνεσθαι. ^[5]

24 11 διπλὴ γὰρ ἡ τῆς ἐπιστήμης ἀνάληψις· ἢ διὰ μαθήσεως ὡς δι' ἀκοῆς, ἢ δι' εὐρέσεως ὡς δι' ὁράσεως. αὐθαίρετα οὖν πῆματα ἔχειν λέγονται οἱ μήτε μανθάνειν παρ' ἄλλων μήτε εὐρίσκειν δι' ἑαυτῶν ἐθέλοντες ὡς τῆς συναισθήσεως τῶν ἀγαθῶν ἄμοιροι ὄντες καὶ διὰ τοῦτο πάντῃ ἀχρεῖοι. ὅς γὰρ ἂν μὴτ' αὐτὸς νοήῃ μὴτ' ἄλλου λέγοντος ἐν θυμῷ βάλλεται, κεῖνος δ' αὐτ' ἀχρήϊος ἀνήρ. ^[5]

24 12 οἱ δὲ περὶ τῶν ἀγαθῶν μανθάνειν τε καὶ εὐρίσκειν ἔργον πεποιημένοι, οὗτοί εἰσιν οἱ τῶν κακῶν τὴν λύσιν συνιέντες καὶ φυγῇ τῶν τῆδε πόνων εἰς τὸν ἐλεύθερον αἰθέρα μετοικιζόμενοι. ὀλίγοι δὲ εἰσιν οἱ τοιοῦτοι. οἱ γὰρ πλεῖστοι κακοὶ καὶ τῆς θνητῆς προσπαθείας ἥττους καὶ φρενοβλαβεῖς ὑπὸ τῆς εἰς γῆν νεύσεως γενόμενοι, ὡς καὶ τοῦτο παρ' ἑαυτῶν τὸ κακὸν ἔχειν διὰ τὸ βουλευθῆναι φυγεῖν ἀπὸ θεοῦ καὶ ἀπομερίσαι ἑαυτοὺς τῆς τούτου ὁμιλίας, ἧς ἡτύχουν ἐν αὐγῇ καθαρᾷ διάγοντες. ^[5]

24 13 τὸν γὰρ ἀπὸ τοῦ θεοῦ χωρισμὸν ἡ βλάπτουσα τὰς φρένας μοῖρα νῦν δηλοῖ. οὐ γὰρ ἐστὶν ἢ μὴ ἀνοηταίνειν τὸν ἐκ θεοῦ γενόμενον ἔρημον ἢ μὴ ἔρημον εἶναι θεοῦ τὸν εἰς ἄνοιαν ἐκπεσόντα. τὸν γὰρ ἀνόητον ἀνάγκη καὶ ἄθεον εἶναι καὶ τὸν ἄθεον ἀνόητον. ^[5]

24 14 ἀμφοτέρω δὲ οἱ μὴ πρὸς τὸν ἔρωτα τῶν καλῶν ἐγγεγερμένοι ἀπείρονα πῆματ' ἔχουσιν, οἷον κύλινδροι ταῖς καταγώγοις πράξεσιν ἄλλοτε ἄλλοις κακοῖς συμφερόμενοι καὶ μὴ ἔχοντες, ὅ τι χρῆσονται ἑαυτοῖς, διὰ τὸ πάσαις ταῖς τύχαις ἀπαιδεύτως προσφέρεσθαι, νῦν μὲν ἐξυβρίζοντες ἐν πλούτῳ, νῦν δὲ ἐν πενίᾳ κακουργοῦντες καὶ πρὸς ληστείαν μὲν ὑπὸ ῥώμης σώματος ἐκφερόμενοι, πρὸς δὲ βλασφημίαν ὑπὸ ἀσθενείας καὶ νοσημάτων, τήν τε ἀπαιδίαν ὀδυρόμενοι καὶ τὴν πολυπαιδίαν ἀφορμὴν πολέμων καὶ αἰσχροκερδείας ποιοῦμενοι. ^[5]

- 24 15 καὶ ἀπλῶς εἶπεῖν· οὐκ ἔστι τι τῶν ἐν τῷ βίῳ, ὃ μὴ πρὸς κακοῦ τοῖς ἀνοήτοις γίνεται πανταχόθεν στενοχωρουμένοις ὑπὸ τῆς αὐθαιρέτου κακίας καὶ τοῦ μὴ ἀναβλέπειν πρὸς τὸ θεῖον φῶς μηδὲ ἐπαΐειν ἐθέλειν τῶν ὄντως ἀγαθῶν, ἀλλὰ καταδεδυκότας εἰς τὴν θνητὴν προσπάθειαν ὡς ἐν κλύδωνι τῷ βίῳ φέρεσθαι. τούτων δὲ λύσις μία ἢ πρὸς θεὸν ἐπιστροφή, ἣν ἐξευρίσκουσιν οἱ τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς καὶ τὸ οὖς πρὸς τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀνάληψιν ἐπεγείροντες καὶ τὸ παρεπόμενον τῇ οὐσίᾳ ἡμῶν κακὸν τῇ ἀναγωγικῇ δυνάμει θεραπεύσαντες. ^[5]
- 24 16 ἦν δὲ συμφυὲς ἅμα καὶ ἐπίκτητον ἡμῖν κακὸν ἢ τοῦ αὐτεξουσίου παρὰ φύσιν κίνησις, καθ' ἣν ἐρίζειν τε καὶ ἐναντιοῦσθαι τοῖς θεοῖς νόμοις πειρώμεθα, οὐδὲ ἐπαισθανόμενοι, ὅσον ἑαυτοὺς βλάπτομεν διὰ τοῦ δοκεῖν ἀντιτείνειν θεῷ, ἀλλὰ μόνον τοῦτο τυφλῶς ὁρῶντες, ὅτι ἐδυνήθημεν ἀφηνιάσαι τῶν ἐκείνου θεσμῶν. ^[5]
- 24 17 καὶ τοῦτο ἦν τὸ πολλῷ τῷ αὐτεξουσίῳ χρήσασθαι καὶ ἀμέτρως, τὸ τολμᾶν ἀφίστασθαι θεοῦ καὶ τὴν λυγρὰν ἔριν πρὸς αὐτὸν ἀναδέχεσθαι, καθ' ἣν ἐρίζομεν τρόπον τινὰ καὶ φιλονεικοῦμεν ἐκείνου λέγοντος· μὴ ποιήσης τόδε, τοῦτο αὐτὸ μάλιστα ποιεῖν ἐθέλειν, καὶ πάλιν αὖ, εἰ ἐκεῖνος λέγοι· ποιήσον τόδε, αὐτὸ τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἵνα ἐκατέρωθεν τῆς ἀθλιότητος ἑαυτοὺς πληρώσωσιν οἱ τῶν θεῶν ὅρων ἐκβαίνοντες τῷ τε μὴ ποιεῖν τὰ προστεταγμένα καὶ τῷ ποιεῖν τὰ ἀπηγορευμένα. ^[5]
- 24 18 τί οὖν πρὸς τὴν λυγρὰν ταύτην ἔριν τὴν συνοπαδὸν ἅμα καὶ σύμφυτον λεγομένην ἐξευρήσομεν τὴν ἐκ τοῦ ἐφ' ἡμῖν παρὰ φύσιν διατεθέντος ἐγειρομένην καὶ διὰ τοῦτο ὡς οἰκεῖον κακὸν λεληθότως βλάπτειν πεφυκυῖαν; τί πρὸς ταύτην ἀντιτιθέναι δεῖ; τί τοῦ μαινομένου νείκους ἄκος ἐξευρεῖν; τί τῆς καταγωγῆς δυνάμεως ῥῆμα ἢ τὸ πονεῖν ταῦτα καὶ ἐκμελετᾶν καὶ ἐν ἔρωτι θέσθαι, ἅπερ τῆς θείας ἀρετῆς ἡμᾶς εἰς ἴχνια θήσει; ταῦτα γὰρ ἦν ἢ λύσις τῶν κακῶν, ἦν οἱ παῦροι συνιᾷσι, ταῦτα ἢ τῶν πέλας ὄντων ἀγαθῶν ἀκοή καὶ ὄψις, ταῦτα ἢ τῶν αὐθαιρέτων πημάτων ἀπαλλαγὴ, ταῦτα τῆς ἀπειρίας τῶν παθῶν ἢ τομῇ. ^[5]
- 24 19 ταῦτα οὖν καὶ τῆς ἀθέου ἔριδος ἀποφυγὴ γένοιτ' ἂν καὶ σωτηρία ψυχῆς καὶ ἀποκάθαρσις τοῦ μαινομένου νείκους καὶ ἀνάκλησις τῆς θεόθεν φυγῆς. ^[5]
- 24 20 τὴν γὰρ καταγωγὸν ῥοπὴν τῇ ἀναγωγῇ δυνάμει μόνως ἂν ἰασαίμεθα, εἰ μὴ περαιτέρω προάγοιμεν αὐτὴν μηδὲ ἐπὶ κακοῖς κακὰ συντιθεῖμεν, ἀλλ' ἐπιπειθεῖς γενόμενοι τῷ ὀρθῷ λόγῳ φεύγοιμεν τὴν λυγρὰν ἔριν τῇ ἀγαθῇ ἔριδι, οὐ φιλονεικοῦντες ἀπειθεῖν τῷ θεῷ, ἀλλὰ φιλονεικοῦντες ὅτι μάλιστα αὐτῷ πείθεσθαι, ἦν οὐδὲ ἔριν δεῖ καλεῖν, ἀλλὰ θεοπειθεῖ ὑπακοὴν καὶ ἐπιστροφὴν πρὸς τὸν θεῖον νόμον καὶ ἐκούσιον ὑπόταξιν τὰς ἀφορμὰς περικόπτουσιν τῆς ἀνοήτου ἀπειθείας. ^[5]
- 24 21 ταῦτα γὰρ οἶμαι πάντα διὰ τῶν προκειμένων ἐπὶ δηλοῦσθαι· τὸ μὲν τῆς αὐτεξουσίου πονηρίας διὰ τοῦ γνῶσθαι δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πῆματ' ἔχοντας, οὓς τλήμονας δεῖ καλεῖν καὶ ἀθλίους, ὅτι πρὸς αὐτοπροαίρετον κακίαν εἰλκύσθησαν, τὸ δὲ μηδαμῶς τούτους ἐπαΐειν τῶν καλῶν ἐθέλειν διὰ τοῦ λέγειν, οἳ τ' ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὕτ' ἐσορῶσιν οὔτε κλύουσιν καί, ὅτι δυνατόν ἀπολυθῆναι τῶν αὐθαιρέτων κακῶν, δηλοῖ τὸ λύσιν δὲ κακῶν παῦροι συνιᾷσιν, ὃ μεταξὺ παρεμβέβληται, ἵνα τῶν ἐφ' ἡμῖν δείξας τὴν λύσιν ὑπάρχουσαν καὶ τὸν δεσμὸν ἐκ τοῦ ἐκουσίου ἡρτῆσθαι μηνύσῃ. εἴτα ἐπισυνάπτει τὴν τυφλότητος καὶ κωφότητος ταῖς εἰς κακίαν ἐκπεσοῦσαις ψυχαῖς αἰτίαν· τοίη γὰρ μοῖρ' αὐτῶν βλάπτει φρένας. ^[10]
- 24 22 εἰς γὰρ ἄνοιαν καὶ ἀπροβούλευτον αἵρεσιν ὁ ἀπὸ τῶν κρειττόνων χωρισμὸς ἄγει, ὃν διὰ τῆς λυγρᾶς μοίρας ἠνίκατο τῆς ποιούσης ἡμᾶς ἕξω θεοῦ χοροῦ· τῇ δὲ πρὸς τὸ μερικὸν καὶ θνητὸν ζῶον νεύσει καὶ τὰ ἐπόμενα τῇ ἀβουλίᾳ παραδείκνυσιν καί, πῶς ἐκούσια ἅμα καὶ ἀκούσια τὰ πλημμελήματα, ἐκδιδάσκει τῇ κατ' ἐπιπέδου κυλινδρική κινήσει εἰκέναι φήσας τὸν τῶν

ἀνοήτων βίον, ὃς κύκλῳ ἅμα καὶ ἐπ' εὐθείας τότε κινεῖται, κύκλῳ μὲν δι' ἑαυτόν, ἐπ' εὐθείας δὲ διὰ τὴν πτώσιν. ^[10]

24 23 ὥς γὰρ ὁ κύλινδρος οὐ κατακρατεῖ τῆς περὶ τὸν ἄξονα κυκλικῆς περιαγωγῆς ἀπὸ τῆς ὀρθότητος πλαγιασθεῖς, οὕτως οὐδὲ ψυχὴ τῆς τεύξεως τῶν ὄντως ἀγαθῶν τυγχάνει τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς πρὸς θεὸν στάσεως ἀποπεσοῦσα, πλανᾶται δὲ περὶ τὰ δοκοῦντα ἀγαθὰ καὶ ἐκφέρεται ἐπ' εὐθείας ταῖς αἰσθητικαῖς προσπαθείαις κυλιόμενη, ὃ διὰ τοῦ ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλα φέρονται ἀπείρονα πῆματ' ἔχοντες παρέστησεν. ^[5]

24 24 ἐπειδὴ δὲ τῆς τὰς φρένας βλαπτούσης μοίρας καὶ τοῦ χωρισμοῦ τοῦ ἀπὸ τῶν θείων αἴτιον ἦν τὸ αὐτεξούσιον κίνημα παρὰ φύσιν διατεθέν, πῶς δεῖ καὶ τοῦτο κατευνάξιν καὶ πρὸς θεὸν ἐπιστρέφειν, διὰ τῶν ἐξῆς δύο στίχων ἐδίδαξε, τὴν μὲν αὐτεξούσιον βλάβην οὕτω καταμηνύσας· λυγρὴ γὰρ συνοπαδὸς ἔρις βλάπτουσα λέληθε σύμφυτος, τὴν δὲ αὐτεξούσιον ἴασιν· ἦν οὐ δεῖ προάγειν, εἴκοντα δὲ φεύγειν. συνορῶν δέ, ὅτι προηγουμένως τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ ἐπικουρίας χρήζομεν πρὸς ἀποφυγὴν μὲν τῶν κακῶν, ἀνάκτησιν δὲ τῶν ἀγαθῶν, ὥστερτινὰ εὐχὴν ἐπήγαγε καὶ βοηθείας αἴτησιν τὴν πρὸς τὸν Δία ἐπιστροφήν. ^[5]

25 n Ζεῦ πάτερ, ἥ πολλῶν γε κακῶν λύσειας ἅπαντας, εἰ πᾶσιν δείξαις, οἷψ τῷ δαίμονι χρῶνται. ἀλλὰ σὺ θάρσει, ἐπεὶ θεῖον γένος ἐστὶ βροτοῖσιν, οἷς ἱερὰ προφέρουσα φύσις δείκνυσιν ἕκαστα. ὦν εἴ σοί τι μέτεστι, κρατήσεις, ὦν σε κελεύω, ἐξακέσας, ψυχὴν δὲ πόνων ἀπὸ τῶνδε σαώσεις. Τὸν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντὸς ἔθος ἦν τοῖς Πυθαγορείοις τῷ τοῦ Διὸς καὶ Ζηνὸς ὀνόματι σεμνύνειν. ^[5]

25 1 δι' ὃν γὰρ τὸ εἶναι καὶ τὸ ζῆν τοῖς πᾶσιν ὑπάρχει, τοῦτον δίκαιον ἀπὸ τῆς ἐνεργείας ὀνομάζεσθαι. κύριον γὰρ ὄντως ὄνομα θεοῦ τὸ ταῖς ἐνεργείαις αὐτοῦ καὶ ταῖς ποιήσεσι μάλιστα πρέπον, τὰ δὲ ἐφ' ἡμῶν, δοκοῦντα κύρια εἶναι, τύχη καὶ προαίρεσις τίθεται μᾶλλον ἢ ἡ τῆς οὐσίας οἰκειότης ἐξευρίσκει, ὡς ἔστιν ἐπὶ πολλῶν ἰδεῖν ὀνομάτων ἀλλοτρίως τισὶ κειμένων οἶον, εἰ ὁ πονηρὸς τὸν τρόπον Ἀγάθων καλοῖτο καὶ εἰ ὁ ἄθεος τὴν γνώμην Εὐσέβιος. τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐδὲν μετέχει τῆς τῶν ὀνομάτων ὀρθότητος, ὅτι μηδὲν τῆς οὐσίας ἢ τῆς ἐνεργείας παρίστησι τῶν πραγμάτων ἐκείνων, οἷς κεῖται ὀνόματα. ^[10]

25 2 τὴν οὖν ὄντως ὀρθότητα τῶν ὀνομάτων ἐν τοῖς αἰδίοις τῶν πραγμάτων προσήκει ζητεῖν καὶ τούτων ἐν τοῖς θείοις καὶ τῶν θείων ἐν τοῖς ἀρίστοις. ὅθεν καὶ τὸ τοῦ Διὸς ὄνομα σύμβολόν ἐστι καὶ εἰκὼν ἐν φωνῇ δημιουργικῆς οὐσίας τῷ τοῦ πρώτους θεμένους τοῖς πράγμασι τὰ ὀνόματα διὰ σοφίας ὑπερβολὴν ὥστερτινὰς ἀγαλματοποιοῦς ἀρίστους διὰ τῶν ὀνομάτων ὡς δι' εἰκόνων ἐμφανίσει αὐτῶν τὰς δυνάμεις. ^[5]

25 3 τὰ γὰρ ἐν τῇ φωνῇ ὀνόματα σύμβολα τῶν ἐν τῇ ψυχῇ νοήσεων ἀπειργάζοντο, τὰς δὲ νοήσεις αὐτὰς γνωστικὰς εἰκόνας τῶν νοηθέντων πραγμάτων ἐποιοῦντο. τῇ γὰρ πρὸς τὰ νοητὰ ἐπιστροφῇ θεωρίας πλησθέντες ἀκκεῖθεν ἐγκύμονες γενόμενοι νοερῶν ὠδίνων εἰς φωνὰς ἤδη προϊόντες τοιαῦτα ἐτίθεντο τοῖς οὖσιν ὀνόματα, ἃ δι' αὐτῆς τῆς φωνῆς καὶ τῶν εἰς τὴν ταύτης ἐκφώνησιν παραληφθέντων στοιχείων, ὡς οἶόν τε ἦν, ἀπετύπου τῶν ὀνομαζομένων τὰ εἶδη καὶ ἐπέστρεφε πρὸς αὐτὰς τὰς οὐσίας τοὺς ὀρθῶς αὐτῶν κατακούοντας, ὥστε γίνεσθαι τὸ πέρας τῆς ἐκείνων θεωρίας ἀρχὴν ἡμῖν πρὸς εὗρεσιν τῆς τῶν πραγμάτων νοήσεως. οὕτω μὲν οὖν ὁ δημιουργὸς αὐτοῖς πάλαι μὲν τετρακτὺς, νῦν δὲ Ζεὺς πατὴρ δι' ἃς εἵπομεν αἰτίας ὠνόμασται. ^[10]

25 4 ὃ δὲ αἰτεῖ παρ' αὐτοῦ τῆς παρούσης εὐχῆς ὁ λόγος, τοῦτο ἤδη τοῖς πᾶσιν ἐφήπλωται δι' ἀγαθότητα, παρ' ἡμῖν δὲ ἐστὶ τὸ λαβεῖν τὸ ἀεὶ παρ' ἐκείνου διδόμενον. καὶ γὰρ ἐν τοῖς προτέροις ἐλέγετο· ἔρχευ ἐπ' ἔργον θεοῖσιν ἐπευξάμενος, ὡς ἐκείνων μὲν ἀεὶ διδόντων τὰ

ἀγαθὰ, ἡμῶν δὲ τότε αὐτὰ δεχομένων, ὅταν ἑαυτοὺς πρὸς τὴν θεῖαν δόσιν συντείνωμεν· τὸ γὰρ αὐτεξούσιον οὐκ ἂν λάβοι τὰ ὄντως ἀγαθὰ μὴ βουλούμενον λαβεῖν. ^[5]

25 5 ταῦτα δὲ ἐστὶν ἀλήθεια καὶ ἀρετὴ ἀπὸ τῆς δημιουργικῆς οὐσίας αἰεὶ καὶ ὡσαύτως πᾶσιν ἐλλαμπόμενα. καὶ νῦν δὲ ὁ λόγος ὡς ἀναγκαῖον πρὸς τὴν τῶν κακῶν λύσιν ἀπαιτεῖ τὴν ἑαυτῶν οὐσίαν ἡμᾶς ἰδεῖν· τοῦτο γὰρ ἦν, οἷω τῷ δαίμονι χρῶνται, ἀντὶ τοῦ, οἷα ψυχῇ. τῇ δὲ τοιαύτῃ εἰς ἑαυτοὺς ἐπιστροφῇ διορίζεται ἐξ ἀνάγκης ἔπεσθαι καὶ τὴν ἀποφυγὴν τῶν κακῶν καὶ τὴν ἔκφρασιν τῶν πρὸς εὐδαιμονίαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ προτεινομένων. ^[5]

25 6 ἐξ ὑποθέσεως οὖν πρόεισιν ὁ λόγος, ὅτι, εἰ πάντες ἴδοιεν, ὅ εἰσι καὶ οἷω τῷ δαίμονι χρῶνται, πάντες ἀπολυθεῖεν ἂν τῶν κακῶν. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. οὐ γὰρ οἷόν τε πάντας ὁμοῦ φιλοσοφῆσαι καὶ ὑποδέξασθαι τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ αἰεὶ προσφερόμενα ἀγαθὰ πρὸς εὐζωΐας τελειότητα. ^[5]

25 7 τί οὖν τὸ λειπόμενον ἢ τούτους μόνους χρῆναι θαρρεῖν τοὺς προσιόντας τῇ ἀναφαινούσῃ τὰ οἰκεῖα ἡμῖν ἀγαθὰ ἐπιστήμῃ; μόνους γὰρ τούτους ἀπολυθήσεσθαι τῶν παραπεπηγότων κακῶν τῇ θνητῇ φύσει, ἐπειδὴ καὶ μόνοι πρὸς τὴν θέαν τῶν ὄντως ἀγαθῶν ἐπεστράφησαν· οὓς ἄξιον καὶ εἰς τὸ θεῖον γένος ἐγγράφειν ὡς ὑπὸ τῆς ἱερᾶς φύσεως, τουτέστι φιλοσοφίας, διδαχθέντας καὶ ἀσκηθέντας τὰ δέοντα. ^[5]

25 8 τῆς δὲ κοινωνίας τῶν θείων ἀνδρῶν εἴ τι μέτεστιν ἡμῖν, δηλώσομεν ἀντεχομένοις τῶν σπουδαίων ἔργων καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων, οἷς μόνη ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ θεραπεύεται καὶ τῶν τῇδε ἐλευθεροῦται πόνων εἰς τὴν θεῖαν λῆξιν μεθισταμένη. συνελόντι οὖν εἰπεῖν ὁ νοῦς τῶν προκειμένων ἐπὶ ἔστι τοιοῦτος· οἱ γνόντες ἑαυτοὺς ἀπολύονται τῆς θνητῆς ἐμπαθείας. ^[5]

25 9 διὰ τί οὖν οὐ πάντες ἀπολύονται, πάντες ἀφορμὰς ἔχοντες ἐμφύτους πρὸς ἐπίγνωσιν τῆς ἑαυτῶν οὐσίας; ὅτι οἱ πλεῖστοι, ὡς ἔφην, αὐθαίρετα πῆματ' ἔχουσιν, οἱ τῶν ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὐτ' ἐσορῶσιν οὔτε κλύουσιν. ὀλίγοι δὲ εἰσιν οἱ τὴν τῶν κακῶν λύσιν συνιέντες ἐκ τοῦ γινῶναι, οἷω τῷ δαίμονι χρῶνται· οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ φιλοσοφία καθηράμενοι τῶν τῆς ἀλογίας παθῶν καὶ ἐκ τῶν τῇδε τόπων ὥσπερ ἐκ δεσμοτηρίων ἐλευθερούμενοι. πῶς οὖν φησι πρὸς τὸν Δία· ἡ πολλῶν γε κακῶν λύσειας ἅπαντας, εἰ πᾶσιν δείξαις, οἷω τῷ δαίμονι χρῶνται; ἄρα ὡς ἐπ' ἐκείνῳ ὃν καὶ ἄκοντας ἐπιστρέψαι πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἅπαντας, ἀμελεία δὲ ἢ ἐπιβουλῇ τοῦτο μὴ ποιοῦντος, ἵν' ἐν τοῖς δεσμοῖς κατέχοντο; ἢ ταῦτα μὲν οὐδ' ὅσιον ἐπινοεῖν, ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος ἐπιδείκνυται, ὅτι ἐπὶ τὸν θεὸν ὡς πρὸς πατέρα ἐπιστραφῆναι δεῖ τὸν πρὸς εὐζωΐαν ἐπειγόμενον; ἔστι γὰρ ὁ θεὸς δημιουργὸς μὲν πάντων, τῶν δὲ ἀγαθῶν καὶ πατήρ. ^[5]

25 11 ὁ οὖν τὴν λύσιν τῶν κακῶν συνιείς καὶ τῶν αὐθαιρέτων πημάτων ἐλευθερούμενος καὶ τὴν λυγρὰν ἔριν περικόπτων τῇ ἐκουσίῳ φυγῇ, οὗτος πρὸς τὴν ἐκ τοῦ θεοῦ καθήκουσαν αἰδίδιον βοήθειαν ἐπιστρεφόμενος ἀναβοᾷ τὸ Ζεῦ πάτερ, τῷ ἤδη προειργάσθαι τὰ παιδὸς ἄξια τὸν θεὸν πατέρα καλῶν· καὶ ἐννοεῖτω τὸ ἐφ' ἑαυτοῦ συμβαῖνον, ὡς εἰ γένοιτο ἐπὶ πάντων, πάντες ὁμοίως ἂν αὐτῷ τῶν κακῶν ἀπολυθεῖεν. εἴθ' εὐρὼν τοῦτο μὴ προβαῖνον, οὐ διὰ τὸν θεόν, ἀλλὰ διὰ τὸ τοὺς πλείστους αὐθαίρετα πῆματ' ἔχειν λεγέτω πρὸς ἑαυτόν· ἀλλὰ σὺ θάρσει ὡς τὴν ὁδὸν ἐξευρηκὼς τῆς ἀπολύσεως τῶν κακῶν. ^[5]

25 12 αὕτη δὲ ἦν ἡ διὰ τῆς ἱερᾶς φιλοσοφίας ἐπιστροφή πρὸς τὰ δεικνύμενα ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἃ οἱ πολλοὶ οὐχ ὀρώσι διὰ τὸ μὴ χρῆσθαι ὀρθῶς ταῖς κοιναῖς ἐννοίαις, ἃς προσέφυσεν ὁ δημιουργὸς τῷ λογικῷ γένει πρὸς ἐπίγνωσιν ἑαυτοῦ. ^[5]

25 13 ἐπεὶ οὖν τὸ δεῖξαι τινα ὅτι οὖν δύο προσώπων ἐνεργείας εἰς ταὐτὸ συνδραμούσας ἐμφαίνει, (πῶς γὰρ ἂν δείξαις τυφλῷ, κἂν μυριάκις προσφέρῃς ὃ βούλει δεῖξαι, ἢ πῶς ἂν τῷ ὄρῳντι δείξαις μηδὲν προσάγων;) ἀμφοτέρω οὖν παρεῖναι δεῖ· τὸ τε παρὰ τοῦ δεικνύντος προσαγόμενον

ἀγαθὸν καὶ τὸ παρὰ τοῦ, ὧς δέικνυται, διορατικὸν ὄμμα, ἵν' ἐκεῖθεν μὲν τὸ ὁρατόν, ἐντεῦθεν δὲ ἡ ὄρασις συνδράμη πρὸς τὴν τῆς δεΐξεως συμπλήρωσιν. ^[5]

25 14 τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων λάβωμεν ὑπόθεσιν πάντας ἅμα ἀπολυθῆναι τῶν κακῶν, εἰ πᾶσι δείξειεν ὁ δημιουργὸς καὶ ἐμφανίσαιε τὴν τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας ἐπίγνωσιν καί, οἷω τῷ δαίμονι χρῶνται. ἀλλὰ μὴν οὐ πάντες ἅμα ἀπολύονται τῶν κακῶν. οὐκ ἄρα πᾶσι δέικνυσιν, ἀλλὰ μόνοις ἐκείνοις τοῖς πρὸς ἀπόλυσιν τῶν κακῶν οἴκοθεν ὠρμημένοις καὶ τὸ παρ' ἑαυτῶν ὄμμα πρὸς θεῶν τοῦ δεικνυμένου καὶ ὑποδοχὴν ἀνατείνουσιν. οὐκ ἄρα αὐτὸς αἴτιος τοῦ μὴ πᾶσι δεῖξαι, ἀλλ' οἱ τῶν ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὐτ' ἐσορῶντες οὔτε κλύοντες καὶ διὰ τοῦτ' αὐθαίρετα πῆματ' ἔχειν λεγόμενοι. ^[10]

25 15 αἰτία οὖν ἐλομένου, θεὸς δὲ κακῶν ἀναίτιος, προλάμπων μὲν αἰεὶ τὰ ἀγαθὰ πᾶσιν, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, οὐ δεικνὺς δὲ πᾶσιν αἰεὶ τῷ τὸ θεωρὸν ὄμμα τῶν προτεινομένων ἀγαθῶν ἐν τοῖς πλείστοις μεμυκέναι καὶ κάτω νεύειν ἀσχολία τῇ πρὸς τὰ χεῖρονα. ἡ δὲ τοιαύτη τῶν προκειμένων ἐπὶ ἐξήγησις καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν συμφωνεῖ καὶ πρὸς τὴν τῶν ὑπερκειμένων ἐπὶ διάνοιαν. ^[5]

25 16 εἰ γὰρ ἐπὶ τῷ θεῷ ἐστὶν ἐλκύσαι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἄκοντας, τί αὐθαίρετα πῆματ' ἔχειν αὐτοὺς ἐπεγκαλοῦμεν; τί δὲ συμβουλευόμεν, ὥς τὴν ἔριν οὐ δεῖ προάγειν, εἴκοντα δὲ φεύγειν; ἢ τί τὰ συμβαίνοντα πρῶως φέρειν καὶ ἰασθαι σπουδάζειν ἐπιτάττομεν; ὅλως γὰρ ἡ διὰ μαθήσεως ἐπ' ἀρετὴν ὁδὸς ἀποκέκλεισται τοῖς τὸ ἐφ' ἡμῖν ἀναιροῦσιν. οὐδὲν γὰρ ἔδει πονεῖν οὐδὲ ἐν μελέτῃ καὶ ἔρωτι τίθεσθαι τὰ καλὰ, εἰ τοῦ θεοῦ ἴδιον ἦν σφῶζειν ἡμᾶς ἀπὸ κακίας καὶ τῶν ἀρετῶν πλήρεις ποιεῖν μηδὲν παρ' ἑαυτῶν συνεισφέροντας. ^[5]

25 17 ἀλλ' οὕτως ἂν ἡ αἰτία τῆς τῶν πολλῶν πονηρίας θεοῦ ἦν ἔγκλημα. εἰ δὲ ἀναίτιός ἐστι κακῶν ὁ θεός, ὥσπερ καὶ λέγεται, δηλόν, ὥς παρ' ἡμῖν ἡ τῶν ἀγαθῶν ἀπόστασις, ὅτι πέλας ὄντων αὐτῶν καὶ ἐν ἡμῖν κατὰ τὰς φυσικὰς ἐννοίας κειμένων οὐτ' ἐσορῶμεν οὔτε κλύομεν. αἰτία δὲ τῆς ἀβλεψίας ταύτης καὶ ἀνηκοῖας ἡ λυγρὰ ἔρις αὐθαίρετος οὕσα βλάβη, ἣν οὐ δεῖ προάγειν ἐπὶ πλεῖον, εἴκοντα δὲ φεύγειν ἀπ' αὐτῆς καὶ τὴν τῶν κακῶν λύσιν συνιέναι καὶ τὴν εἰς θεὸν ἐπιστροφὴν ἐξευρίσκειν. οὕτω γὰρ ἡ παρὰ τοῦ θεοῦ ἔλλαμψις τῆς παρ' ἡμῶν ὁράσεως αὐτῇ συντρεχούσης δεῖξις γίνεται. ^[10]

25 18 ἔργα δὲ τῆς δεΐξεως ψυχῆς ἄκεσις καὶ σωτηρία ἀπὸ τῶν τῇδε πόνων καὶ συναίσθησις τῶν θείων ἀγαθῶν καὶ κοινωνία τῆς πατρικῆς πολιτείας. τοσαῦτα περὶ ἀρετῆς καὶ ἀληθείας προειπὼν καὶ τὰ μὲν τῆς ἀρετῆς παραγγέλματα εἰς τὸν νυκτερινὸν σύλλογον περατώσας, τὰς δὲ τῆς ἀληθείας ἐλπίδας ἕως τῆς ἀκέσεως καὶ σωτηρίας τῆς ψυχῆς ὀρίσας ἐπάγει τὰ περὶ τῆς τοῦ αὐγοειδοῦς καθαρότητος πτερωτικῆς, τρίτον τι φιλοσοφίας γένος ἐπισυνάπτων τοῖς προειρημένοις. Ἀλλ' εἵργου βρωτῶν, ὧν εἵπομεν, ἔν τε καθαρμοῖς ἔν τε λύσει ψυχῆς κρίνων, καὶ φράζου ἕκαστα ἡνίοχον γνῶμην στήσας καθύπερθεν ἀρίστην. ^[10]

26 1 Ἡ λογικὴ οὐσία συμφυὲς ἔχουσα σῶμα παρὰ τοῦ δημιουργοῦ εἰς τὸ εἶναι παρῆλθεν, ὥς μήτε τὸ σῶμα εἶναι αὐτὴν μήτε ἄνευ σώματος, ἀλλ' αὐτὴν μὲν ἀσώματον, ἀποπερατοῦσθαι δὲ εἰς σῶμα τὸ ὅλον αὐτῆς εἶδος. οἷον γὰρ ἐπὶ τῶν ἄστρον τὸ μὲν ἄνω αὐτῶν ἀσώματος οὐσία, τὸ δὲ κάτω σωματικὴ, καὶ ἔστιν ἥλιος τὸ ὅλον τὸ ἐξ ἀσωμάτου καὶ σώματος οὐ ποτὲ διεστώτων, εἴτα συνελθόντων, —οὕτω γὰρ ἂν καὶ διέστη πάλιν, —ἀλλ' ἅμα συνδημιουργουμένων καὶ ἐν τάξει συμπεφυκότων, ὥς τὸ μὲν ἡγούμενον εἶναι, τὸ δὲ ἐπόμενον. ^[5]

26 2 οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἐφεξῆς λογικῶν γενῶν, τοῦ τε ἡρώικοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου, καὶ ἔστιν ἕκαστος ἥρωος ψυχὴ λογικὴ μετὰ φωτεινοῦ σώματος καὶ ὁ ἀνθρωπος ὁμοίως ψυχὴ λογικὴ μετὰ συμφυοῦς ἀθανάτου σώματος. καὶ τοῦτο τῶν Πυθαγορείων ἦν δόγμα, ὃ δὲ Πλάτων ὕστερον

ἐξέφηνεν, ἀπεικάσας ξυμφύτῳ δυνάμει ὑποπτέρου ζεύγους τε καὶ ἡνίοχου πᾶσαν θείαν τε καὶ ἀνθρωπίνην ψυχήν. ^[5]

26 3 δεῖ οὖν πρὸς μὲν τελείωσιν τῆς ψυχῆς ἀληθείας ἡμῖν καὶ ἀρετῆς, πρὸς δὲ κάθαρσιν τοῦ αὐγοειδοῦς ἡμῶν σώματος τῆς τῶν ὑλικῶν μολυσμῶν ἀποθέσεως καὶ τῶν ἱερῶν καθαρμῶν παραλήψεως καὶ τῆς ἐπεγειρούσης ἡμᾶς πρὸς τὴν ἐντεῦθεν ἀνάπτειν θεοσυνδέτου ἀλκῆς, περὶ ὧν οἱ προκείμενοι στίχοι διδάσκουσι, τὰ μὲν περιττὰ μολύσματα τῆς ὕλης περικόπτοντες διὰ τοῦ εἴργου βρωτῶν, ὧν εἵπομεν, τὴν δὲ ἱερὰν κάθαρσιν καὶ τὴν θεοσύνδετον ἀλκὴν ἐντιθέντες, δι' ὧν ἡνίξαντο οὕτως λέγοντες· ἔν τε καθαρμοῖς ἔν τε λύσει ψυχῆς κρίνων, καὶ τὸ ὅλον εἶδος τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας ὁλόκληρον ἡμῖν ἀποδεδώκασι δι' ὧν ἐπήγαγον· ἡνίοχον γνῶμην στήσας καθύπερθεν ἀρίστην. τοῦτο γὰρ καὶ τὴν ὅλην οὐσίαν τοῦ ἀνθρώπου παρέστησε καὶ τὴν τάξιν τῶν ἐν αὐτῇ μερῶν διεστείλατο, ὅτι τὸ μὲν κριτικὸν ὡς ἡνιοχοῦν, τὸ δὲ ἐπόμενον ὡς ἡνιοχούμενον. ^[10]

26 4 ταῦτα γὰρ ἐστὶν ἐκ τῶν προκειμένων ἐπὶ διδασχθῆναι τὸν τῶν Πυθαγορείων συμβόλων μὴ ἀνήκοον, ὅτι δέοι σὺν τῇ ἀσκήσει τῆς ἀρετῆς καὶ τῇ ἀναλήψει τῆς ἀληθείας καὶ καθαρότητος ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι τῆς περὶ τὸ αὐγοειδὲς ἡμῶν σῶμα, ὃ καὶ ψυχῆς λεπτὸν ὄχημα οἱ χρησμοὶ καλοῦσιν. διατείνει δὲ αὕτη ἡ καθαρότης ἕως σιτίων καὶ ποτῶν καὶ τῆς ὅλης διαίτης τοῦ θνητοῦ ἡμῶν σώματος, ἐν ᾧ τὸ αὐγοειδὲς ἔγκειται προσπνέον τῷ ἀψύχῳ σώματι ζωὴν καὶ τὴν ἀρμονίαν αὐτοῦ συνέχον. ^[5]

26 5 ζωὴ γὰρ τίς ἐστὶ τὸ αὔλον σῶμα καὶ ζωῆς ἐνύλου γεννητικόν, δι' ἧς τὸ θνητὸν ἡμῶν ζῶον συμπληροῦται ἐκ τῆς ἀλόγου ζωῆς καὶ τοῦ ὑλικοῦ σώματος συγκείμενον, εἶδωλον δὲ τοῦ ἀνθρώπου, ὃς ἐκ λογικῆς οὐσίας καὶ σώματος αὔλου συνέστηκεν. ^[5]

26 6 ἐπεὶ οὖν ἡμεῖς ὁ ἀνθρωπος, ὁ δὲ ἀνθρωπος ταῦτα, προσήκει διὰ πάντων μὲν καθήρασθαι καὶ τελειωθῆναι, τὸν δὲ ἐπιβάλλοντα τρόπον ἐφ' ἐκάστης φύσεως τηρῆσαι. ἔστι γὰρ ἄλλη ἄλλου κάθαρσις. οἷον ψυχῆς λογικῆς κατὰ μὲν τὸ λογικὸν κάθαρσις ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια, κατὰ δὲ τὸ δοξαστικὸν ἢ βουλευτικὴ ἀρετή. ^[5]

26 7 θεωρεῖν γὰρ τὰ ἄνω πεφυκότες καὶ τάττειν τὰ κάτω, ἀληθείας μὲν πρὸς ἐκεῖνα, πολιτικῆς δὲ ἀρετῆς πρὸς ταῦτα δεησόμεθα, ὅπως ἂν τῶν μὲν αἰδίων θεωρητικοὶ γινώμεθα, τῶν δὲ ἐνδεχομένων πρακτικοί, κατ' ἀμφοτέρω δὲ τοῖς θείοις ὅροις ἐμμένοντες τὸν τῆς ἀλογίας ἂν ἀποφύγοιμεν κλύδωνα. ἀπὸ ταύτης γὰρ δεῖ καθήρασθαι τὴν λογικὴν ἡμῶν οὐσίαν, ἐπειδὴ καὶ ταύτῃ προσήλθεν ἐν τῇ εἰς γένεσιν νεύσει. ^[5]

26 8 ἀλλὰ δὴ καὶ τῷ αὐγοειδεῖ σώματι προσέφυ σῶμα θνητόν, οὗ καθαρεῦσαι δεῖ καὶ τοῦτο καὶ τῆς πρὸς αὐτὸ συμπαθείας ἀπαλλαγῆναι. λείπεται δὲ οὖν ἡ τοῦ ψυχικοῦ σώματος κάθαρσις, ἣν ποιήσασθαι δεῖ τοῖς ἱεροῖς ἐπόμενον θεσμοῖς καὶ ταῖς τῶν ἱερῶν τέχναις. ^[5]

26 9 σωματικωτέρα δέ πως αὕτη ἡ κάθαρσις· διὸ καὶ ὑλῶν ἐφάπτεται παντοδαπῶν θεραπεύουσα παντοίως καὶ μεταπειθούσα δραστηρίως τὸ ζωτικὸν τοῦτο σῶμα χωρισθῆναι τῆς ὕλης καὶ ἀναπτῆναι πρὸς τὸν αἰθέριον τόπον, ὅπου τὴν κατάταξιν ἔχειν αὐτῷ εὐδαιμονία ἦν πρώτη. πάντα δὲ τὰ περὶ τοῦτο δρώμενα, ἐὰν θεοπρεπῶς καὶ μὴ ἀγυρτικῶς γίνηται, συνεπόμενα τοῖς τῆς ἀληθείας καὶ ἀρετῆς κανόσιν εὐρίσκεται. ^[5]

26 10 αἱ γὰρ τῆς λογικῆς ψυχῆς καθάρσεις καὶ τοῦ αὐγοειδοῦς ὀχήματος προμηθοῦνται, ὅπως ἂν αὐταῖς ὑπόπτερον καὶ τοῦτο γινόμενον μὴ ἐμποδῶν ἴσθηται πρὸς τὴν ἄνω πορείαν. περοφυῖα δὲ αὐτοῦ ἀρίστη ἡ κατὰ μικρὸν μελέτη τῆς τῶν περιγεῖων ἀποστάσεως καὶ ὁ πρὸς τὴν αὐλίαν ἐθισμὸς καὶ ἡ ἀπόθεσις, ὧν ἂν ἐπλήσθῃ μολυσμῶν ἐκ τῆς πρὸς τὸ ὑλικὸν σῶμα συζεύξεως. ^[5]

26 11 διὰ γὰρ τούτων ἀναβιώσκειται τρόπον τινὰ καὶ συλλέγεται καὶ θεῖου πληροῦται τόνου καὶ τῇ νοερᾷ τελειότητι τῆς ψυχῆς συνέπεται. τί οὖν ἡ ἐνίων βρωμάτων ἀποχὴ πρὸς ταῦτα

συμβάλλοιτ' ἂν ἢ τοῖς ἐθιζομένοις ἀπὸ πάντων χωρίζεσθαι τῶν θνητῶν τὸ τινῶν ἐντεῦθεν ἤδη παντελῶς ἀποσχέσθαι καὶ μάλιστα τῶν γλυκυθυμούντων καὶ κατατεινόντων εἰς γένεσιν τὸ θνητὸν σῶμα πρόοδος ἂν γένοιτο εἰς κάθαρσιν; διὸ καὶ ἐν τοῖς συμβολικοῖς παραγγέλμασιν ἐπετάττετο τινῶν ἀποχή, μείζονα μὲν καὶ καθολικώτερον ἔχουσα τὸν προηγούμενον νοῦν, ἐπομένως δὲ καὶ τοῦ μερικοῦ τούτου ἀπείργουσα, οὗ ἂν τὴν μνήμην ἐκάστοτε ποιῇται, οἷον μήτρان ζῶου μὴ ἐσθίειν. ^[5]

26 12 τοῦτο δὲ οὕτως μὲν λεγόμενον ἐνός τινος ἀφίστησιν ἡμᾶς τῶν περὶ γῆν καὶ τούτου σμικροτάτου.

26 13 ἐὰν δὲ εἰς τὸ πολύνουν τῆς Πυθαγορικῆς βαθύτητος ἀπίδης, τὴν ὅλην τῆς γενέσεως ἀποχὴν δι' ἐνός τινος αἰσθητοῦ παραδείγματος διδαχθῇ καὶ, ὡς ἐν βρώμασι, τοῦτο οὐ προσοισόμεθα, ὡς δὲ ἐν τοῖς τοῦ αὐγοειδοῦς καθαρσίοις, τὸ ἀπὸ τούτου νοούμενον ἐπιτηδεύσομεν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ καρδίαν μὴ ἐσθίειν προηγουμένως μὲν εἰς τὴν τοῦ θυμικοῦ κατάστασιν μὴ ἰέναι λέγει, κατ' ἐπακολουθήσιν δὲ καὶ τὴν τούτου τοῦ μέρους ἀποχὴν εἰσηγεῖται. ^[5]

26 14 κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τὸ θνησιμαίων ἀπέχεσθαι δεῖν θεωρήσωμεν τὸ μὲν ὅλον τῆς θνητῆς φύσεως ἀπείργειν ἡμᾶς, ἥδη δὲ καὶ τῆς τῶν ἀθύτων καὶ ἀνιέρων σαρκῶν μεταλήψεως. δίκαιον γὰρ τῶν συμβολικῶν νουθετήσεων καὶ τὸ προφαινόμενον φυλάττειν καὶ τὸ εἶσω νοούμενον. ἐκ γὰρ τῆς συνεχοῦς τοῦ φαινομένου τηρήσεως ἢ τῶν μειζόνων μελετᾶται κατόρθωσις. οὕτως οὖν καὶ νῦν ἀκουσώμεθα ὡς διὰ βραχυτάτου λόγου μεγίστων ἔργων ἀρχὰς ἡμῖν ἐνδιδόντος τοῦ ἔπους. ^[5]

26 15 εἴργου, γὰρ φησι, βρωμάτων, ὃ ταυτόν ἐστι τῷ ἀπέχου φθαρτῶν σωμάτων. ἐπεὶ δὲ οὐ πάντων νῦν ἀπέχεσθαι δυνατόν, ἐπάγει ὧν εἵπομεν. καὶ ποῦ περὶ τούτων εἴρηται, ὑποδείκνυσιν· ἔν τε καθαρμοῖς ἔν τε λύσει ψυχῆς, ἵνα ἡ ἀποχὴ τῶν τροφῶν τῆς διαυγείας τοῦ σωματικοῦ ὀχήματος ἐπιμέλειαν ποιῇται πρέπουσαν τῇ καθαιρομένῃ ψυχῇ καὶ ἀπολυομένῃ τῶν ὑλικῶν κατοχῶν. ^[5]

26 16 τῇ δὲ τοιαύτῃ ἐπιτηδεύσει τὸν κριτικὸν ἐπέστησε λογισμὸν τὸν δυνάμενον τὴν τοῦ αὐγοειδοῦς θεραπείαν τῇ καθαρότητι τῆς ψυχῆς σύμφωνον ἀποδοῦναι. διὸ καὶ ἡνίοχον γνώμην αὐτὸν προσηγόρευσε ὡς ἐφεστάναι πεφυκότα τῇ τοῦ ὀχήματος εὐταξίᾳ, γνώμην μὲν, ὅτι λογικὴ δύναμις ἦν, ἡνίοχον δέ, ὅτι ἐφαπτομένη καὶ ἐπιστατοῦσα τοῦ σώματος. ^[5]

26 17 τὸ δὲ ἐρωτικὸν ὄμμα ὑπὲρ τὸν ἡνίοχον τέτακται. εἰ γὰρ καὶ μία ψυχὴ, ἀλλ' ὄμματι μὲν οἷον θεωρεῖ τὸ τῆς ἀληθείας πεδῖον, τῇ δὲ ἀνάλογον πρὸς χεῖρα δυνάμει τὸ συμφυὲς σῶμα κατέχει καὶ πρὸς ἑαυτὴν ἐπιστρέφει, ἵν' ὅλη πρὸς τὸ θεῖον ἴδῃ καὶ τὴν θεῖαν ὁμοιότητα κτήσεται. καὶ ὁ μὲν καθόλου τῆς ἀποχῆς τύπος τοιοῦτος καὶ τοσούτων ἀγαθῶν στοχαζόμενος. ^[5]

26 18 τὰ δὲ ἐπὶ μέρους ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀποφθέγμασιν ἐν ἀπορρήτῳ παρεδίδοτο, ὧν ἕκαστον εἰ καὶ μερικὴν ἀποχὴν εἰσηγεῖτο οἷον, κυάμων μὲν ἐν σπέρμασι, θνησιδίων δὲ ἐν ζώοις καὶ τούτων κατὰ γένος ὡς ἐπὶ ἰχθύων τὸ ἐρυθρίνου ἀπέχεσθαι καὶ ἐν χερσαίοις ἄλλου καὶ ἑτέρου τινὸς ἐν πτηνοῖς καὶ τὸ τελευταῖον μέρη τινὰ ζώων ἀπηγόρευεν οἷον, κεφαλὴν μὴ ἐσθίειν μηδὲ καρδίαν, ὅμως καὶ ἐν ἑκάστῳ τούτων τὴν τελειότητα τῆς καθάρσεως ἐναπετυπούτο ὁ λόγος, διὰ μὲν τινὰς φυσικὰς ιδιότητας τότε ἢ τότε εἰς σωματικὴν ἀποχὴν κατατάξας, δι' ἐκάστου δὲ τὴν τῆς θνητῆς προσπάθειαν κάθαρσιν εἰσηγούμενος καὶ ἐθίζων διὰ πάντων εἰς ἑαυτὸν ἐπιστραφῆναι τὸν ἄνθρωπον καὶ τοῦ μὲν τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς τόπου ἐξαναδῦναι, πρὸς δὲ τὸ Ἥλυσιον πεδῖον καὶ αἰθέρα τὸν ἐλεύθερον μετοικίσασθαι. ^[10]

26 19 ἐπειδὴ δὲ ἐν τάξει τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἀποχῆς ἐποιοῦντο, διὰ τοῦτο καὶ μαχόμενα, ὡς ἂν οἰηθεῖν τις, εὐρίσκεται παρ' αὐτοῖς σύμβολα. τῷ γὰρ ζώων ἀπέχου τὸ καρδίας ἀπέχου ἐναντίον, εἰ μὴ

πού τις τὸ μὲν καρδίας ἀπέχου τοῖς ἀρχομένοις παρηγγέλθαι λέγοι, τὸ δὲ ζῶων τοῖς ἤδη τελείοις. ^[5]

26 20 περιττὴ γὰρ ἡ κατὰ μέρος ἀποχή, οἷς τὸ ὅλον ζῶον ἀπηγόρευτο. διὸ οὐ παρέργως προσέχειν δεῖ τῇ τάξει τῆς ἀναβάσεως, ἣν ἐμφαίνει τὰ ἔπη. εἵργου, γὰρ φησι, βρωμάτων· εἴτα ὥσπερ ἐρωτῶντός τινος· ποίων; ἀπεκρίνατο· ὧν εἵπομεν. καὶ πάλιν ὡς πρὸς δευτέραν πεῦσιν ζητοῦσαν, ποῦ εἶπον περὶ τούτων οἱ Πυθαγόρειοι καὶ ἐν ποίαις μαθημάτων παραδόσεσιν ἀποχὰς βρωμάτων συνύφηναν, ἐπήγαγεν· ἐν τε καθαρμοῖς ἐν τε λύσει ψυχῆς, ὡς τῶν μὲν καθαρμῶν προηγουμένων, τῆς δὲ λύσεως ἐπακολουθούσης. ^[5]

26 21 καθαρμοὶ δὲ λογικῆς ψυχῆς εἰσιν αἱ μαθηματικαὶ ἐπιστήμαι καὶ ἀνάγωγος λύσις ἢ διαλεκτικὴ τῶν ὄντων ἐποπτεία. διὸ καὶ ἐνικῶς ἀπήγγελλται· ἐν τε λύσει ψυχῆς, ὅτι εἰς μίαν ἐπιστήμην αὕτη τελεῖ, τῆς μαθηματικῆς πληθος ἐπιστημῶν περιεχούσης. τοῖς οὖν ἐπὶ ψυχῆς εἰς κάθαρσιν καὶ ἀπόλυσιν οἰκείως παρειλημμένοις δεῖ τὰ ἀναλογοῦντα καὶ ἐπὶ τοῦ αὐγοειδοῦς ἐπιτάξαι. ^[5]

26 22 οὐκοῦν τοῖς τε μαθηματικοῖς καθαρμοῖς τοὺς τελεστικούς συνεισιέναι καὶ τῇ διαλεκτικῇ λύσει τὴν ἱερατικὴν ἀναγωγὴν συνέπεσθαι ἀνάγκη. ταῦτα γὰρ ἰδίως καθαίροντα καὶ τελειοῦντα τὸ πνευματικὸν ὄχημα τῆς λογικῆς ψυχῆς, τῆς μὲν ὑλικῆς ἀζωΐας αὐτὸ χωρίζει, πρὸς δὲ τὴν τῶν καθαρῶν πνευμάτων συνουσίαν ἐπιτηδεΐως ἔχειν παρασκευάζει. μὴ καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι οὐκ ἔστι θέμις. ὥσπερ οὖν τὴν ψυχὴν ἐπιστήμη καὶ ἀρετῇ προσήκει κοσμεῖσθαι, ὅπως ἂν τοῖς ἀεὶ τοιούτοις συνεῖναι δύνηται, οὕτω καὶ τὸ αὐγοειδὲς καθαρὸν καὶ ἄϋλον δεῖ παρασκευάσαι, ἵνα τὴν τῶν αἰθερίων σωμάτων ἀνάσχηται κοινωνίαν. ^[10]

26 23 δι' ὁμοιότητος γὰρ φιλεῖ πάντα πρὸς ἄλληλα συνάπτεσθαι, τῇ δὲ ἀνομοιότητι καὶ τὰ ἐγγὺς ὄντα τοῖς τόποις χωρίζεται. τοῦτο τῆς τελειοτάτης φιλοσοφίας τὸ μέτρον οἱ Πυθαγόρειοι παρέδωκαν πρὸς τὴν ὅλου τοῦ ἀνθρώπου τελειότητα οἰκεῖον καὶ σύμμετρον. ὁ γὰρ ψυχῆς μόνης ἐπιμέλειαν ποιούμενος, τοῦ δὲ σώματος ἀμελῶν οὐ τὸν ὅλον ἄνθρωπον καθαίρει. ^[5]

26 24 πάλιν δ' αὖτὸ τοῦ σώματος οἰόμενος δεῖν ἐπιμελεῖσθαι χωρὶς τῆς ψυχῆς ἢ τὰς τοῦ σώματος θεραπείας συντελέσειν τι τῇ ψυχῇ μὴδὲν δι' ἑαυτῆς καθαιρομένη, τὸ αὐτὸ διαμαρτάνει. ὁ δὲ δι' ἀμφοτέρων οἰκείως προῖων ὅλος τελειοῦται. καὶ κατὰ τοῦτο συνήπτετο τῇ τῶν ἱερῶν τέχνῃ ἢ φιλοσοφίᾳ, ὡς περὶ τὴν τοῦ αὐγοειδοῦς κάθαρσιν πραγματευομένη, ἣν εἰ χωρίσειας τοῦ φιλοσόφου νοῦ, οὐκ ἔτι τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσιν εὐρήσεις. ^[5]

26 25 καὶ γὰρ τῶν συμπληρούντων τὴν ἡμετέραν τελείωσιν τὰ μὲν ὁ φιλόσοφος νοῦς προεξεῦρε, τὰ δὲ ἡ τελεστικὴ ἐνέργεια συνεισήγαγε τῷ φιλοσόφῳ νῷ ἐπομένη. τελεστικὴν δὲ ἐνέργειαν λέγω τὴν τοῦ αὐγοειδοῦς καθαρτικὴν δύναμιν, ἵνα τῆς ὅλης φιλοσοφίας τὸ μὲν θεωρητικὸν προηγῇται ὡς νοῦς, τὸ δὲ πρακτικὸν ὡς δύναμις ἔπηται. τοῦ δὲ πρακτικοῦ δύο θῶμεν εἶδη, πολιτικὸν καὶ τελεστικόν, τὸ μὲν διὰ τῶν ἀρετῶν τῆς ἀλογίας ἀποκαθαῖρον ἡμᾶς, τὸ δὲ διὰ τῶν ἱερῶν μεθόδων τὰς ὑλικὰς φαντασίας ἀποτέμνον. ^[5]

26 26 δεῖγμα δὲ οὐ μικρὸν τῆς μὲν πολιτικῆς φιλοσοφίας οἱ ἐν κοινῷ κείμενοι νόμοι, τῆς δὲ τελεστικῆς φιλοσοφίας τὰ τῶν πόλεων ἱερά. ^[5]

26 27 καὶ ἔστι τὸ μὲν ἀκρότατον τῆς ὅλης φιλοσοφίας ὁ θεωρητικὸς νοῦς, μέσον δὲ ὁ πολιτικὸς καὶ τρίτον ὁ τελεστικὸς, τοῦ μὲν πρώτου πρὸς τὰ δύο τὴν ὀφθαλμοῦ ἀναλογίαν ἀποσφύζοντος, τῶν δὲ μετ' αὐτὸ πρὸς ἐκεῖνο τὴν χειρὸς καὶ ποδὸς ἀξίαν ἐχόντων, πρὸς ἄλληλα δὲ πάντων συντεταγμένων, ὡς ἀτελὲς εἶναι ὅτιοῦν τούτων καὶ ἐγγὺς μάταιον μὴ τῆς τῶν λοιπῶν συνεργίας τυγχάνον. διὸ εἰς μίαν ἔνωσιν συνελθεῖν δεῖ τὴν τῆς ἀληθείας εὐρετικὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἀρετῆς προβλητικὴν δύναμιν καὶ τὴν καθαρότητος ἀπεργαστικὴν, ἵνα σύμφωνον τῷ ἡγουμένῳ νῷ τὸ πολιτικὸν ἔργον ἀποτελῇται καὶ τούτοις ἀμφοτέροις ὁμολογούμενον τὸ ἱερὸν ἔργον ἀποφαίνεται. ^[10]

- 26 28 τοῦτο τῆς Πυθαγορικῆς ἀγωγῆς τὸ πέρας, ὅλους δι' ὅλων ὑποπτέρους γενέσθαι πρὸς τὴν τῶν
θειῶν ἀγαθῶν μετάληψιν, ἵν' ὅταν ὁ τοῦ θανάτου καιρὸς ἐνστῇ, καταλιπόντες ἐπὶ γῆς τὸ
θνητὸν σῶμα καὶ τὴν τούτου φύσιν ἀποδυσάμενοι πρὸς τὴν οὐρανίαν πορείαν ὧσιν εὕζωνοι οἱ
τῶν φιλοσοφίας ἀγώνων ἀθληταί. τότε γὰρ καὶ τὴν ἀρχαίαν αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι στάσιν καὶ
θεοποιεῖσθαι, ὅσον οἷόν τε ἀνθρώποις θεοῖς γενέσθαι, μηνύει ὁ λόγος διὰ τῶν ἐξῆς. ἦν δ'
ἀπολείψας σῶμα ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθης, ἔσσεαι ἀθάνατος θεός, ἄμβροτος, οὐκ ἔτι θνητός.
[5]
- 27 1 Τοῦτο πέρας τῶν πόνων τὸ κάλλιστον, τοῦτο, ὡς Πλάτων φησίν, ὁ μέγας ἀγὼν καὶ ἐλπίς ἡ
μεγάλη, τοῦτο φιλοσοφίας ὁ τελειότατος καρπός, τοῦτο τῆς ἐρωτικῆς καὶ τελεστικῆς τέχνης τὸ
μέγιστον ἔργον· οἰκειῶσαι μὲν καὶ ἀναγαγεῖν πρὸς τὰ ὄντως καλά, ἀπολῦσαι δὲ τῶν τῆδε
πόνων ὡς ἔκ τινος καταγείου σπηλαίου τῆς ἐνύλου ζωῆς καὶ ἀναγαγεῖν πρὸς τὰς αἰθερίους
αὐγὰς καὶ ταῖς μακάρων ἐνιδρῦσαι νήσοις τοὺς διὰ τῶν προειρημένων ὀδεύσαντας. [5]
- 27 2 τούτοις γὰρ καὶ τὸ τῆς ἀποθεώσεως ἀπόκειται γέρας, ἐπειδὴ εἰς θεῶν γένος οὐ θέμις
ἀφικνεῖσθαι ἄλλω ἢ τῷ κτησαμένῳ ἀλήθειαν μὲν καὶ ἀρετὴν ἐν ψυχῇ, καθαρότητα δὲ ἐν τῷ
πνευματικῷ αὐτῆς ὀχήματι. οὕτω γὰρ ὑγίης τις καὶ ὁλόκληρος γενόμενος εἰς τὸ τῆς ἀρχαίας
ἐξεως εἶδος ἀποκαθίσταται, διὰ τῆς πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον ἐνώσεως ἀπολαβὼν ἑαυτὸν καὶ
πάντα τὸν θεῖον κόσμον ἀναγνωρίσας καὶ τὸν δημιουργὸν τοῦδε τοῦ παντὸς ἐξευρών. [5]
- 27 3 τοῦτο δὲ γενόμενος ὡς οἷόν τε μετὰ τὴν κάθαρσιν, ὃ αἰεὶ εἰσιν οἱ μὴ εἰς γένεσιν πίπτειν
πεφυκότες, ταῖς μὲν γνώσεσιν ἐνοῦται τῷ παντὶ καὶ πρὸς αὐτὸν ἀνάγεται τὸν θεόν, σῶμα δὲ
συμφυὲς ἔχων τόπου δεῖται εἰς κατὰταξιν ἀστροειδῆ οἶον θέσιν ζητῶν. πρέποι δ' ἂν τῷ τοιούτῳ
σώματι τόπος ὁ ὑπὸ σελήνην προσεχῶς, ὡς ὑπερέχων μὲν τῶν φθαρτῶν σωμάτων,
ὑποβεβηκὼς δὲ τῶν οὐρανίων, ὃν αἰθέρα ἐλεύθερον οἱ Πυθαγόρειοι καλοῦσιν, αἰθέρα μὲν ὡς
ἄῤυλον καὶ ἄϊδιον σῶμα, ἐλεύθερον δὲ ὡς ὑλικῶν παθημάτων καθαρόν. [5]
- 27 4 τί οὖν ὁ ἐκεῖσε ἐλθὼν ἔσται ἢ τοῦτο, ὃ φησιν· ἔσσεαι ἀθάνατος θεὸς ὡμοιωμένος τοῖς ἐν ἀρχῇ
τῶν ἐπῶν λεχθεῖσιν ἀθανάτοις θεοῖς, οὐ φύσει ἀθάνατος θεός. πῶς γὰρ τὸ ἀπὸ χρόνου τινὸς
προκόψαν καὶ ἐπιδεδωκὸς εἰς ἀρετὴν καὶ ἀποθέωσιν τοῖς ἐξ αἰδίου τοιούτοις εἰς ταῦτ' ἂν
ποτε κατασταίῃ; δηλοῖ δὲ τοῦτο ἡ προσθήκη. [5]
- 27 5 τῷ γὰρ ἔσσεαι ἀθάνατος θεὸς ἐπήγαγεν· ἄμβροτος, οὐκ ἔτι θνητός, ἵνα κατὰ ἀφαίρεσιν τοῦ
βροτοῦ καὶ θνητοῦ ἡ θεοποιΐα ἡμῶν νοῆται ἅτε μὴ φύσει μηδὲ κατ' οὐσίαν ἡμῖν ἐνυπάρχουσα,
ἀλλ' ἐκ προκοπῆς καὶ κατ' ἐπίδοσιν ἐπιγινομένη. [5]
- 27 6 ὡς ἄλλο γένος εἶναι τοῦτο θεῶν, ἀθανάτων μὲν τῇ ἀνόδῳ, θνητῶν δὲ τῇ καθόδῳ γινομένων,
οἱ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἡρώων ἐξ ἀνάγκης ὑποβεβήκασιν, εἴπερ ἐκεῖνοι μὲν αἰεὶ νοοῦσι τὸν θεόν,
οὗτοι δὲ καὶ εἰς ἄγνοιαν αὐτοῦ ποτε πίπτουσιν. οὐ γὰρ δὴ τὸ τρίτον γένος τελειωθὲν ἢ τοῦ
μέσου γένοιτ' ἂν κρεῖττον ἢ τῷ πρώτῳ ἴσον, ἀλλὰ μένον τρίτον ὁμοιοῦται τῷ πρώτῳ γένει
ὑποτεταγμένον τῷ μέσῳ. [5]
- 27 7 ἡ γὰρ κατὰ σχέσιν ἐν ἀνθρώποις ὀρωμένη πρὸς τοὺς οὐρανίους ὁμοιότης ἤδη προϋπάρχει
τελειότερον καὶ προσφυέστερον τοῖς ἡρωϊκοῖς καὶ μέσοις γένεσιν. καὶ οὕτω κοινὴ καὶ μία
πάντων τῶν λογικῶν γενῶν τελειότης θεωρεῖται ἢ πρὸς τὸν δημιουργὸν θεὸν ὁμοιότης. αὕτη
δὲ αἰεὶ μὲν καὶ ὡσαύτως ὑπάρχει τοῖς οὐρανίοις, αἰεὶ δὲ μόνον, οὐχ ὡσαύτως δὲ τοῖς μονίμοις
αἰθερίοις, οὔτε δὲ αἰεὶ οὔτε ὡσαύτως τοῖς μεταπίπτουσιν αἰθερίοις καὶ ἐπὶ γῆς πολιτεύεσθαι
πεφυκόςιν. [5]
- 27 8 τὴν δὲ πρώτην καὶ ἀρίστην ὁμοίωσιν πρὸς θεὸν εἴ τις τῆς δευτέρας καὶ τρίτης ἀπεικασίας
παράδειγμα ποιοῖτο ἢ τὴν δευτέραν τῆς τρίτης, λέγοι ἂν ὀρθῶς. οὐ γὰρ μόνον σκοπὸς
ὁμοιωθῆναι τῷ δημιουργῷ θεῷ, ἀλλὰ καὶ πρὸς κανόνα, τὴν ἀρίστην ἢ τὴν μέσην ὁμοίωσιν. [5]

- 27 9 εἰ δὲ ἀπολειπόμενοι τούτων τυγχάνοιμεν, οἷας δυνάμεθα τυχεῖν, αὐτὸ τοῦτο κατὰ φύσιν ἔχομεν καὶ τὸ τέλειον τῆς ἀρετῆς ἐν τούτῳ καρπούμεθα, ἐν τῷ τὸ μέτρον τῆς οὐσίας ἡμῶν μήτε ἀγνοεῖν μήτε δυσχεραίνειν. ἀκροτάτη δὲ ἀρετὴ τοῖς τε τῆς δημιουργίας ὅροις ἐμμένειν, οἷς πάντα κατ' εἶδος διακέκριται, καὶ τοῖς τῆς προνοίας ἔπεσθαι νόμοις, δι' οὓς τὰ πάντα κατὰ τὴν οἰκείαν δύναμιν πρὸς τὸ σύμμετρον ἀγαθὸν οἰκιοῦται. Τοιαύτη τῶν χρυσῶν ἐπῶν ἡ ἐξήγησις ἡμῖν γέγονε, περιέχουσα ἐν αὐτῇ τῶν Πυθαγορείων δογμάτων μετρίαν σύνοψιν. ^[5]
- 27 10 ἔδει γὰρ μήτε ἐν τῇ τῶν ἐπῶν βραχύτητι στησαὶ τὸν λόγον—οὕτω γὰρ ἂν πολλὰ διέλαθεν, ὅτι καλῶς νενομοθέτηται—, μήτε εἰς μῆκος ἀποτεῖναι τῆς ὅλης φιλοσοφίας αὐτόν—μεῖζον γὰρ τοῦτο ἢ κατὰ τὸν παρόντα λόγον—, ἀλλὰ τὸ μέτρον ὅσον οἶόν τε πρὸς τὸν τούτων ποιήσασθαι νοῦν, τοσοῦτον μόνον ἐν αὐτοῖς ἐξαπλώσαντας, ὅσον ἐκ τῶν καθόλου δογμάτων τῇ τῶν ἐπῶν ἐξήγησει προσήρμοσεν. ^[5]
- 27 11 ἔστι γὰρ οὐδὲν ἄλλο τὰ ἔπη ταῦτα ἢ τελειότατος χαρακτήρ φιλοσοφίας καὶ τῶν κεφαλαιωδεστέρων αὐτῆς δογμάτων ἐπιτομή καὶ ὑπὸ τῶν ἤδη τὴν θεῖαν οἶμον ἀναβεβηκότων ἀπογραφεῖσα τοῖς μετ' αὐτοὺς παιδευτικῇ στοιχείωσις, ἃ δὴ καὶ τῷ ὄντι εἴποις ἂν τῆς ἀνθρωπίνης εὐγενείας εἶναι γνῶρισμα κάλλιστον καὶ οὐχ ἑνὸς τινος τῶν Πυθαγορείων ἀπομνημόνευμα, ὅλου δὲ τοῦ ἱεροῦ συλλόγου καί, ὥς ἂν αὐτοὶ εἴποιεν, τοῦ ὁμαῖου παντὸς ἀπόφθεγμα κοινόν. ^[5]
- 27 12 διὸ καὶ νόμος ἦν ἔωθὲν τε ἀνισταμένους αὐτοὺς ἀκροᾶσθαι τούτων τῶν ἐπῶν ὥσπερ εἰ τινων Πυθαγορικῶν θεσμῶν ἑνὸς τινος ὑπαναγινώσκοντος καὶ πρὸς ἐσπέραν εἰς ὕπνον μέλλοντας τρέπεσθαι, ὅπως ἂν τῇ συνεχείᾳ τῆς μελέτης τῶν τοιούτων λόγων ζῶντα ἐν αὐτοῖς ἀποφήνωσι τὰ δόγματα· ὃ δὴ καὶ ἡμᾶς ποιεῖν δίκαιον πρὸς τὸ συναίσθησιν τῆς ἀπ' αὐτῶν ὠφελείας ὁψὲ γοῦν ποτε κτήσασθαι. ^[5]